

**ÖĞRETMENLERİN VE VELİLERİN OKULÖNCESİ EĞİTİM
KURUMLARINDA UYGULANAN AİLE KATILIMI
ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Mehmet AKKAYA

**(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2007**

**ÖĞRETMENLERİN VE VELİLERİN OKULÖNCESİ EĞİTİM
KURUMLARINDA UYGULANAN AİLE KATILIMI
ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Mehmet AKKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İlköğretim Anabilim Dalı Okulöncesi Öğretmenliği Programı
Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eylül, 2007

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

ÖĞRETMENLERİN VE VELİLERİN OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA UYGULANAN AİLE KATILIMI ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Mehmet AKKAYA

İlköğretim Anabilim Dalı Okulöncesi Öğretmenliği Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eylül 2007

Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

Okulöncesi dönemde, çocuğun gelişim ve eğitiminde en etkin rol çocuğun ailesindedir. Ancak, bu dönemde, ailenin yanı sıra onun eğitimini üstlenecek olan okulöncesi eğitim kurumlarına da gereksinim duyulmaktadır. Ailenin ve okulöncesi eğitim kurumlarının çocuğun eğitiminde istenilen düzeyde başarıyı sağlaması, birbirleriyle işbirliği içinde olmalarına bağlıdır. Bu nedenle, okulöncesi eğitim kurumlarının ve ailenin çocuğun eğitim gereksiniminden doğan sorumluluğu birlikte paylaşmaları gerekmekte ve ailelerin okulöncesi eğitime katılımlarının sağlanması, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilerek eğitilmeleri büyük önem taşımaktadır.

Aile katılımı çalışmaları, ailelerin, çocuklarıyla birlikte olma fırsatını yakaladıkları, çocuklarının ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini gözlemleme şansı buldukları ve çocuklarının gelişimlerine önemli katkılar yapmalarına olanak sağlayan çalışmalardır. Bu çalışmalar sırasında, aileler, çocuklarının mutlu ve başarılı olmalarını sağlamayı, okul ve aile ortamı arasında bağlantı kurmayı, yeni beceriler kazanmayı, daha bilinçli iletişimi desteklemeyi, okulda yapılanlardan haberdar olmayı, etkin olarak eğitim programına katılmayı ve eğitimin kalitesini ve sürekliliğini artırmayı sağlamaktadırlar.

Bu araştırmada, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı etkinlikleri konusunda öğretmen ve veli görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır. Araştırma, 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki bağımsız anaokullarında görev yapan okulöncesi eğitim öğretmenlerinin ve çocukları bu okullarda öğrenim gören

velilerin görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmış, 25 okulöncesi eğitim öğretmeni ve 25 veli ile görüşülmüştür.

Araştırma verileri, nitel veri toplama yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Verilerin sayısal çözümlenmesinde frekans kullanılarak, bulgular nicel olarak sunulmuştur.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre; öğretmenlerin aile katılımı çalışmaları ile ilgili olarak, öncelikle, gereksinim belirleme formu uyguladıkları ve bu formdan elde edilen sonuçlara göre çalışmaları belirledikleri ve uyguladıkları görülmüştür. Öğretmenlerin ve velilerin, düzenlenen aile katılımı çalışmaları ve bu çalışmaların katılım gösteren tüm bireyler üzerindeki etkisi konusundaki düşüncelerinin birbiriyle örtüştüğü; her bireyin aile katılımı çalışmalarının içerisinde olmaktan mutlu olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Düzenlenen aile katılımı çalışmalarına yönelik olarak ise; öğretmenlerin, daha çok, velilerin sınıfta eğitim etkinliklerini uyguladıkları aile katılımı çalışmalarından yararlandıklarını; velilerin ise, daha çok, sinema, tiyatro, gezi, ağaç dikme vb. gibi sınıf dışı aile katılımı çalışmalarına katılım gösterdiklerini ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarına ilişkin ailelerden beklentilerinin, daha çok, katılımın artırılması ve babaların da katılım göstermesi yönünde olduğu, velilerin aile katılımı çalışmalarına ilişkin öğretmenlerden ve yöneticilerden beklentilerinin ise, öncelikle, daha çeşitli çalışmaların düzenlenmesi olduğu görülmüştür.

ABSTRACT

THE EVALUATION OF FAMILY INVOLVEMENT ACTIVITIES IMPLEMENTED IN THE PRESCHOOL INSTITUTIONS BASED ON TEACHERS' AND PARENTS' OPINIONS

Mehmet AKKAYA

Department of Primary Education Program in Preschool Studies
Anadolu University Educational Sciences Institute, September 2007
Supervisor: Assistant Prof. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

In the preschool age, the most important role in the children's education and development is in their families. However; in this age preschool institutions have to take on their education together with family. Achieving the desired level in children's education is related to cooperation with their family and preschool institutions. For this reason, preschool institutions and families have to share the responsibilities in children's education and it is pretty important that providing family involvement to preschool education and educating the families about children's education and development.

Family involvement activities are activities that give families an opportunity to make brain-storming together with their children and provide them to be a guide in discovering and developing their children's interest and abilities and give families an opportunity to assist in developing their children's personality in this critical period. Thanks to this, families have substantial contribution for their children to become happy and successful, the parallelism between school and family atmosphere, to have an opportunity for new abilities, more conscious communication, to be aware of the activities in the school, to participate in the educational programs actively and to increase the quality and continuity of education.

In this research, it is aimed that the teachers' and parents' opinions about the family involvement activities implemented in preschool institutions are determined. This

research is carried out based on the opinions of the preschool teachers who work in the independent kindergartens in Eskisehir in 2006-2007 Education year and the parents whose children attend these schools. In the research, the screening model is used and had an interview with 25 preschool teachers and 25 parents.

The research papers are collected with the semi-structural interview technique which is one of the qualitative data collecting methods. In the analysis of the research papers, descriptive analysis technique is used. In the numerical analysis of the research papers, findings are presented quantitatively by using frequency.

According to the results of the research findings, it is observed that the teachers first apply the need determination form about the family involvement activities and then they determine and apply the activities according to results that are obtained from that form. It is observed that teachers' and parents' opinions overlap about the organized family involvement activities and the effects of these activities that are applied the individuals; and every individual states that they are pleased to be a part of these family involvement activities. About the organized family involvement activities teachers state that parents benefit from educational classroom and parents state that they involve the family involvement activities outside the classroom like cinema, theatre, trip, planting a tree. It is observed that teachers hope parents to increase the family involvement especially fathers' involvement and as for parents, they hope teachers and headmasters to benefit from activities which are more comprehensive and various.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Mehmet AKKAYA'nın, "Öğretmen ve Velilerin Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarına İlişkin Görüşleri" başlıklı tezi 13/09/2007 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Okulöncesi Öğretmenliği Programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) :Yard.Doç.Dr.Mehmet GÜLTEKİN

Üye :Yard.Doç.Dr.Oğuz GÜRSEL

Üye :Yard.Doç.Dr.Serap ÇİMEN ERDOĞAN

Yard.Doç.Dr.Belgin AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü V.

ÖNSÖZ

Okulöncesi dönemde, çocuğun eğitiminde başarı sağlanması, çocuğun okulda aldığı eğitimin, aile tarafından desteklenmesi ve pekiştirilmesine bağlıdır. Bu nedenle, gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin tümüne ailelerin katılımının artırılması gerekmektedir. Okul ve yaşam arasında böyle bir kaynaşmanın sağlanması ve ailelerin okul içinde gerçekleştirilen eğitimden haberdar olmaları büyük önem taşımaktadır. Aile katılımı konusunda gerçekleştirilecek planlı ve programlı etkinlikler eğitimcileri ve aileleri çok daha olumlu sonuçlara ulaştırmaktadır. Bu durumdan hareketle, bu araştırmada, araştırmada, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı etkinlikleri konusunda öğretmen ve veli görüşleri saptanmaya ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesine pek çok kişi katkıda bulunmuştur. Özellikle araştırmanın planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılmasında görüş, öneri ve rehberliği ile katkılarını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Sayın Yard. Doç.Dr. Mehmet GÜLTEKİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Veri toplama aracının geliştirilmesinde uzman görüşlerine başvurduğum Öğr.Gör. Özlem Melek KAYA'ya, Öğr.Gör. Berrin DİNÇ'e, Öğr.Gör. Seviye CİHANGİR'e, Arş.Gör. Aslı YILDIRIM'a, Arş.Gör. Ruhan KARADAĞ'a ve Arş.Gör. Sibel DAL'a katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Veri toplama araçlarının uygulanmasında istekle katkıda bulunan okulöncesi eğitim öğretmenlerine, velilerine ve araştırmaya katkısı olan ismini sayamadığım diğer kişilere de teşekkür ederim.

Ayrıca, araştırma sürecinde ilgi ve sevgisini hiç eksik etmeyen sevgili eşim Senem AKKAYA'ya ve varlığı ile bana büyük destek veren oğlum Sarptoygar AKKAYA'ya ne kadar teşekkür etsem azdır.

Mehmet AKKAYA

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ ve ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.1.1. Ailenin Çocuğun Eğitimindeki Görev ve Sorumlulukları.....	1
1.1.2. Okulun Çocuğun Eğitimindeki Görev ve Sorumlulukları	6
1.1.3. Okul-Aile İşbirliği	9
1.1.4. Okulöncesi Eğitimde Aile Katılımı.....	11
1.1.4.1. Aile Katılımını Planlama.....	13
1.1.4.2. Aile Katılımı Çalışmaları.....	15
1.1.5. Okulöncesi Eğitimde Aile Katılımı Çalışmalarının Amaç ve Yararları.....	22
1.1.6. Ailelerin Eğitim Gereksinimleri ve Aile Eğitimi.....	24
1.1.7. İlgili Araştırmalar.....	27
1.2. Araştırmanın Amacı.....	31
1.3. Araştırmanın Önemi.....	31
1.4. Sınırlılıklar.....	32
1.5. Tanımlar.....	32
1.6. Kısaltmalar.....	33
2. YÖNTEM.....	34
2.1. Araştırmanın Modeli.....	34
2.2. Evren ve Örneklem.....	35

2.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin ve Velilerin Özellikleri.....	37
2.3. Veriler ve Toplanması.....	39
2.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması.....	39
2.3.2. Görüşme İlkeleri.....	40
2.3.3. Görüşmelerin Yapılması.....	40
2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumu.....	41
3. BULGULAR ve YORUMLAR.....	46
3.1. Öğretmenlerin “ Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları” Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	46
3.1.1. Öğretmenlerin Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenledikleri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	46
3.1.2. Öğretmenlerin Aile Katılımı Etkinlikleri Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Seçerken Nelere Dikkat Ettikleri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	49
3.1.3. Öğretmenlerin Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Uygularken Nelere Dikkat Ettikleri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	51
3.1.4. Öğretmenlerin Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Değerlendirirken Nelere Dikkat Ettikleri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	54
3.1.5. Öğretmenlerin Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaların Amacına Ulaşması İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	56
3.1.6. Öğretmenlerin Aile Katılımı Çalışmalarının Anne-Babalar Üzerindeki Etkileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	57
3.1.7. Öğretmenlerin Aile Katılımı Çalışmalarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	60
3.1.8. Öğretmenlerin Aile Katılımı Çalışmalarının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin	

Bulgular ve Yorumlar.....	62
3.1.9. Öğretmenlerin Aile Katılımı Çalışmalarının Kendileri Üzerindeki Etkileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	63
3.1.10. Öğretmenlerin Anne-Babaların Aile Katılımı Çalışmalarına Katılma Durumları Konusu İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	65
3.1.11. Öğretmenlerin Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Anne-Babalardan Beklentileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	68
3.2. Velilerin Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusu İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	70
3.2.1. Velilerin Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Eğitim Programı İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	70
3.2.2. Velilerin Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenlendiği İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	72
3.2.3. Velilerin Aile Katılımı Çalışmalarına Katılımları İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	74
3.2.4. Velilerin Hangi Çalışmalar Açısından Katılım Gösterdikleri ve Neler Yaptıkları İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	75
3.2.5. Velilerin Hangi Ortamlarda Aile Katılımını Gerçekleştirdikleri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	77
3.2.6. Velilerin Hangi Sıklıkla Aile Katılımını Gerçekleştirdikleri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	78
3.2.7. Velilerin Aile Katılımının Kendileri Üzerindeki Etkileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	80
3.2.8. Velilerin Aile Katılımının Çocuklar Üzerindeki Etkileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	81
3.2.9. Velilerin Aile Katılımının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	83
3.2.10. Velilerin Aile Katılımının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	84
3.2.11. Velilerin Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Öğretmenlerden ve	

Yöneticilerden Beklentileri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	86
4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	88
4.1. Sonuçlar.....	88
4.2. Tartışma.....	90
4.3. Öneriler.....	92
4.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	92
4.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	93
EKLER.....	94
KAYNAKÇA.....	113

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Cizelge</u>	<u>Sayfa</u>
1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri.....	37
2. Araştırmaya Katılan Velilerin Özellikleri.....	38
3. Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri.....	43
4. Veli Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri.....	44
5. Öğretmenlerin “Çalıştığımız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Etkinlikler Düzenliyorsunuz?”Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	47
6. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Etkinlikleri Seçerken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	49
7. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Etkinlikleri Uygularken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	52
8. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Etkinlikleri Değerlendirirken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları	54
9. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Etkinliklerin Amacına Ulaştığını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	56
10. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Etkinliklerinin Anne-Babalar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	58
11. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Etkinliklerinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	60
12. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Etkinliklerinin Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	62
13. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Etkinliklerinin Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	64
14. Öğretmenlerin “Anne-Babaların Aile Katılımı Etkinliklerine Katılma	

Durumları Konusundaki Görüşleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	66
15. Öğretmenlerin “Çalıştığınız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Etkinlikleri Konusunda Anne-Babalardan Beklentileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	68
16. Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Eğitim Programı Hakkında Neler Biliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	70
17. Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Etkinlikler Düzenleniyor?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	72
18. Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Etkinliklerine Katılıyor Musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	74
19. Velilerin “Hangi Etkinlikler Açısından Katılım Gösteriyorsunuz ve Neler Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	76
20. Velilerin “Hangi Ortamlarda Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	77
21. Velilerin “Hangi Sıklıkla Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	79
22. Velilerin “Aile Katılımının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	80
23. Velilerin “Aile Katılımının Çocuklarınız Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	82
24. Velilerin “Aile Katılımının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	83
25. Velilerin “Aile Katılımının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	86
26. Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Etkinlikleri Konusunda Öğretmenlerden ve Yöneticilerden Beklentileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları...	84

1.GİRİŞ

1.1. Problem

Çocuğun doğumundan ilköğretime başladığı zamana kadar geçen yılları kapsayan okulöncesi dönem, insan yaşamının temelini oluşturmaktadır (Oktay, 1999, s. 197). Çünkü, çocuğun çeşitli özellikleri, ilgileri ve kişiliğinin temelleri 0–6 yaşlar arasında biçimlenmeye başlamaktadır (Çimen, 2000, s.125).

Okulöncesi dönemi kapsayan 0–6 yaşlar arasında, çocuğun gelişim ve eğitiminde en etkin rolü çocuğun ailesi üstlenmektedir. Ancak, özellikle, çocuğun 3 yaşına gelmesiyle ailenin yanı sıra onun eğitimini üstlenecek olan okulöncesi eğitim kurumlarına da gereksinim duyulmaktadır. Ailenin ve okulöncesi eğitim kurumlarının tek başlarına çocuğun eğitiminde istenilen düzeyde başarılı olması çok olanaklı görülmemektedir. Bu nedenle, okulöncesi eğitim kurumlarının ve ailenin çocuğun eğitim gereksiniminden doğan sorumluluğu birlikte paylaşmaları gerekmekte ve ailelerin okulöncesi eğitime katılımlarının sağlanması, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilerek eğitilmeleri büyük önem taşımaktadır.

1.1.1. Ailenin Çocuğun Eğitimindeki Görev ve Sorumlulukları

Aile, anne, baba ve çocuklardan oluşan toplumun en küçük birimi ve temel taşlarından biridir. Çocuk, anne ve babasından aldığı kalıtsal özellikler ile dünyaya gelir ve toplum yaşamına uyum sağlamaya yardımcı olacak ilk temel davranış özelliklerini ailede kazanır. Bu açıdan aile, yaşamın ilk yıllarında, çocuğun bakımı ve eğitiminden sorumlu başlıca kurumdur. Daha sonra okul ve diğer sosyal kurumların katkıları, ailenin bu konudaki sorumluluğunu yerine getirmesine yardımcı olsa da, ailenin önemi ve sorumluluğunu azaltmaz (Oktay, 1999, s.147).

Çocuğun gelişim ve eğitimine ailenin etkileri şöyle sıralanabilir (Yavuzer, 1999, ss.138–139):

- Çocuğa, grup içinde dengeli bir birey olabilmesi için güven duygusu aşılır.

- Çocuğun sosyal onay görebilmesi için gerekli ortamı hazırlar.
- Çocuğun sosyalleşmeyi öğrenebilmesi için onay görmüş, uygun davranış biçimlerini içeren birer model oluşturur.
- Çocuğun toplumsal yaşama uyum sağlarken karşılaştığı sorunlarına çözüm getirir.
- Uyum için gerekli olan davranışla ilgili, sözlü ve sözel olmayan toplumsal alışkanlıkların kazanılmasını sağlar.
- Çocuğun ilgi ve yeteneklerinin gelişimine katkıda bulunur.

Çocuğun kendi kendini yöneten, yüksek benlik saygısına sahip bir birey olarak gelişmesi, ona sağlanan fırsatlara ve anne-babanın tutumuna bağlıdır. Anne-babaların çocuk eğitiminde izledikleri farklı yaklaşım ve tutumlar çocukların gelişimine etki etmektedir. Anne-babaların çocuk eğitiminde izledikleri yaklaşımlardan biri, *gevşek tutumdur*. Gevşek tutum, denetimin düşük, tepkiselliğin ise yüksek olduğu bir tutum olarak görülmektedir. Çocuğun her türlü davranışı normal karşılanır. Gevşek tutumu benimseyen anne-babalar, çocuğun her türlü isteğini hiçbir denetleme ve sınırlama olmadan kabul ederler. Çocuğa sınırsız haklar tanınır ve davranışları kontrol altına alınmaz. Ortaya konulan yaptırımlar çocuk tarafından dikkate alınmaz ve yetersiz kalır. Aile üyeleri, çocuğun tüm isteklerini koşulsuz yerine getirme eğilimi gösterirler (Yörükoğlu, 1998, s.200; Yavuzer, 1998, s.29; Altinköprü, 2000, s.115). Gevşek tutum içinde büyüyen çocuklar, özdenetimden yoksun, doyumsuz, kurallara uymada güçlük çeken, sürekli olarak almaya alışmış, paylaşma ve işbirliği yönünden yetersiz çocuklardır. Eğilimlerini ve içgüdülerini denetlemede yetersiz kalmakta ve kendi kendilerine yetememektedirler (Dönmezer, 2001, ss.63–64).

Anne-babaların çocuk eğitiminde izledikleri tutumlardan bir diğeri *otoriter ve baskıcı tutumdur*. Otoriter tutum, denetimin yüksek, duyarlılığın düşük olduğu bir tutumdur. Çocuk sürekli bir denetim ve baskı içerisindedir. Yaptırımlar ön plandadır ve anne-baba çocuktan kurallara sıkı sıkıya uymasını bekler (Arı, Bayhan ve Artan, 1997, s.24; Yavuzer, 1998, s.28; Altinköprü, 2000, s.114).

Otoriter anne-babalar, çocuklara değiştiremeyecekleri kurallar koyarlar ve çocuklarını bu kurallara göre biçimlendirmek, denetlemek ve değerlendirmek isterler. Anne-baba ve

çocuk arasındaki sözel iletişimin çok önemi yoktur; çocuğun özerk bir kişilik geliştirmesi ve bireyselleşmesi desteklenmez (Dönmezer, 2001, s.54). Bu tutumu benimseyen anne-babalar çocuklarından yaşının ve gelişiminin üzerinde olgunluk bekler, çocukluk özelliklerini ön plana çıkarmalarına izin vermezler. Otoriter tutumla yetişen çocuklar, içe kapanık, çekingen, korkak, sosyal ilişkileri zayıf, özgüven duygularından yoksun ve bağımlı ya da saldırgan ve son derece uyumsuz bir kişilik geliştirebilirler (Yörükoğlu, 1998, s.200).

Anne-babaların çocuk eğitiminde kullandıkları bir başka tutum da *koruyucu tutumdur*. Bu tutumu benimseyen aileler çocuğa gereğinden fazla özen gösterirler ve onu denetim altında tutmaya çalışırlar. Çocuk, kendi gereksinimlerini karşılayabilecek duruma gelmesine rağmen, onun her türlü gereksinimi ailesi, özellikle annesi tarafından karşılanır. Koruyucu bir aile ortamında büyüyen çocuklar, özgüven duygularından yoksun, bağımlı ve zayıf bir kişilik geliştirirler. Kendi başlarına karar verme ve hareket etmede güçlük çekerler. Sosyal ilişkileri zayıf olur. Sorumluluk almak istemezler, kendilerini kanıtlamaları çok güçtür ve sorunlarla başa çıkamazlar (Yavuzer, 1998, s.31; Dönmezer, 2001, s.64; Çağdaş, 2002, s.147).

Anne ve baba tutumlarından bir başkası *dengesiz ve kararsız tutumdur*. Bu tutum çoğunlukla anne ve baba arasındaki görüş ayrılığından ileri gelmektedir. Aynı zaman da anne ya da babanın kendi içinde gösterdiği değişken durumlardan da kaynaklanabilmektedir. Çocuğun sergilemiş olduğu bir davranış anne ya da baba tarafından cezalandırılırken diğeri tarafından normal karşılanabilir. Kendi içinde çelişkili bir tutum izleyen anne ya da baba çocuğun herhangi bir davranışı karşısında bir gün özendirici bir tutum izlerken, bir başka gün cezalandırıcı olabilir (Yörükoğlu, 1998, s.201; Yavuzer, 1998, s.31; Dönmezer, 2001, s.58). Kararsız ve dengesiz bir tutumla büyüyen çocuk, nasıl davranacağını bilemez ve davranışlarının doğru ya da yanlışlığı konusunda bir yargıya varamaz. Davranışının hangi durumda nasıl bir seyir izleyeceği, anne-babanın o anki durumuna bağlıdır. Çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyen bu tutum, çocukta iç çatışmaların, huzursuzlukların, dengesiz ve tutarsız bir kişiliğin oluşmasına yol açabilir (Dönmezer, 2001, s.65).

Anne-baba tutumlarından bir diğeri olan *ilgisiz tutumda*, çocuğa karşı hem denetim hem de ilgi ve gereksinimlerine karşı gösterilen tepki çok düşüktür. İlgisiz anne-babalar çocuklarına yeteri kadar zaman ayıramazlar, onlar için gerekli çabayı göstermezler ve çocuğu işleri için bir engel olarak görürler. Bu tür anneler, ev işlerinden hoşlanmayan, çocuğun eğitimine önem vermeyen, annelik görevlerini benimsemeyen, çocuğa karşı ilgisiz kişilerdir. Bu tür babalar da, çocuğa ve ev yaşamına ilgi duymayan, başka çocuk istemeyen kişiler olarak nitelendirilmektedirler. İlgisiz tutum ile yetiştirilen çocukların gelişimi olumsuz yönde etkilenmektedir. Anne ve babası ile iletişim kuramayan çocuk, saldırgan davranışlar göstererek çevresine zarar verebilir. Ayrıca anne ve babasının iletişim kurmadığı çocuk, bu durumun sorumlusu olarak kendisi görebilir ve suçluluk duygusu geliştirebilir (Dönmezer, 2001, s.59).

Demokratik tutumda ise, ailenin tutumu, sevgi ve bağımsızlık temelleri üzerine oturmuştur. Anne-baba çocuğa söz hakkı tanır, kararlarına saygı duyar, onunla işbirliği yapar. Çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi ne olursa olsun, onun ayrı bir kişilik olduğunun bilincindedir. Çocuğuna doğruları öğretirken, otoritesini sevgi ile ortaya koyar (Arı, Bayhan ve Artan, 1997, s.24). Demokratik ailelerde, çocukların kendi kendilerini denetlemelerine izin verilir. Bu amaçla, kuralların ve beklentilerin çocuğun yaşına, kişilik yapısına ve özel durumlara uygun olmasına özen gösterilir. Çocuğa öğüt vermek yerine, yapması istenilen davranışlar açıkça belirtilir ve iyi bir model olunarak öğretilmeye çalışılır. Kuralların uygulanmasında çocuğa etkin bir rol ve sorumluluk verilir. Kurallara uydukça, sorumluluklar yerine getirildikçe çocuk takdir edilerek davranışları pekiştirilir (Navaro, 1987, s.58).

Yapılan araştırmalar, demokratik aile ortamında büyüyen çocukların daha başarılı olduklarını, gerek kız çocukların gerek erkek çocukların sorumluluklarının bilincinde olduklarını ortaya koymuştur. Ayrıca, demokratik tutum sergileyen ailelerin çocuklarında ahlaki gelişimin yüksek olduğu görülmüştür. Demokratik aile ortamında büyüyen çocuklarda, özgüven duygusunun ve yüksek benlik saygısının, iç denetim ve vicdan mekanizmasının, özerk, bağımsız fakat sorumlu, dengeli ve uyumlu bir kişiliğin oluştuğu ve geliştiği ileri sürülebilir (Dönmezer, 2001, s.65). Sonuç olarak, çocuğa belirli sınırlar içinde özgürlük tanıyan, fiziksel ve ruhsal gereksinimlerini gerçekçi

biçimde karşılayan, amaçlarına ulaşmasında ona yardımcı olan, sorunlarına çözüm yolları bulması için çocuğu cesaretlendiren, güven ve destek sağlayan, sevgi ve şefkat gösteren demokratik bir tutumla çocuğa yaklaşılması gerekmektedir (Çağdaş, 2002, s.153).

Ailelerin, çocuklarının eğitimini istenilen biçimde gerçekleştirmelerinde ve çocuklarına karşı yaklaşımlarında kimi etmenler rol oynamaktadır. Bu etkenlerden biri, anne-babanın, sahip olduğu çocuğun, beklentilerine uygun çocuk olup olmadığı ile ilgilidir. Çocuklarını yetiştirme konusunda anne-babaların yaklaşım ve tutumlarını etkileyen bir diğer etken kültürel etmenlerdir. Anne-babalar kendi kişisel eğilimleri dışında, ister istemez içinde yaşadıkları toplumun geleneklerinin etkisinde kalırlar (Jersild, 1985, s.269).

Görevlerini gereğince yaptıklarına inanan anne-babaların çocuklarına karşı davranış ve tutumları, çocuklarını nasıl yetiştireceklerini bilmeyen, güvensiz ve kendilerini yetersiz hisseden anne-babaya oranla, daha başarılı ve olumludur. Anne-babaların çocuk yetiştirme konusundaki yaklaşım, davranış ve tutumlarını etkileyen bir başka etken de, çocuklarının sayı, cinsiyet ve kişilik özelliklerinden memnun olmaları ya da olmamaları ile ilgilidir (Yavuzer, 1998, s.140).

Anne-babanın kendi çocukluk yıllarındaki deneyimleri de çocuklarına karşı geliştirdikleri davranış ve tutumlarında etkili olabilmektedir. Anne-babaların çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları ile kendi anne-babalarının çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlarını algılamaları arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülür. Anne-babalar, çocukluk dönemlerinde kendi anne-babaları ile özdeşleşerek, onların çocuk yetiştirme özelliklerini kendilerine model alabilir ve kendileri anne-baba olduklarında da onların çocuk yetiştirme özelliklerine uygun olarak çocuklarını yetiştirmeye başlayabilirler (Savran ve Kuşin, 1997, s.193).

Aile içinde eşler arasındaki ilişki, çocuklara karşı takınılan tutumu etkileyen bir başka etmendir. Eşiyle sorunlar yaşayan aile bireyi, tüm sevgisini çocuğuna vererek, onunla aşırı derecede bütünleşebildiği gibi tam tersine saldırgan bir tutum da

sergileyebilmektedir (Yavuzer, 1998, s.140). Öte yandan, ailelerin çocuk eğitimi konusunda istenilen tutumları geliştirmeleri, bu konuda kendilerine verilecek eğitim ile olanaklı olabilmektedir.

Savran ve Kuşin (1997, ss.192–194), anne-babalar ile onların anne-babaları arasındaki çocuk yetiştirmeyle ilgili aile tutumunu incelemeye yönelik yaptıkları araştırmada, çocuk eğitimi konusunda özel bir eğitimden geçen anne-babaların böyle bir eğitimden geçmeyen anne-babalara göre çocuk yetiştirme tutumlarında farklılıklar gösterdiklerini bulmuşlardır. Araştırma bulgularına göre, demokratik davranma özelliği açısından eğitimden geçen ailelerin lehine anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Aşırı koruyuculuk, baskı ve disiplin özellikleri açısından ise eğitimden geçmeyenler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu doğrultuda, çocuk eğitimi konusunda eğitim alan grubun, demokratik tutum ve davranışlara diğerlerinden daha çok sahip oldukları anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, ailenin eğitime etkin bir biçimde katılmasının sağlanması ve eğitimcilerin aileyi yönlendirmesiyle, aile tutumlarının sistematik bir biçimde değiştirilebileceği ortaya konulmakta ve doğrulanmaktadır.

1.1.2. Okulun Çocuğun Eğitimindeki Görev ve Sorumlulukları

Bireyin gelişimi ve psikolojisi alanındaki bilgilerin artışı, bireyin toplum ile olan ilişkilerindeki gelişmeler, toplumların endüstrileşme ve demokratikleşmeye yönelmeleri gibi kimi olgular bireye ve onun haklarına saygıyı gündeme getirmiştir. Bu gelişmeler doğrultusunda, gelecekte bireyin özelliklerini büyük oranda belirleyen okulöncesi yılları büyük önem kazanmış ve çocuğu küçük bir yetişkin olarak görme eğilimi değişime uğramıştır.

Yapılan araştırmalar, okulöncesi dönem yıllarında kazanılan davranış ve becerilerin büyük bir kısmının ileride bireyin, davranış, alışkanlık, kişilik yapısı, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Bu konu ile ilgili kimi araştırmaların sonuçları şu şekilde açıklanabilir (Fidan, 1997, s.18; Oğuzkan ve Oral, 1987, s.7; Gürkán, 2000, s.8; Poyraz ve Dere, 2001, s.17):

- Birey, beyninin ve beyin hücrelerinin büyük bir kısmı oluşmuş bir biçimde dünyaya gelmektedir. 6 yaşına ulaşana kadar ise hücreler arası sinir bağlantılarının oluşumu devam etmektedir. Bu nedenle, erken yaşlarda karmaşık algılama ve fiziksel deneyimler için olanaklar sağlamak, ileri yaşlardaki öğrenme becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.
- Gelişim açısından insan yaşamının ilk yıllarında kritik dönemler bulunmaktadır. Temel bilgi ve becerilerin, bu kritik dönemlerde zengin deneyimlerle kazandırılması gerekmektedir. Zamanında öğrenilmeyen bilgi ve becerilerin ileriki yaşlarda öğrenilmesinde istenilen düzeeye ulaşılamamaktadır.
- Okulöncesi eğitimin öğrenme yeteneği ve akademik başarı üzerinde de olumlu etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi eğitimin okul başarısızlığını ve sınıf tekrarını azaltmanın yanı sıra, okula devam ve iş gücünü artırdığı ve ergenlik dönemi suç oranını azalttığı da görölmektedir.
- Bloom'un yapmış olduğu araştırmanın sonuçları incelendiğinde, 17 yaşına kadar gerçekeşen zihinsel gelişimin % 50'sinin 4 yaşına kadar, % 30'unun 4–8 yaşları arasında, % 20'sinin ise 8–17 yaşları arasında kazanıldığı görölmektedir. Dolayısıyla 18 yaşına kadar ortaya konulan okul başarısının % 33'ünün okulöncesi yıllarda gerçekeştiği açıklanabilir.

Göröldüğu gibi, çocukların kişiliğinin oluşumu, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanımı, okulöncesi dönemi kapsayan 0–6 yaşlarda gerçekeşmektedir. Bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanımında temeli aile atmakta, okulöncesi eğitim kurumları da ailenin ilk yıllardaki bu rolüne katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, çağdaş bir toplumun gerektirdiği, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, girişimci, özdenetimli, kendisinin ve başkalarının haklarına hoşgörölü, yeteneklerini kullanabilen, bedensel ve ruhsal yönlerden sağlıklı bireyler yetiştirmek, ancak, okulöncesi dönem çocuklarının eğitimine gereken dikkat ve önemi vermekle sağlanabilmektedir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2000, s.13).

Çağdaş yaşamla birlikte artan şehirleşme ve değişen konut yapıları, çocukları ev dışında oynamaktan alıkoymuş ve bu durum çocukların en iyi öğrenme ortamı olan oyundan ve sosyalleşme olanaklarından uzak kalmalarına neden olmuştur. Bu nedenle, okulöncesi eğitim kurumları, toplumun önemli bir eğitim gereksinimini karşılamayı amaçlamıştır.

Türkiye’de okulöncesi eğitimin amaçlarından biri, elverişsiz koşullardan gelen çocuklara ortak eğitim ortamlarında destek vermek, bir diğeri ise çocukları temel eğitime hazırlamaktır. Bu amaçlar dikkate alındığında, okulöncesi eğitim kurumları, yetersiz olanaklara sahip çocukların eğitim gereksinimlerini karşılamak açısından çok önemlidir (Oktay, 1999, s.190). Ayrıca, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlar yoluyla bu kurumlara devam eden çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinin yanı sıra beceri ve yetenekleri doğrultusunda yaratıcılığı ile zihinsel süreçleri de gelişmektedir. Bunun yanı sıra, arkadaşları ile kurduğu ilişkiler, dinlediği öykü ve gerçekleştirdiği konuşmalar, çocuğun dil yeteneği ile kendini ifade etme gücünü geliştirmekte, sözcük dağarcığını zenginleştirmektedir (Üstünoğlu, 1987, s.6). Başka bir deyişle, okulöncesi eğitim kurumları, 0–6 yaş arası çocukların tüm gelişimlerini, sağlıklı ve düzenli fiziksel koşullar içinde, toplumun kültürel özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, onlarda sağlam bir kişiliğin, sosyal duyarlılığın ve yaratıcı bir zekânın temellerini atan ve temel görevi eğitim olan uzman eğitimcilere sahip sosyal kurumlardır (Oğuzkan ve Oral, 1987, s.3).

Okulöncesi eğitim kurumlarında, çocuklara istenilen davranışların kazandırılması, kimi temel ilkeleri dikkate almayı gerektirmektedir. Çünkü bu ilkeler tüm eğitim etkinliklerine yol gösterici bir özellik taşımaktadır (Üstünoğlu, 1987, s.6). Okulöncesi eğitim kurumlarında eğitimin, sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülmesi, çocuklara eşit davranılması ve bireysel özelliklerin göz önünde bulundurulması özel bir öneme sahiptir. Okulöncesi eğitimde çocukların öz güvenlerini kazanmaları için ceza ve baskı uygulanmaması ve kısıtlamalara da yer verilmemesi gerekmektedir.

Okulöncesi eğitimde fırsat eğitiminden yararlanılması temel ilkelerden bir diğeridir. Ayrıca, çocuklara kazandırılacak yeni alışkanlık ve değerlerin onların kendi deneyimlerine dayandırılması önemlidir. Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde,

belirlenen amaçlara ne ölçüde ulaşıldığının saptanması ve planlama yapılırken bu sonuçların dikkate alınması gerekmektedir. Okulöncesi eğitimde dikkat edilmesi gereken son ilke ise, eğitimin okul-aile işbirliği içerisinde verilmesinin gerekliliğidir (MEB., 2002, s.2).

Görüldüğü gibi, okulöncesi eğitimde belirlenmiş olan amaçlara ulaşabilmek ve istenilen başarıyı elde edebilmek için kimi ilkeleri göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Ancak, okulöncesi eğitimde aileyi eğitimin bir parçası durumuna getirmek ve bu şekilde aileyi de eğitmek önemle üzerinde durulması gereken bir ilkedir.

1.1.3. Okul-Aile İşbirliği

Eğitimciler, çocuğun gelişimini destekleyecek, okuldaki başarısını artıracak ve toplumda iyi bir vatandaş olmasını sağlayacak yollar bulmaya ve geliştirmeye çalışmaktadırlar. Ancak bu amacın gerçekleşmesi, eğitim ve öğretimin, okul-aile işbirliği içerisinde gerçekleştirilmesine bağlıdır. Eğitim-öğretim ile okul-aile işbirliği arasında olumlu bir bağ kurulduğu zaman eğitim ve öğretim istenilen düzeyde gerçekleşir. Araştırmalar, okul-aile işbirliği programlarına okulöncesi yaşlarda başlanılmasının ve okul yılları boyunca sürdürülmesinin, çocukların davranışlarını, gelişimini ve akademik başarılarını etkilediği ve olumlu yönde artırdığını göstermektedir (Saylan, 1991, s.139).

Etkili ve başarılı okul-aile işbirliğini yaratmak için okul; ev ziyaretleri düzenleme, aileler, öğretmenler ve çocukların katılacakları gezi, gözlem, konferans, gece gibi etkinlikler planlama; ailelerden sınıf-içi kaynak kişi olarak yararlanma; meslekî rehberlikte ailelerden yararlanma; ailelerle görüşme toplantıları programlama ve ilân etme; ailelere okulun kaynaklarını kullanma fırsatları verme; ailelerin okul hakkındaki görüşlerini almak için anket uygulama, önemli günlerin kutlanmasında ailelere görev verme, ailelerin okul bültenine yazı yazmalarını sağlama, belirli aralıklarla sınıflarında gösteriler düzenleme ve ailelerin bu yolla çocuklarının gelişimi hakkında bilgilendirilmelerini sağlama vb. çalışmalar düzenleyebilir. Okul, bu çalışmalar yoluyla, aile ile işbirliği sağladığı zaman, okul içi ve okul dışı öğrenmeyi gerçekleştirmede

ailelere yardım eden bir merkez durumuna gelebilir (Titiztnar, 2001, s.336). Comer ve Haynes (1991)'e göre, okullar ve aileler, çocukların psikolojik ve eğitsel gelişimini etkileyen önemli kaynaklardır ve iyi sonuçlar yalnızca bu iki kurumun ortak çalışmaları ile olabilir (Başaran ve Koç, 2000, s.2).

Okul-aile ilişkileri ve ailenin okul süreçlerine katılması, özellikle 1980'li yıllardan itibaren okullar üzerinde yapılan araştırmalarla birlikte önem kazanan bir konudur. Aile-okul ilişkileri, farklı boyut ve çeşitli biçimlerde olabilmektedir. Araştırmalar, ailelerin ev ödevlerine yardım etmelerinin ve ev eğitiminin zenginleştirilmesinin, çocukların akademik başarılarını artırdığını göstermektedir. Aileler, çocuklarının okula devam etmesini destekleyerek okulla ilgili sorumlulukların yerine getirilmesinde yardımcı olabilir. Bunu çocuklarını cesaretlendirerek, çalışmalarında yardımcı olarak, gerekli zaman ve mekân olanağı yaratarak ve iyi davranışlar konusunda model oluşturarak gerçekleştirebilirler. Ayrıca, aileler, okul süreçlerinde çeşitli roller alarak planlama ve geliştirme çalışmalarında da katkı sağlayabilirler (Nural, 1987, s.153).

Funkhouser, Gonzales ve Moles (1998)'e göre, ailelerin çocuklarının eğitime katılmaları bekleniyorsa, okullar bunun için gerekli olan olanak ve desteği onlara sağlamalıdır. Çoğu zaman okullar, ailelerin tek başına bu işi yapmasını beklemektedirler. Oysa okullar, ailelerle etkili bir işbirliği geliştirmek için, okul personelinin (yöneticiler, öğretmenler ve diğer yardımcı personel) okulda ailelere kucak açan, onları teşvik eden, sorunlarını duyurabilecekleri ve gerekli yerlerde karar verme sürecine katılabilecekleri ortamları yaratmalıdır. Sağlıklı bir işbirliği için ailelere, okul personeli tarafından çocuklarının eğitime neden katılmaları gerektiği ve bunun nasıl olması gerektiği konusunda eğitim verilmelidir (Başaran ve Koç, 2000, s.3).

Okul-aile işbirliği ile ilgili yapılan çalışmalardan ve araştırmalardan çıkarılabilecek temel sonuç, ailelerin okula ve okul ile ilgili çalışmalara katılımının çok yönlü olumlu etkilerinin olabileceği ve bu nedenle, okulun üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerektiğidir.

1.1.4. Okulöncesi Eğitimde Aile Katılımı

Günümüzde kalkınma sürecinin getirisi olarak aile yapıları daralmış, aile yalnızca anne-baba ve çocuklardan oluşan bir kurum durumuna gelmiştir. Bu nedenle, aile, işlevlerinden bir kısmını başka kurumlara paylaşarak durumuna kalmıştır. Ancak aile, sevmek ve sevilmeyi kapsayan sevgi işlevi, üremeyi kapsayan biyolojik işlevi ve çocuğun eğitilmesini kapsayan toplumsallaştırma işlevi bakımından önemini korumaktadır. Bunun yanı sıra, okulların işlevleri de sürekli bir artış gösterdiği için aile ile işbirliği gereği ortaya çıkmaktadır (Tezcan, 1998, s.177). Aile, çocuğun informal eğitiminin gerçekleştirildiği, okullar ise formal eğitimin verildiği kurumlardır. Dolayısıyla, toplumsal amaçlara ulaşmada bu iki eğitim sürecinin birbiri ile bütünleşmesi ve tutarlılık göstermesi de büyük önem taşımaktadır.

Günümüz toplumları içerisinde okul, yalnızca bilgi aktarmakla yükümlü bir kurum değildir. Okul bir yandan çocuk ve gençlerin yaşama hazırlanmaları ve sosyalleşmeleri sürecinde rol alırken, diğer yandan anne-babaların eğitimine de yardımcı olmak zorundadır (Zembat ve Unutkan, 2001, s.43). Okulun belirlenen amaçlara ulaşabilmesi için ailenin de okulda verilen formal eğitim sürecine katılması ve destek vermesi gerekmektedir. Ailelerin okul çalışmalarına katılmalarına yönelik yapılan araştırmalar, aile katılımının öğrencilerin başarılarını artırdığını, katılım, güdülenme ve kendine güven duygusunun gelişmesini ve onların okul ile öğretmenlere yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerini sağladığını göstermektedir (Pehlivan, 1997, s.4).

Okulöncesi dönemde de, aile katılımı özel bir öneme sahiptir. Çocuk, ailesi ile bir bütündür. Okulöncesi eğitimin amaçları belirlenirken, çocuk tek başına düşünülmemeli, başarılı bir okulöncesi eğitim için aile katılımı sağlanarak anne-baba da eğitim süreci içine alınmalıdır. Bu bağlamda aile katılımı, çocukların sağlıklı gelişmelerini sürdürebilmesi ve okula hazırlanması amacı ile düzenlenen eğitim etkinliklerini gerçekleştirmek için, okul personeli ve aile bireylerinin birlikte çaba göstermesidir (Cavkaytar, 2000, s.136).

Çocukların kalıtımsal olarak getirdiği özelliklerinin gelişme düzeyi, bu özelliklerin nasıl biçimleneceği ve onun gelecek yaşamını nasıl etkileyeceği pek çok değişkene bağlıdır. Bu değişkenlerden kimileri, ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel niteliği, çocuklarına sağladığı uyaranlar, aile bireylerinin birbirleri ve çocukları ile olan ilişkileri, çocuk yetiştirme tutumları, sözel iletişim biçimleri, nasıl bir model oldukları, sağlık, beslenme, gelişim ve eğitim konularındaki bilgileri vb.dir.

Tüm bu nedenlerle, çocukların bilinçli bir ortamda gelişmeleri ve eğitilmeleri büyük önem taşımaktadır. Çocuğun gelişiminde ve eğitiminde bu derecede etkileri olan aile üyelerinin, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri, bir program içerisinde eğitilmeleri ya da çocukları ile ilgili eğitim yaşantılarına katılarak etkileşimde bulunmaları sağlanmalıdır (Üstünoğlu, 1991, s.121).

Aile katılımı, ailelerin kendilerine ve çocuklarına yararlı olacak biçimde yeteneklerini ortaya koyma sürecidir. Bir başka ifade ile aile katılımı, aileleri destekleme, onlara eğitim verme ve eğitime katılımlarını sağlamada sistematik bir yaklaşım olup çocukların deneyimlerini, ev ve okul arasında sürekli artan iletişim yolu ile artırmaya yarayan bir ilişki kurma işlemidir (Zembat ve Unutkan, 1999, s.151). Ayrıca, aile katılımını, anne-babaların, çocukların gelişim ve eğitimlerine katkıda bulunmaları için düzenlenmiş çalışmalar bütünü olarak açıklamak olanaklıdır.

Aile katılımının üç boyutu bulunmaktadır. Bunlar, *görev yönelimi*, *süreç yönelimi* ve *gelişimci yönelimdir*. *Görev yönelimi*, aile katılımını sağlamada en ortak ve geleneksel yoldur. Bu boyutta öğretmenler ve okul yönetimi, ailelerin, öğretmen, yardımcı, sayman, gezi sorumlusu vb. olarak çalışmalara katılımlarını sağlamaya çalışırlar. Aile katılımında en çok kullanılan yöntemdir.

Aile katılımının bir başka boyutu olan *süreç yöneliminde*, aile, okulun çalışmasında önemli olan eğitim programının düzenlenmesi, kitap seçimi ve incelenmesi, öğretmen seçimi vb. çalışmalara katılmaya yönlendirilir. *Gelişimci yönelim* ise, ailelerin kendileri, okul, çocuklar ve diğer ailelere yarar sağlayacak biçimde geliştirilmeye çalışılmasıdır.

Hangi yönelim belirlenirse belirlensin, aile katılımının temelini okulöncesi eğitimcilerinin ailenin önemine inanmaları oluşturmaktadır. Okulöncesi eğitimcilerin, okulöncesi eğitim kurumunda verilen eğitimin, ancak, aile tarafından desteklendiğinde kalıcı olacağını kabul etmeleri gerekir. Bu kapsamda, çocuğun kuruma kayıt olduğu andan itibaren aileyle her anlamda iş birliğine hazır olmak hatta onlardan yardım talep etmek önemlidir. O halde, çocukların gelişimi ve eğitimi, bütüncül olarak okul, aile ve toplum yaşamlarının bağlamları içinde düşünülmelidir (Kağıtçıbaşı, 1996, s.25; Coleman ve Churchill, 1997, s.144; Pehlivan, 1997, s.4).

1.1.4.1. Aile Katılımını Planlama

Aile katılımını planlama aşamasında çeşitli çalışmalar yapılır. Bu çalışmalar şöyle açıklanabilir:

Aile katılımı programının felsefesinin belirlenmesi: Aile katılımı, anne-babaların çocukların gelişim ve eğitimlerine katkıda bulunmaları için düzenlenmiş çalışmalar bütünüdür. Aile katılımında, öncelikle, aileleri destekleyici, onları çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda eğitici ve çocuklarının eğitimine katılmalarını sağlayıcı şekilde düzenli ve kurumsal eğitimle evdeki eğitimi bütünleştiren bir yaklaşım sergilenmelidir. Aile katılımı, çocuğun okuldaki, ailedeki ve toplumdaki tüm yaşamını kapsayacak biçimde planlanmalı ve uygulanmalıdır. Planlamada okulun “Okulumuz ne tür bir aile katılımı programı izlemelidir?” sorusunu yanıtlaması çok önemlidir. Bu soruya verilecek yanıt, okuldaki öğretmenlerin ve ailelerin ilgilerine ve gereksinimlerine bağlı olarak verilebilir (Coleman, 1997, s.14; Morrison, 1998, s.419; Hohmann ve Weikart, 2000, s.85).

Aile katılımının genel çerçevesini belirleme: Aile katılımı süreci, ailelerin çocuklarını okula ilk kez kayıtlarını yaptırdıkları andan itibaren başlar. Kayıtlar sırasında çocuk ve aileye ilişkin temel bilgiler edinilir. Çocuklar ve aileler ile ilgili elde edilen bu ilk bilgiler, aile katılımı programının genel çerçevesini oluşturur.

Yıllık planda aile katılımına ilişkin açıklamalarda bulunma: Öğretmen, yıllık planda, yeni eğitim yılında gelecek çocukların ve ailelerinin özelliklerine ve gereksinimlerine yönelik aile katılımının nasıl sağlanacağı (aile katılım çalışmasının adı, tarihi, konusu,

varsa çağrılması düşünölen uzman konuk ve onunla ilgili hazırlıklar, ebeveynin sınıfa katılımı ile ilgili yapılması gerekenler, veli toplantıları, bülten tahtası, broşür, afiş hazırlıkları vb.) ile ilgili hazırlıklara ilişkin açıklamalara yer vermelidir. Öğretmen, eğitim yılı içinde yapacağı değişiklikleri, değerlendirme bölümünde belirterek bunlara yıllık planında yer verebilir. Çalışmaların ayrıntılandırılması, gereksinim belirleme çalışmalarının sonuçlarına göre yapılmalıdır (Kandır, 2002, s.41).

Ailelerin gereksinimlerini belirleme: Ailenin gereksinimlerini belirleme çalışması, ailenin içinde bulunduğu süreçteki gereksinimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu tür bir çalışma, hem aile üzerine odaklanmalı hem de her bir aile üyesinin gereksinimlerini göz önünde tutan bir sistem içerisinde planlanmalıdır. Kapsamlı bir gereksinim belirleme çalışması düzenlenirken, ailenin gereksinimleri kadar maddî ve manevî olanakları üzerinde de odaklanılmalı ve ikisi arasında denge kurulmalıdır. Ayrıca, okul ve toplumun gereksinimleri de bu aşamada önemlidir (Ersoy, 2003, s.125).

Aileye sağlanacak hizmetlerin türünü belirleme: Ailenin gereksinimlerinin belirlenmesinin yanı sıra, aileye sağlanacak hizmetlerin türü, içeriği, niteliği ve yöntem seçimi de önemlidir. Ancak, hizmetlerin amacına ulaşması ve uygulanan programı ailenin kabul etmesini kolaylaştırması açısından gereksinim belirleme çalışması mutlaka yapılmalıdır. Toplantıların günü, saati, zamanı, konusu ve kurallar ailelerle birlikte belirlenmelidir. Aile katılımı çalışmalarının önceden planlanması, gerekli hazırlıkların yapılmasını ve etkin katılımın sağlanmasını kolaylaştıracaktır (Yaşar, 2001, s.367).

Ailelerin farklılıklarını anlamaya çalışma: Ailelerle birlikte çalışırken ilk yapılacak iş ailenin farklılığını anlamaktır. Birbirinden farklı kültürel bakış açıları, ailelerdeki farklılıkların bir parçasıdır ve kültürel farklılıklar, okul-aile ilişkisini kurmaya çalışırken engeller yaratabilir. Hazırlanan aile katılım programı ailelerin; kültür düzeyi, yaşadıkları deneyimleri, davranışsal ve gelişimsel beklentileri ile uyum sağlamalıdır. Bir çocuğun ailesi ile ilgili bilgi edinmek, duyarlı ve etkili okul-aile ilişkisinin gelişmesi için önemlidir (Coleman, 1997, s.15; Hohmann ve Weikart, 2000, s.69).

1.1.4.2. Aile Katılımı Çalışmaları

Başarılı bir aile katılımı programının çeşitli türlerde aile katılımını sağlama ve ailelere; dinleyici olma, evde görevi üstlenme, program destekleyicisi olma, danışmanlık ve karar verici olma gibi çeşitli rolleri verme özellikleri vardır. Her biri farklı yerlerde, farklı araç-gereçler ve kaynaklar gerektiren ve farklı sonuçlara yol açan aile katılımı çalışmaları bulunmaktadır.

Bilgilendirme Toplantıları: Bu katılım biçiminde, anne-babalar, çocuklarının gelişimlerini destekleyebilmek için bazı bilgiler alırlar. Bilgi desteği, grup toplantıları (konferans, seminer, panel, sohbet toplantıları gibi) ve bireysel görüşmeler yoluyla yapılır. Bu yolla ailelerin, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgilerinin artırılması ve anne-babalık yeteneklerinin desteklenmesi sağlanabilir. Toplantı konuları, çocuk eğitimiyle ilgili olabileceği gibi aile-çocuk iletişimini artıracak nitelikte, çocuklarla evde yapılabilecek etkinlikler, oyuncak yapımı ve çocuk kitapları gibi konularda da olabilir (Hohmann ve Weikart, 2000, s.80; Ömeroğlu, Yazıcı ve Dere, 2003, s.441).

Bilgilendirme toplantılarında öncelikle toplantının konusuna ve adına karar vermek gerekmektedir. Ailelerin gereksinimlerine yanıt verecek bir toplantı olması, katılımı artıracığından, gereksinim belirleme çalışmalarında çocuğun gelişimi ve eğitimine ilişkin olarak en çok gereksinim duyulan konu seçilmelidir. Bilgilendirme toplantılarında, genelde, bir uzman bulunmakta ve bu uzman bir konuşma yapmaktadır. Bu yaklaşımda, gereksinim anne-baba tarafından belirlenmediği için toplantıya katılım az olmakta ve anne-babalar bu tür toplantılara bir daha katılmamaktadır. Buna karşılık ailelerin kendi belirledikleri konularda toplantılara katılımı daha fazla olmaktadır. Bu nedenle, toplantı konuları seçilirken öncelikle ailelerin ve çocukların güçlü yönlerini destekleyecek olumlu başlıklar seçilmelidir (Hornby, 2000, s.41).

Bilgilendirme toplantıları, bireysel görüşmeler biçiminde de yapılabilir. Bireysel görüşmeler yoluyla anne-babaların çocuklarla ilgili beklentileri öğrenilebilir. Bireysel görüşmelerde, anne-babaların bu beklentilerine ulaşmak için neler yapabilecekleri ve çocukları ile ilgili karşılaştıkları problemleri nasıl çözecekleri konusunda tartışılabilir. Bireysel görüşmeler, öğretmenler tarafından planlanabileceği gibi anne-babalardan gelen talep üzerine de düzenlenebilir. Ancak, bireysel görüşmeler yalnızca okulda ya da

çocukta bir sorun olduğunda planlanmamalı, zaman zaman çocuk ve aile ile ilgili olumlu duyguları paylaşmak ve çocuğun gelişimine katkıda bulunmak için de yapılmalıdır. Bu görüşmelerde, önce, çocuğun olumlu davranışları konuşulmalıdır.

Bilgilendirme toplantılarında, aileyi suçlayıcı ve yargılayıcı davranışlardan kaçınılmalı, sorunun aile ile birlikte çözülebileceği duygusu verilmelidir. Gereksiz sohbetlere yer verilmeden konuşulması gereken asıl konu tartışılmalıdır. Görüşme sırasında ortam gerginleşirse, görüşme başka bir tarihe ertelenebilir. Anne-babalar grupla yapılan toplantılarda çocukları ile ilgili problemi rahatça paylaşamayabilir. Bireysel görüşmede karşılıklı etkileşime girildiği için sorunun kaynağına inilebilir ve çözüm yolları üretilebilir (Yaşar, 2001, s.369; Ömeroğlu, Yazıcı ve Dere, 2003, s.442).

Veli toplantıları: Veli toplantıları, yerini, saatini ve gündemini öğretmenin belirleyerek, ailelere ilettiği bir katılım biçimidir. Veli toplantıları sırasında öğretmen, değerlendirmelerini, sanat etkinlikleri, gözlem kayıtları ya da fotoğraf örnekleri ile desteklemelidir. Öğretmen, anne-babaları konuşmaya teşvik etmeli ve grubu yönlendirmelidir. Çocukların, diğer çocuklar ve ailelerle karşılaştırılmasından kaçınılmalıdır. Eğer, bir sorun varsa, öğretmen soruna gerçekçi bir biçimde yaklaşmalı, anne-babayı iş birliği yapmaya davet etmeli ve anlaşmazlık durumunda tartışmadan kaçınılmalıdır (Manning ve Schindler, 1997, s.28). Toplantı sonunda, olumlu duygular ifade edilmeli, anne-babalar iş birliğine davet edilmeli ve gelecek toplantı ile ilgili planlamalar yapılmalıdır.

Ev Ziyaretleri: Ev ziyaretleri, ebeveynlerin sahip olduğu değerlerini, çocuğuna karşı tutum ve davranışlarını, çocuk ile ilgili beklentilerini öğrenmek ve aileyi tanımak için kullanılan en iyi yöntemlerden biridir. Öğretmen açısından güç olsa da çocukların evlerine yapılan ziyaretler çok önemli eğitim fırsatları sunmaktadır. Her şeyden önce bu ziyaretler öğretmenin, çocuk ve aileyi daha iyi tanınmasına fırsat vermektedir. Aile, ev ziyaretleri sırasında duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilmekte, çocuk ise öğretmenin kendisi ile ilgilendiğini ve değer verdiğini düşünerek öz-saygısını geliştirebilmektedir (Hildebrand, 1981, ss.449–450).

Öğretmen, ev ziyaretleri sırasında anne-babaların tutumlarına ve değer yargılarına saygı göstermeli, duygu ve düşüncelerini paylaşarak onları desteklemelidir. Anne-babalara, çocuklarını günlük yaşamlarının dışında değil içinde tutmaları gerektiği konusunda rehberlik etmelidir. Ev ziyaretlerinde öğretmen, anne-babalara, çocuklarıyla evde uygulayabilecekleri etkinlikler ve uyarıcı çevre düzenlemesi konusunda bilgiler vermelidir. Öğretmen, gözlemleri sonucu ailenin güçlü yanlarını ve aile-çocuk etkileşimini değerlendirip destekleyici etkinlikler planlamalıdır. Ayrıca, öğretmen ev ziyareti yoluyla edinilen bilgileri yalnızca çocuğun gelişim ve eğitim yaşamını desteklemek amacıyla kullanılmalıdır (İşmen ve Yıldız, 1996, s.32; Hohmann ve Weikart, 2000, s.78).

Ailelerin Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Çalışmalara Katılımı: Öğretmenler ve yöneticiler, okulöncesi eğitim programı ve çocuğun gelişimi hakkında ailelere bilgi sunmanın en etkili yollarını düşünmek zorundadırlar. Ailelerin, sınıf içi ve sınıf dışı çalışmalara katılmaları, sınıf ortamında çocuklarını gözlemeleri ve program hakkında bilgi edinmeleri açısından önemlidir (Morrison, 1998, s.418). Okulöncesi eğitim kurumlarında ailelerin sınıf içi ve sınıf dışı çalışmalara katılımlarını sağlama ve ailelerle iletişim kurma amacıyla şu çalışmalar yapılabilir;

Selâmlaşma: Anne-babalar çoğu zaman yaşam koşulları ile mücadele ederken toplantı, konferans gibi etkinliklere katılamayabilirler. Bu nedenle, öğretmen, iletişim için gün içindeki belirli zamanları kullanabilir. Öğretmen, ailelerin çocuklarını okula bırakmaya ve okuldan almaya geldikleri sırada onlarla karşılaşmaya ve selâmlaşmaya özen göstermeli, oluşan fırsatları değerlendirerek onları birkaç dakika kurumda çocuklarıyla birlikte zaman geçirmeleri konusunda yönlendirmelidir. Yapılan bu konuşmalarda o günkü program ve etkinlikler hakkında kısa konuşmalar yapılabilir. Bu yaklaşım, ailelerle iletişimin başlangıcıdır (Manning ve Schindler, 1997, s.28; Hohmann ve Weikart, 2000, s.81).

Telefon Görüşmeleri: Telefon görüşmeleri, anne-babalar tarafından olumlu karşılanan bir iletişim yoludur. Telefon görüşmeleri yalnızca acil durumlarda problemleri iletmek amacıyla değil, çocukların ve ailelerin gereksinimi olduğu durumlarda ve olumlu

duyguların paylaşılması amacıyla yapıldığında daha etkili olmaktadır. Telefon görüşmeleri için öğretmenler, tüm velilerin telefon numaralarını içeren bir liste yapmalı ve bunu tüm velilere dağıtmalıdır. Öğretmen genel duyuruları iletmek amacıyla bir telefon zinciri oluşturabilir. Bunun için listenin en başındaki veliyi arar. Öğretmenin aradığı veli de kendisinden sonra gelen veliyi arar ve sıralama bu şekilde devam eder. Bu telefon zinciri, duyuruların hızla yayılmasını sağlamanın yanı sıra aileler arasındaki ilişkilerin artmasına da yardımcı olur (Hornby, 2000, s.36).

Bülten ve Bülten Tahtası: Bülten tahtaları ve hazırlanan bültenler, ailelerin çocuklarını okula getirdikleri ya da almaya geldikleri zaman okuyabilecekleri yerlere yerleştirilmelidir. Bülten tahtalarına, çocukların günlük yaptığı etkinlikler, ailelerin çocuklarıyla yapabilecekleri etkinlik ve oyun örnekleri, inceleme gezileri, konferans ya da davetlerle ilgili duyurular, çocuk gelişimi ve eğitimi, çocuğun beslenmesi, oyun, ana baba tutumları gibi konular ile ilgili makaleler, gazete kesikleri, broşürler, afişler, haftalık yemek listesi, çocukların etkinlikler sırasında çekilen fotoğrafları ve acil telefon numaraları vb. asılabilir. Ayrıca, belli aralıklarla bülten tahtalarında yer alan yazılar birkaç sayfalık bültenler şeklinde basılıp çoğaltılarak ailelere dağıtılabilir (Seçkin ve Koç, 1997, s.7; Hohmann ve Weikart, 2000, s.81).

Haber Mektupları: Okulöncesi eğitim kurumlarında evlere günlük, haftalık ya da 15 günlük arayla düzenli olarak haber mektupları gönderilebilir. Haber mektupları okul ve ev arasındaki iletişimi sağlayan önemli bir araçtır. Haber mektuplarında, çocuğun o gün ilk kez başarabildiği bir davranışı, evde çocukla yapılabilecek etkinlikleri, etkinlikler sırasında çekilmiş fotoğrafları, çocuğun okulda öğrendiği bir kavramın evde nasıl pekiştirileceği, basit oyuncakların yapımı gibi bilgiler yer alabilir. Ayrıca, düzenlenecek olan inceleme gezilerinin tarihleri ve planını gösteren takvim, gezi için gerekli olan izin belgeleri, okulda yapılacak proje çalışmaları için ailelerin evde kullanmadığı artık malzemelerin listesi gibi bilgiler haber mektuplarına eklenebilir (Hohmann ve Weikart, 2000, s.81; Yaşar, 2001, s.371; Ömeroğlu, Yazıcı ve Dere, 2003, s.444).

Kitapçıklar: Kitapçıklar, öğretmenin kendisi ya da çocuklarla birlikte hazırlayabildiği ve içeriğin çocukların ya da ailelerin gereksinimlerine göre değişebildiği, aileyi

bilgilendirici yazılı araçlardır. Çocukların en çok sevdiği yemeklerin tariflerinin bulunduğu kitapçıklar, çocukların ve okuldaki diğer personelin adreslerinin ve telefon numaralarının bulunduğu adres kitapçıkları, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını içeren kitapçıklar, gezi, gözlem sonucu hazırlanabilecek gezi kitapları, “Hoşlandığım şeyler”, “Nelere gülerim?”, “En Çok Görmek İstediklerim” vb. durumlarla ilgili kitapçıklar hazırlanarak ailelere gönderilebilir (Hildebrand, 1981, s.460; Aral, Kandır ve Yaşar, 2002, s.171).

Broşürler: Çeşitli konularda (kazalar, beslenme, disiplin, iletişim vb.) ve etkinlikler ile ilgili broşürler hazırlanabilir. Broşürde, ailelere verilen mesajların ve bilgilerin kısa, basit, anlaşılır ve uygulanabilir olmasına, konularla ilgili resimlerin bulunmasına dikkat edilmelidir. Zaman zaman aşı, hastalıklar gibi sağlık ile ilgili konularda hazır broşürler kullanılabilir. Ayrıca, hazırlanan broşürlerin tüm ailelere ulaşması önemlidir.

Afişler: Afişte, çarpıcı bir resim ve bir de ana mesaj yer almalıdır. Hazırlanan afişler okulun girişi, sınıf kapısı gibi ailelerin görebileceği yerlere asılmalıdır. Afişler uzun süre asıldığı yerde kalmamalı, zaman zaman yenilenmelidir.

Fotoğraflar: Sınıfta gerçekleşen önemli olaylar, programdaki etkinlikler, yemek, kahvaltı veya okul dışı yapılan geziler sırasında çekilen fotoğraflar panoya asılarak sergilenebilir. Ayrıca, ailelere de bu fotoğraflar verilebilir. Böylece aileler, sınıfta ve okulda yapılan etkinlikler hakkında bilgi sahibi olarak çocuklarını daha iyi tanıma fırsatı bulurlar.

Video-Teyp Kayıtları: Sınıfta uygulanan etkinlikler sırasındaki önemli ve heyecan verici olaylar kasetlere kaydedilebilir. Bu kayıtlar, evlere gönderilerek, okuldaki çalışmalar ailelerle paylaşılması ve ailelerin bilgilenmesi sağlanabilir.

İki Yönlü Yazışmalar: Okuldan aileye, aileden okula iki yönlü bir iletişim sürecidir. Çoğu anne-baba, öğretmenlerle mektupla iletişim kurmayı tercih ederken, bazıları ise okul-ev günlükleri ya da defterleri aracılığı ile iletişim kurmayı tercih edebilir. Bu tür yazışmalar, günlük ya da haftalık olarak yapılabilir. Bu yazışmalarla çocuğun okuldaki

etkinliklere katılımı, sağlık durumu ve gelişim özelliklerine ilişkin konularda yazışma yoluyla, karşılıklı iletişim sağlanabilir. İki yönlü gerçekleşmesi gereken bu yazışmalar çocuk, aile ve okul açısından önemli konularda yapılmalıdır (Hornby, 2000, s.37; Yaşar, 2001, s.372).

Ebeveyn Kütüphanesi: Okul ortamındaki küçük bir odaya çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili kaynak kitapların, dergilerin ve uygun öykü kitaplarının bulunduğu bir bölüm hazırlanarak bir kütüphane oluşturulabilir. Anne-babalar bu kaynaklardan yararlanmaları için teşvik edilebilir (Ömeroğlu, Yazıcı ve Dere, 2003, s.445).

Evde Öğrenme: Öğretmenler, anne-babalara sınıftaki çalışmalarla eşzamanlı olarak evdeki öğrenme etkinliklerinde çocuklarına nasıl yardım edecekleri konusunda önerilerde bulunabilirler. Bu öneriler, zaman zaman sözel olabileceği gibi ilgi çekici bir şekilde hazırlanmış, yapılacakları adım adım gösteren yazılı mesajlar şeklinde de olabilir. Bu yazılı araç-gereçlerde, anne-babaların çocukları ile birlikte yapabilecekleri etkinlikler, oyunlar, tartışabilecekleri konu başlıkları, disiplin yöntemleri, çocuk yetiştirme ile ilgili tutumlarını destekleyebilecekleri mesajlar yer almalıdır. Ailelerle öncelikle eğitim etkinlikleri için araç-gereç geliştirme konusunda çalışmalar yapılarak bu tür ödevlere alışmaları sağlanabilir. Evde öğrenme yaklaşımında, anne-baba, okuldaki çalışmalara teşvik edilir ve böylece, çocuğuyla bir eğitimci gibi etkileşime girer. Bu etkinliklerin başarılı olması için, öğretmenin yapılan çalışmayı ya da geliştirilen araç-gereci kontrol ederek izlemesi ve değerlendirmesini yapması gerekmektedir (Coleman, 1997, s.16; Manning ve Schindler, 1997, s.28).

Ailenin Kurum Programına Katılımı: Ailelerin çocuklarının eğitim gördüğü sınıflara katılmasını sağlamak, aile katılım programının en önemli ancak aynı zamanda en zor aşamalarındandır. Öncelikle, öğretmen ailelere, sınıfta çocuklarının neler yaptıklarını, çocuklarla nasıl iletişim kurduğunu, onlarla nasıl konuştuğunu, hangi durumlarda yardım ettiğini, nasıl rehberlik ettiğini gözleme fırsatı sunmalıdır. Bunun sonucunda anne-babalar öğretmeni model alarak, çocuk eğitimi konusundaki bilgi ve tutumlarını geliştirir ve evde çocuğunun gelişimini nasıl destekleyebileceklerini öğrenirler. Anne-babalar, sınıf katılımı sırasında, farklı özellikteki çocukların farklı yönlerini görerek

insanlara karşı nasıl bir tutum geliştirecekleri konusunda deneyim kazanırlar. Aile sınıfa katılım yoluyla, kurumu, öğretmeni ve koşulları daha iyi görebileceği için beklentilerinde gerçekçi olmayı öğrenir, okula ve öğretmene güven duyar (Coleman ve Churchill, 1997, s.145; Manning ve Schindler, 1997, s.30; Gorham ve Nason, 1997, s.24).

Aileler sınıf katılımına ilişkin olarak önceden; uygulanan eğitim programı, katılımın ne şekilde olacağı, çocuklarla nasıl iletişim kurulacağı, çocuklara hangi durumlarda nasıl rehberlik edileceği, çocukların özel durumları vb. konularda bilgilendirilmelidir. Öğretmen ve sınıfa katılacak olan aile bireyi, önceden sınıfta yapacakları etkinlikler üzerine birlikte planlama yapmalıdır.

Anne-babalar her zaman kişilikleri, maddî olanakları ve yaşam koşulları nedeniyle programda belirlenen sınıf içi etkinliklere etkin olarak katılamayabilirler ya da katılmak istemezler. Anne-babalar bu konuda zorlanmamalı, buna karşılık, sınıf dışındaki etkinliklere katılmaları için yöreklendirilmelidir. Öğretmen ve anne-babalar birlikte çalışarak kendi yetenekleri, ilgileri ve kariyerlerini kullanabilecekleri sınıf etkinlikleri geliştirmelidir (Coleman, 1997, s.18).

Ailenin sınıf etkinliklerine katılımı şu yollarla sağlanabilir (Bergman, 1990, ss.12–13; Coleman ve Churchill, 1997, s.146; Hohmann ve Weikart, 2000, s.83):

- Sınıfı ve uygulanan program etkinliklerini gözlemleme,
- Şarkı, oyun, öykü okuma gibi etkinliklerde öğretmen rolünü üstlenme,
- Evde ya da okulda eğitim araç-gereci hazırlama,
- Kahvaltı, yemek ve oyunda rehberlik etme,
- İnceleme gezileri ya da kısa yürüyüşler gibi sınıf dışı etkinliklerde öğretmene yardımcı olma,
- Dosyalama, kayıt tutma, sınıftaki eşyaların korunması, tamiri, gezi ve diğer etkinlikler vb. konularda öğretmene yardımcı olma,
- Meslekleriyle ya da özel yetenekleriyle ilgili konularda çocuklarla birlikte etkinliğe katılma.

Ailelerin Karar Verme Sürecine Katılımı: Okulöncesi eğitim kurumlarında ailenin programa başarılı bir şekilde katılması isteniyorsa kurumun amaçları, politikası ve etkinlikleri hakkında karar verirken ailenin katılımı gerekmektedir. Okul-aile birliklerinin okulla ilgili kararlarına, anne-babaların etkin olarak katılması büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler, anne-babaların diğer anne-babalarla etkileşimini desteklemek üzere sohbet toplantıları, çaylar vb. yanı sıra anne-babalara okulda birlikte yapmaları gereken sorumluluklar vermelidir. Bu tür etkileşimler, ailelerin birbirini daha iyi tanınmasına olanak tanıyacak ve okul aile birliğine üye olan ailelerin, diğer aileleri temsil etmesini kolaylaştıracak etkileşimi destekleyecektir. Bu yolla aileler, çocuğun eğitimini etkileyen politikaların belirlenmesine, yerleşmesine ve geliştirilmesine, ayrıca, malî desteğin, eğitim araç-gereçleri ve kaynaklarının sağlanmasına da yardımcı olacaklardır (Coleman, 1997, s.15; Seçkin ve Koç, 1997, s.8).

Sonuç olarak, okulöncesi eğitim kurumlarında, verilen eğitimin sürekliliğinin ve kalıcılığının sağlanması, aile katılımını destekleyen iyi hazırlanmış eğitim programları ile olanaklıdır. Okul yöneticileri ve öğretmenler, çocukların eğitiminin yalnızca okuldaki bölümü ile ilgilenmekle yetinmemeli, aileleri, okulun ve eğitim sürecinin bir parçası olarak görmelidirler. Bu bakış açısı ile aileler, yılda birkaç kez çocuklarının başarı durumlarını öğrenmek üzere ya da herhangi bir sorun olduğunda okula gelen bireyler olarak değil, “aynı amacı gerçekleştirmeye çalışan ortaklar” olarak görülmelidir.

1.1.5. Okulöncesi Eğitimde Aile Katılımı Çalışmalarının Amaç ve Yararları

Anne-babanın okulöncesi eğitim programına etkin katılımındaki ilk amaç, anne-baba eğitimidir. Bu eğitimin temel amaçlarından ilki, anne-babanın çocuklarının bilişsel gelişimini destekleyici davranışlar ve çocuğa yardımcı olabilecek tutum geliştirmelerini sağlamaktır. Anne-baba katılımını içeren programların ikinci amacı, anne-babanın belirli bir davranış kontrolü kazanması ve çocuklarını etkileyebilecek iletişim yöntemlerini öğrenmesidir. Üçüncü amaç ise, ev ve okul arasında ilişki kurup bu ilişkinin sürekliliğini sağlayabilmektir (Mağden, 1993, s.173). Aile katılımının diğer amaçları da şöyle sıralanabilir (Eryorulmaz, 1993, s.91; Zembat ve Unutkan, 1999, s.151):

- Anne-babaya eğitim vererek ve ailenin okulöncesi eğitime destek olmasını sağlayarak, çocukların büyüme ve gelişmelerine yardımcı olmak ve bu yolla onların daha sonraki dönemlerde okul başarısını olumsuz etkileyebilecek etkenleri azaltmak.
- Öğretimi daha etkili hale getirmek.
- Katılımcı öğrenme için aileyi yüreklendirmek.
- Aile içinde ve okul yapısında değişiklikler yapmak.
- Çocuğun tüm gelişimlerine katkıda bulunmak ve bu konuda aileye destek olmak.
- Çocuğun ailedeki öğrenme ortamına katkıda bulunmak.
- Çocukta meydana gelen olumlu değişikliklerin sürekliliğini sağlamak.
- Sorunları önlemek ve seçenekli disiplin yöntemleri sunmak.
- Aileye, çocuğun ev ortamında kazanabileceği deneyimler hakkında bilgi vermek.

Ailelerin okulöncesi yıllardan başlayarak, çocukları ile ilgili eğitim programlarına etkin olarak katılmaları, çocukların çeşitli öğrenmeleri üzerinde çok olumlu ve kalıcı etkiler yaratabilmektedir (Kuşin, 1991, s.74). Ailenin bu programlara katılımı şu yararları sağlamaktadır (Zembat ve Unutkan, 1999, s.153):

- Anne-babanın kuruma ve öğretmene olan güveni artmaktadır.
- Anne-babanın çocuğu ile birlikte etkinlikte bulunmaktan zevk almasına ve çocuğun öğrenme gereksinimlerinin farkına varmasına neden olmaktadır.
- Çocuğun gelişimine yönelik doğrudan ve ayrıntılı bilgi alınabildiği için öğretmen yaptığı çalışmalarda kendini güvende hissetmektedir.
- Sosyal değişimlerden etkilenen anne-babalara destek sağlamakta ve aileler arası bilgi paylaşımına yardımcı olmaktadır.

Comer, Haynes ve Reynolds tarafından yapılan araştırmalara göre, çocukların etkili öğrenmelerinde aile katılımının önemli katkısı olduğu, ev ve okul ortamlarında edinilen becerilerin kalıcı olması ve gelişmesi yönünde yarar sağladığı görülmüştür. Bunun yanı sıra, Griffith'in yaptığı araştırma da ailelerin kaynaşması, anne-babaların çocuklarını ve gelişimlerini gözlemesi açısından da aile katılım programlarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akkök, Ögetürk ve Kökdemir, 1997, s.15).

Okulöncesi eğitim programlarına ilişkin ABD’de yapılan değerlendirmelerde, çocuk ve aileyi birlikte ele alan programların, yalnızca çocuğa yönelik programlardan daha olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür. Ayrıca, çocuğun bilişsel gelişim alanlarında, ilköğretim ve sonrasındaki eğitim basamaklarında gelişmelere rastlanmıştır. Çocuk ve aileyi birlikte ele alan programlardan yararlanan çocukların, özel eğitime gereksinim duymaları ya da sınıf tekrarı gibi olasılıkları, çocuk merkezli programlara göre daha düşük olarak görülmüştür. Çocuk ve aileyi birlikte içeren programlara yöneltilen çocukların kardeşlerinde de zekâ puanı yönünden artışlar olduğu gözlenmiştir (Yıldırım, 1993, ss.82–83).

Diğer yandan, ailelerin okulöncesi eğitim uygulamalarına katılımını engelleyen kimi noktaların varlığı da göz ardı edilemez. Yapılan araştırmalara göre, aile katılımı engellerinin başında ailelere göre “yöneticilerin olumsuz tutumları”, yöneticilere göre ise, “ailelerin işbirliğine karşı ilgisizliği” gelmektedir. Bunun dışında, zaman yetersizliği, ekonomik koşullar, iletişim bozukluğu aile katılımı engelleri arasında yer almaktadır. Ayrıca, anne-babaların kendi okul yaşantılarının olumsuzluğu, ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması, ekonomik sorunları, okula ayırabilecekleri zamanın kısıtlı olması, öğretmenlerin olumsuz tutumları ile ev ve okul kültürünün farklılığı da diğer aile katılımı engellerinden sayılabilir (Zembat ve Unutkan, 1999, s.202; Pehlivan, 1997, ss.5–6).

1.1.6. Ailelerin Eğitim Gereksinimleri ve Aile Eğitimi

Çocuk ailesi ile bir bütündür. Okulöncesi eğitimin amaçları belirlenirken, çocuk tek başına düşünülmemeli; başarılı bir okulöncesi eğitim için okul-aile işbirliği yoluyla anne-baba da eğitim kapsamına alınmalıdır.

Çocuğun kalıtsal özelliklerinin gelişme düzeyi ve bu özelliklerin nasıl biçimlenip, gelecek yaşamını etkileyeceği; ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel niteliği, çocuklarına sağladığı uyarılar, aile bireylerinin birbirleri ve çocukları ile olan ilişkileri gibi aile ortamı ile ilgili pek çok değişkene bağlıdır. Ayrıca, çocukların gelişimi ailelerin çocuk yetiştirme tutumlarına, sözel iletişim biçimlerine, nasıl bir model olduklarına, sağlık, beslenme, gelişim ve eğitim konularındaki

bilgilerine de bağı olduğunu söylemek olanaklıdır. Çocuğun gelişiminde ve eğitiminde bu denli etkileri olan aile üyelerinin, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri, bir program dâhilinde eğitilmeleri ya da en azından çocukları ile ilgili eğitim yaşantılarına katılarak etkileşimde bulunmaları sağlanmalıdır (Üstünoğlu, 1991, s.121).

Anne-baba eğitimi, anne-babaların, çocuklarının fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerinin her aşamasında gerekli olan yetenek ve anlayışı kazanmalarına yardımcı olmalarını sağlayan bir eğitimidir. Bu eğitimin amacı anne-babaların kendilerine güvenlerini kazandırmak, çocuklarının gelişiminde gereksinim duydukları bilgi ve becerilerini artırmak ve özellikle babayı etkin olarak eğitim programının içine katmaktır (Çağdaş, 1997, s.120). Ayrıca, anne-babaları, anne-babalığın değişik yönleriyle ilgili bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve beceri sahibi yapmak, onları hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek de anne-baba eğitimi programlarının amaçlarındandır (Cavkaytar, 2000, s.139).

Anne-baba eğitimi programları kapsamında, yaygın olarak, anne-babayı anne-baba olarak, anne-babayı gönüllüler ya da destekleyiciler olarak ve anne-babayı çocuğuna öğretici olarak yetiştirmeyi amaçlayan programlardan söz edilmektedir (Cavkaytar, 2000, s.140). Bunun yanı sıra, temel amaçları aynı olmasına karşın, uygulamada farklı yöntemlerin kullanıldığı anne-baba eğitimi programları bulunmaktadır. Bunlardan biri *evde aile eğitimi yaklaşımıdır*. Bu yaklaşımın en önemli özelliği, çocuğun gelişimi ve eğitiminde, evi ve aileyi temel olarak alması ve anneye çocuğuyla birlikte evlerinde hizmet götürmesidir (Üstünoğlu, 1991, s.126). Kağıtçıbaşı, Sunar ve Bekman'ın 1982–1986 yıllarında gerçekleştirdikleri anne eğitimi programı ile Ülküer, Ömeroğlu ve Temel tarafından yine aynı yıl başlatılan anne eğitimi programı evde aile eğitimi yaklaşımına örnek olarak verilebilir.

Anne-baba eğitimi programlarında kullanılan yöntemlerden bir başkası da *eğitim merkezlerinde aile eğitimi yaklaşımıdır*. Belli bir merkezde yapılan aile eğitimi yaklaşımı da, kendi içinde iki farklı uygulamayı kapsamaktadır. Bunlardan birinde, yalnız anne-baba grupları eğitilmekte diğerinde ise anne-babalar çocuklarıyla birlikte aile eğitimi merkezine gelmekte ve kimi zaman çocuklarıyla birlikte onların sınıflarına girmekte kimi zaman da yalnız kendileri anne-baba eğitimi oturumlarına katılmaktadırlar (Üstünoğlu, 1991, ss.127–128). Bu tür eğitim yaklaşımına da 1994 yılında İstanbul'da Milli Eğitim Bakanlığı, UNICEF, Küçükçekmece

Belediyesi ve Marmara Üniversitesi işbirliği ile açılan Çok Amaçlı Okulöncesi Eğitim Merkezi örnek verilebilir (Oktay, 1999, s.94).

Anne-baba eğitimi programlarında kullanılan yöntemlerden bir diğeri *uzaktan öğretim yoluyla aile eğitimi yaklaşımıdır*. Bu yaklaşımda anne-baba eğitimi, uzaktan öğretim süreçlerinden yararlanılarak gerçekleştirilmektedir. Bunlar; mektupla öğretim, görsel-işitsel programlar, kaynak araç-gereçler, danışman öğretmenlerin kullanıldığı çok amaçlı öğretim, radyo ve televizyon uygulamalarıdır (Üstünoğlu, 1991, ss.130–132).

Anne-baba eğitimi programlarında kullanılan yöntemlerden bir başkası ise, *kurumsal okulöncesi eğitim ile bütünleştirilmiş aile eğitimi yaklaşımıdır*. Bu yaklaşımın özelliği, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların anne-babalarına, aynı kurumda ve evlerinde eğitim verilmesidir. Amaç, çocukların eğitim programı ile aile eğitim programının bütünleştirilmesidir. Çocuklara uygulanan eğitim programının yanı sıra, haftada bir kez de, kurumda anne-babaların katıldığı toplantılar yapılmaktadır. Toplantılar öğretmenin rehberlik ettiği, çocuk gelişimi, beslenme gibi konularda seminerlerin düzenlendiği, eğitici filmlerin gösterildiği ve ailelerin çocuklarının gelişimleri üzerinde tartıştıkları bir oturum biçiminde olmaktadır. Ayrıca, ailelerden ayda iki gün sınıftaki çalışmalara da katılmaları istenmektedir. Bunun yanı sıra haftada bir gün öğretmenin eve ziyaret yapması ve bu ziyaretlerde çocuğu ve anneyi eğitmesi gerekmektedir (Üstünoğlu, 1991, ss.129–130).

Aile katılımı çalışmaları, okul, öğretmen ve ailenin yakın ilişkisini gerektiren bir süreçtir. Bir başka deyişle aile katılımı çalışmalarının istenilen düzeyde gerçekleşmesi için, okulun, öğretmenin ve ailenin işbirliği içinde olması ve aile katılımı çalışmalarını gerçekleştirmek için istekli olması gerekmektedir. Bu araştırma, aile katılımı çalışmaları konusunda öğretmen ve ailelerin görüşlerini belirleme gereksiniminden doğmuştur.

1.1.7. İlgili Araştırmalar

Aile katılımı çalışmaları ile ilgili olarak alan yazında çok fazla araştırmaya rastlanmıştır, ancak araştırmaların çoğunlukla ortaöğretim basamağına yönelik olduğu saptandığından diğer ilgili araştırmalar bu araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Kağıtçıbaşı, Sunar ve Bekman (1989), İstanbul’da 1982–1986 yılları arasında, anne yoluyla çocuğun gelişimini çok desteklemeyi amaçlayan aileye yönelik uygulamalı bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, annesi eğitilmiş çocuklarla eğitilmemiş çocuklar arasında bilişsel ölçümlerde, özellikle zekâ puanlarında, başarı testlerinde, akademik not ortalamalarında ve genel akademik not ortalamasında önemli farklılıklar görülmüştür. Programın anneler üzerinde de olumlu etkileri olmuştur. Eğitim almış annelerin çocuklarıyla daha fazla sözlü iletişim kurdukları, çocuklarıyla daha sık beraber oynayıp, konuştukları, daha sık kitap okudukları, ceza yöntemini daha az uyguladıkları, daha fazla ilgi ve iletişim içinde oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, eğitim almış annelerin çocuklarının bağımsız davranışlarına daha fazla değer verdikleri görülmüştür. Öte yandan, eğitim almış anneler, diğerlerine oranla eşleriyle daha farklı bir iletişim içinde olduklarını da belirtmişlerdir. Çalışmanın kısa dönemdeki olumlu etkileri belirlendikten sonra, uzun dönemdeki etkilerini de incelemek amacıyla 1991–1992 yıllarında bir izleme araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada da daha önce yapılan çalışmanın kalıcı etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır (Sucuka, Özkök ve Vardar, 1997, s.51).

Ülküer (1988) yaptığı araştırmada, sosyo-ekonomik yönden şanssız çocuklara erken yaşlarda evde verilecek eğitimin çocukların gelişim düzeylerine etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini aynı gün doğan 60 bebek oluşturmuştur. Çalışmada gönüllü anneler, deney ve kontrol gruplarına ayrılmış, deney grubundaki annelere her hafta ev ziyaretleri yapılarak anne eğitim programı uygulanmıştır. Araştırmanın ilk üç yılına ilişkin bulgularında, anne eğitiminin ev ortamını, anne-çocuk ilişkilerini ve iletişimini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir (Ömeroğlu, Aksoy ve Turla, 1997, s.89).

Pherson ve Robinson (1990), on haftalık bir anne-baba eğitim kursuna katılan 36 ve katılmayan 38 anne-baba üzerinde yaptıkları araştırmada, kursa katılmanın, anne-babaların kendilerine güven, çocukların davranışlarının nedenlerini görebilme, başıslama, anlayış vb. davranışlarına bir etkisi olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, anne-baba eğitim kursuna katılanların kendine güven ve çocuklarının davranışlarının nedenlerini görebilme konularında belirgin bir ilerleme kaydettiklerini ortaya koymuşlardır (Çağdaş, 2002, s.162).

Kuşin (1991), İstanbul'da gerçekleştirdiği pilot çalışmada anaokulu eğitimcileri ile anne-babaların aile ve okul arasındaki işbirliğine bakış açılarını belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla 50 eğitimci ile 50 anne-babaya uygulanan anket sonuçlarına göre, eğitimcilerin % 96'sı ailenin okuldaki eğitim konusunda bilgilendirilmesini çok önemli, geri kalanı ise önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca aileyi eğitim konusunda bilgilendirmenin her anaokulu eğitimcisi tarafından farklı biçimlerde gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bilgilendirmede, aylık, üç aylık ya da yıllık toplantıların % 70, ailenin okula davet edilmesinin % 64, telefonla bilgilendirmenin % 30, kısa karşılaşmaların % 29, eve gönderilen raporların % 22, eğitici konferansların % 14, ev ziyaretlerinin % 4 olarak gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır. Bilgilendirmede ele alınan konularda ise okuldaki program ve uygulamalar hakkında bilgi % 50 ile birinci sırayı almaktadır. Araştırmada anne-babalar, okul-aile işbirliğini % 78 oranında çok önemli, % 11 oranında da önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Ailenin okulöncesi eğitim kurumuna herhangi bir konuda yardımcı olma ve katılma konusunda, araştırmaya katılan anne-babaların tümü evet yanıtını vermiş ve eğitimcilerin bu konuya % 90 oranındaki olumlu yaklaşımlarına tümüyle katılmışlardır.

Ömeroğlu, Şahin, Turla ve Yaşar (1997), Anakara'da, gecekondu semtlerinde yaşayan 228 anne ve onların 0-48 aylık çocukları ile deneysel bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada deney grubundaki annelere eğitim verilmiştir. Araştırma sonucunda, deney grubundaki annelerin davranışlarında verilen eğitimin etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Unutkan (1998), 5–6 yaş grubu aile katımlı sosyalleşme programının, çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerini deneysel bir çalışma ile belirlemeye çalışmıştır. Programın içeriği, sosyalleşme başlığına ait 5 alt boyutla ilgili saldırganlık, paylaşma-yardımlaşma-işbirliği, nezaket kuralları, sırasını bekleme-başladığı işi bitirme ve karar verme-sorumluluk programlarından oluşmaktadır. Araştırma deney ve kontrol gruplarından oluşan 30 çocuk ve aileleri üzerinde 5 haftalık bir uygulama ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, uygulanan programın, alt boyutlar ve bütünsel etkisi açısından çocukların sosyalleşmelerinde etkili olduğu ve okulda uygulanan programın çocuğun sosyalleşmesinde tek başına yeterli olmadığı belirlenmiştir.

Kaya (2002), ailelerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara karşı ilgi ve katılımları ile okulöncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısını belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla 1'i özel 4'ü Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulu, biri Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, biri de Üniversiteye bağlı yuva olmak üzere toplam 6 okulöncesi eğitim kurumuna çocukları devam eden ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 24 anne-babanın görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda anne-babaların okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara karşı ilgili ve işbirliğine açık oldukları görülmüştür. Diğer yandan, araştırma kapsamındaki okulöncesi eğitim kurumlarından biri dışında diğerlerinde anne babaların eğitime yönelik çalışmaların yapılmadığı, ailelerin bu konuda da istekli ve işbirliğine hazır oldukları belirlenmiştir.

Kaya, Dinç ve Cihangir (2004), anne-babaların ve öğretmenlerin aile katılımından beklentileri ile rollerinin belirlenmesi ve bundan yola çıkarak okulöncesi eğitim kurumlarında aile katılımına yönelik bir model önerisi geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, tam gün eğitim yapan üç bağımsız anaokulunda çalışan 10 öğretmen ve çocukları bu okullara devam eden 10 anne-babanın görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda anne-babaların okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına karşı ilgili, işbirliğine açık ve istekli oldukları, ayrıca, aile katılımı çalışmaları konusunda öğretmenlerden daha çok destek bekledikleri görülmüştür. Öğretmenlerin ise, çalıştıkları kurumda aile katılımına yönelik olarak çeşitli çalışmalar düzenlediği ve ailelerin çalışmalarda daha çok sorumluluk alması

gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür. Elde edilen bulgulara dayalı olarak, okulöncesi eğitim kurumlarında aile katılımına yönelik bir model önerisi geliştirilmiştir.

Arabacı ve Aksoy (2005), okul öncesi eğitimde annelere uygulanan okulöncesi eğitime katılım programının, annelerin okulöncesi eğitim hakkındaki bilgilerine etkisini incelenmeyi amaçlamışlardır. Araştırma, Ankara İli Gölbaşı ilçesindeki Baldudak İlköğretim Okulu anasınıfına devam eden 25 çocuğun anneleri deney, aynı sosyo-ekonomik ve kültürel çevrede yer alan, benzer özelliklerdeki farklı iki ilköğretim okulundaki 25 çocuğun anneleri de kontrol grubu olmak üzere toplam 50 anne üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma ile ilgili verilerin toplanmasında kullanılan "Okulöncesi Eğitim Bilgi Formu" ve "Kişisel Bilgi Formu" araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Ön test sonuçlarına göre, deney ve kontrol grubunda bulunan annelerin okulöncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür. Deney grubundaki annelerle gerçekleştirilen sınıf içi etkinliklere katılım programından sonra, deney grubundaki annelerin okulöncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Araştırma sonunda, uygulanan aile katılımı programının, annelerin okulöncesi eğitim hakkındaki bilgilerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili araştırmaların sonuçlarından da anlaşılacağı gibi, okulöncesi eğitimde ailelere yönelik eğitim programları ve ailelerin eğitim programına katılımları etkili sonuçlar doğurmaktadır. Nitekim Çağdaş'ında (1997, s.123) belirttiği gibi anne-baba eğitimi, ancak etkin bir okulöncesi eğitim programı ile pekiştirildiğinde anlam kazanmaktadır. Ülkemizde okulöncesi eğitim kurumlarının programları incelendiğinde, çocuk merkezli olduğu görülmektedir. Oysa çocuğun bu eğitimden gerektiği gibi yararlanabilmesi ve okulöncesi eğitim kurumlarının işlevselliğini artırmak için yalnızca çocuğu merkeze alan programlar yerine, anne-babaya da hizmet götürecek ve onların programa etkin katılımını sağlayacak biçimde çocuk ve aileyi merkeze alan okulöncesi eğitim programlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve veli görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin:

- Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenlediklerine
- Anne-babaların aile katılımı çalışmalarına katılma durumları konusundaki görüşlerine
- Anne-babaların aile katılımı çalışmalarına katılımının anne-babalar, çocukları, diğer aile üyeleri ve kendileri üzerinde etkilerine
- Okulöncesi eğitim kurumunda uygulanan aile katılımı çalışmaları konusunda anne-babalardan beklentilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Anne-babaların:

- Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenlendiğine
- Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programına
- Aile katılımı içerisinde gerçekleştirilen çalışmalara katılma ve bu çalışmalarda etkin olarak rol alma konusuna
- Aile katılımı çalışmalarına katılımının kendileri, çocukları, diğer aile üyeleri ve öğretmenler üzerindeki etkilerine
- Okulöncesi eğitim kurumunda uygulanan aile katılımı çalışmaları konusunda öğretmenlerden ve yöneticilerden beklentilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okulöncesi eğitim öncelikle ailede başlamaktadır. Çocuğun kişilik gelişimi yönünden istenilen noktaya ulaşması, etkileşim içinde olduğu farklı çevrelerin bu gelişime katkı derecesi ile yakından bağlantılıdır. Bu nedenle, ailenin, erken yaşlardan itibaren çocuğun gelişimini ne denli destekleyebildiği ve onun gereksinimlerine ne ölçüde yanıt

verebildiği önemlidir. Kuşkusuz, çocuğun gereksinimlerinin karşılanmasında ailenin yanı sıra eğitim kurumlarının da büyük katkısı vardır. Gerek aile ve gerek okul, çocuğun tüm gereksinimlerini karşılamada tek başlarına yeterli olmamaktadır. Bu nedenle, okulöncesi eğitim başta olmak üzere, ailelerin, eğitim kurumlarında gerçekleştirilen eğitime katılmaları ve çocuğun eğitiminde birlikte hareket etmeleri büyük önem taşımaktadır.

Aile katılımı çalışmaları, okulöncesi eğitimde verilen eğitimin niteliğinin yükseltilmesi ve okulda verilen eğitimin ailede de sürekliliğinin sağlanması bakımından önemlidir. Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programları ve etkinlikleri ne kadar nitelikli olursa olsun aile tarafından desteklenmedikçe çocuklarda kalıcı davranış değişiklikleri sağlamak ve okulöncesi eğitimin amaçlarına istenilen düzeyde ulaşmak olanaklı olamayacaktır.

Bu araştırma;

- Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının var olan durumunu ortaya koyması,
- Aile katılımı çalışmalarının işlevselliğinin artırılması, aile katılımı programlarının geliştirilmesi çabalarına destek vermesi ve aile katılımı konusundaki araştırma birikimine katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2006–2007 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde bulunan bağımsız anaokullarında görev yapan okulöncesi eğitim öğretmenleri ve velilerin görüşleri,
2. 2006–2007 eğitim-öğretim yılında okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmaları ve
3. Veri toplama aracında yer alan sorularla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Okulöncesi Eğitim: Henüz ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsayan isteğe bağlı bir eğitim (Yaşar, 1993, s.140).

Aile Katılımı: Ailenin, okulun akademik ve sosyal amaçlarını gerçekleştirmek için günlük etkinliklere, okuldaki planlamaya, yönetime etkin olarak katılması (Cavkaytar, 2000, s.137).

Aile Eğitimi: Aile kurumunun devamını, bireylerin sağlıklı gelişimini, toplumun uyumlu, sorumlu üyesi olmalarını sağlamak amacı ile yapılan her tür ve düzeydeki eğitim süreci (Cavkaytar, 2000, s.139).

1.6. Kısaltmalar

st.: Satır.

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve veli görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde nitel bir araştırmadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, öğretmen ve velilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Tarama modeli, geçmişte ya da şu anda var olan bir durumu, var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Tarama modelinde araştırmaya konu olan birey, ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2002, s.77). Nitel araştırma, algıların ve olayların doğal bir ortamda gerçekçi bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalar olarak tanımlanabilir. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan üç tür bilgi toplama tekniği vardır. Bunlar; görüşme, gözlem ve yazılı doküman incelemesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2004, s.10).

Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir (Karasar, 2002, s.165). Görüşme kaynak kişinin ilgi, görüş, tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmak üzere iki kişi arasında serbest bilgi değişimi sağlayan sosyal ortamı yaratmak için düzenlenir (Balci, 2001, s.180). Görüşme daha çok sosyal bilimlerde, betimsel ve tarihi araştırmalarda kullanılmakla birlikte, her alanda kullanılabilecek genel bir bilgi toplama yöntemidir (Özgüven, 1990, s.109). Görüşmeler değişik biçimlerde sınıflandırılmaktadır. Ancak en yaygın sınıflandırma biçimi yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme olarak yapılan üçlü sınıflamadır (Karasar, 2002, ss.167).

Yapılandırılmış görüşme, görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasında paralelliği ve farklılığı ortaya koyarak karşılaştırma yapılmasını sağlama amacı taşımaktadır. Yapılandırılmış görüşmede açık uçlu sorular çok sık kullanılmaz (Yıldırım ve Şimşek, 2004, s.106). Önceden belirlenen soruların ne şekilde sorulacağı, hangi verilerin

toplanacağı en ayrıntılı bir biçimde saptanır ve görüşme tüm bunlara dikkat edilerek gerçekleştirilir. Görüşmeciye bırakılan esneklik en düşük düzeyde tutulmaktadır. Yapılandırılmış görüşme verilerinin sayısallaştırılması kolaydır. Ancak, görüşmede beklenen anlamı çıkartmak ve içtenliği yakalamak olanaklı değildir (Karasar, 2002, ss.167–168).

Yapılandırılmamış görüşme, genel bir alanda var olan bilgiyi ortaya koymak üzere yapılmaktadır. Görüşme yapılan konuya yönelik anlayış ve yaklaşımların geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Altunışık ve diğerleri, 2002, s.85). Yapılandırılmamış görüşme, keşfe yönelik bir yaklaşıma izin verdiği için araştırmacı, konu ile ilgili ayrıntılara ulaşma ve bir konuyu derinlemesine irdeleme olanağına sahiptir. Araştırmacı, görüşme esnasında yeni denenceler geliştirebilir ve bunları test edebilir. Bu görüşme türü, çoğunlukla açık uçlu sorulardan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2004, s.106) Yapılandırılmamış görüşmede, toplanan verilerin değerlendirilmesi oldukça güç olmaktadır. Bu nedenle görüşmecinin, bu görüşme türünün uygulanmasına ve değerlendirilmesine yönelik uzman bir kişi olması önemlidir (Karasar, 2002, s.168).

Yarı yapılandırılmış görüşme, görüşme sorularının ve ilkelerinin önceden belirlendiği ancak, görüşme yapılan kişinin konuya ilişkin ilgi ve bilgi düzeyine göre esnek davranılabilecek bir görüşme tekniğidir. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacının, yapılandırılmış görüşmenin kesin sınırlarından ayrılarak konu hakkında başka verilere ulaşmasını sağlamaktadır (Altunışık ve diğerleri, 2002, s.84). Bu araştırmanın verileri, öğretmenlerle ve velilerle yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, 2006–2007 öğretim yılında Eskişehir ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 10 bağımsız anaokulunda görev yapan 74 okulöncesi eğitim öğretmeni ve çocuklarını bu öğretmenlerin görev yaptığı okullara gönderen öğrenci velileri oluşturmuştur. Araştırmada örneklem alma gereksinimi duyulmuş ve 25

okulöncesi eğitim öğretmeni ve çocuklarını bu öğretmenlerin görev yaptığı okullara gönderen 25 öğrenci velisi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırmada örneklem seçiminde genelleme kaygısı olmamakla birlikte; çeşitli etmenler nitel araştırmada örneklem seçiminin gerekliliğini gündeme getirmiştir. Bu etmenlerden birincisi, günümüz toplumlarının kendi içinde ve kendine özgü çeşitli katmanlara ayrılmasıdır. Her katmanın kendi başına bir örneklem olarak belirlenmesi ve araştırmanın yürütülmesi pek olanaklı değildir. İkinci etmen, araştırmanın ilgili durumlara genellenmesi gereksinimidir. Üçüncü etmen, nicel araştırma yapan araştırmacıların, nitel araştırmanın güvenilirlik ve kendine özgü güçlü yanlarını yansıtmak için nicel araştırma kapsamına giren bazı örneklem tekniklerini nitel araştırma deseni içinde kullanma istekleridir. Amaçlı örneklem yöntemleri, başlı başına nitel araştırma deseni içinde geliştirilmiş olan araştırma yöntemleridir. Bu nedenle, amaçlı örnekleme, zengin bilgiye ulaşılabilecek durumların ayrıntılı bir şekilde ortaya konmasında etkili olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2004, ss.78–82).

Araştırmada, amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklem yöntemi doğrultusunda öğretmenler ve aileler için iki ölçüt belirlenmiştir. Belirlenen ölçütler şunlardır:

1. Araştırmaya katılacak öğretmenlerin bağımsız anaokullarında görevli okulöncesi eğitim öğretmeni olması ve aile katılımı çalışmalarını uyguluyor olması.
2. Ailelerin de çocuklarını görüşme yapılan öğretmenin görev yaptığı bağımsız anaokullarına gönderiyor olması ve gönüllü olması.

Bu ölçütlere göre araştırmada, Eskişehir il merkezinde bulunan 10 bağımsız anaokulunda görev yapan 25 okulöncesi eğitim öğretmeni ve çocuklarını bu bağımsız anaokullarına gönderen 25 veli olmak üzere toplam 50 katılımcı ile görüşme yapılması planlanmıştır. Bağımsız anaokullarının sayısı dikkate alınarak 5 bağımsız anaokulundan 3'er öğretmen ve çocuklarını bu okullara gönderen 3'er veli ile geriye kalan 5 bağımsız anaokulundan 2'ser öğretmen ve çocuklarını bu okullara gönderen 2'ser veli ile görüşme yapılması kararlaştırılmıştır.

2.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin ve Velilerin Özellikleri

Amaçlı örneklem ölçütleri doğrultusunda öncelikle araştırmanın yürütüleceği okullar belirlenmiştir. Araştırmacı bu doğrultuda araştırmayı yürüteceği bağımsız anaokullarını, Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü'nden aldığı veriler ışığında belirlemiştir. Araştırmanın yürütüleceği okullar belirlendikten sonra, araştırmacı her okula bir gün öncesinden telefon ederek, görüşmelerin yüz yüze gerçekleştirilmesi için randevu almıştır. Belirlenen gün ve saatlerde okullara gitmiş, okul idarecileri ile görüşmüştür. Araştırmacı, araştırmanın amacını, nasıl yürütüleceğini anlatmış ve Eskişehir Valiliği'nden araştırmaya yönelik araştırma izin belgesi alındığını ifade etmiştir (EK 1). Görüşülen idareciler, görüşmelerin yapılması konusunda sakınca olmadığını ifade etmişler, öğretmenler ve veliler görüşmeye gönüllü olarak katılmışlardır. Öğretmenlerin ve velilerin kişisel özellikleri ile ilgili sayısal bilgiler Çizelge 1 ve Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 1

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri

Özellikler	Grup	Sayı
Bağımsız Anaokulları	Adnan Menderes Anaokulu	3
	Av. Mail Büyükerman Anaokulu	2
	Batıkent Anaokulu	3
	Dr. Seçil Akkurt Anaokulu	2
	Kutipoğlu Anaokulu	3
	Kutlu Doğum Anaokulu	3
	Sakarya Anaokulu	2
	Vali Bahattin Güney Anaokulu	2
	Yenikent Anaokulu	3
	Yunuskent Anaokulu	2
Eğitim Düzeyi	Eğitim Fakültesi O.Ö.P.	16
	Eğitim Önlisans	2
	Dört Yıllık Fakülte	4
	Lisans Tamamlama Programları	3
Meslekteki Çalışma Yılı	1-5 yıl	11
	6-10 yıl	5
	11-15 yıl	4
	21-25 yıl	3
	16-20 yıl	2

Çizelge 1’de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerin meslekteki çalışma yılına ilişkin verilerine bakıldığında 1–5 yıl arasında çalışan öğretmenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 16’sının Eğitim Fakültesi Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Programı mezunu, 2’sinin Eğitim Önlisans mezunu, 4’ünün Dört Yıllık Fakülte mezunu, 3’ünün Lisans Tamamlama Programı mezunu olduğu görülmektedir.

Çizelge 2

Araştırmaya Katılan Velilerin Özellikleri

Özellikler	Grup	Sayı
Bağımsız Anaokulları	Adnan Menderes Anaokulu	3
	Av. Mail Büyükerman Anaokulu	2
	Batıkent Anaokulu	3
	Dr. Seçil Akkurt Anaokulu	2
	Kutipoğlu Anaokulu	3
	Kutlu Doğum Anaokulu	3
	Sakarya Anaokulu	2
	Vali Bahattin Güney Anaokulu	2
	Yenikent Anaokulu	3
	Yunuskent Anaokulu	2
Eğitim Düzeyi	İlkokul	9
	Ortaokul	2
	Lise	11
	Üniversite/Yüksekokul	3
Meslek	Ev hanımı	10
	Serbest meslek	8
	Öğretmen	3
	Polis	2
	Hemşire	2

Çizelge 2’de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğrenci velilerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde, 11’inin lise mezunu, 9’unun ilkokul, 3’ünün üniversite/yüksekokul ve 2’sinin ortaokul mezunu olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra mesleklerine ilişkin bilgilere bakıldığında ise, 10’unun ev hanımı olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca, 8’i serbest meslek, 3’ü öğretmen, 2’si polis ve yine 2’sinin hemşire olduğu görülmektedir.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma probleminin çözümü için öğretmenlerin ve velilerin görüşlerinin alınmasında kullanılmak üzere iki ayrı görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formlarında, öğretmenlerin ve velilerin görüşlerini belirlemeye yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları yer almaktadır.

2.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması

Araştırmacı görüşme formunu hazırlarken kimi ilkeleri göz önünde bulundurmıştır. Bu ilkeler şöyle sıralanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2004, ss.113–118):

- Kolay anlaşılabilir sorular yazma, deneyimlerle ilişkilendirilen odaklı sorular hazırlama
- Açık uçlu ve yönlendirmeyen sorular hazırlama
- Yanıtı çok boyutlu olabilecek sorular sormaktan kaçınma
- Alternatif sorular ve sondalar hazırlama
- Farklı türden sorular yazma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenleme

Görüşme formunun geliştirilme aşamasında uzman görüşleri alınarak görüşme formunun araştırmanın amaçlarına uygun olmasına çalışılmıştır. Ayrıca, geliştirilen görüşme formunun ön deneme çalışması için 3 bağımsız anaokulu öğretmeni ve 3 veli ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Ön deneme amacıyla gerçekleştirilen görüşmeler, araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Görüşme sonucunda ön görüşme yapılan öğretmen ve velilerin her bir soruya verdiği yanıtlar çözümlenmiş ve görüşme sorularının anlaşılır ve açık olup olmadığı sınımlanmıştır. Çözümleme sonucunda anlaşılmayan bir soru olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmacı, görüşmeleri gerçekleştirmek için önce görüşme yöntemine ilişkin kaynakları incelemiş, ön deneme amacıyla gerçekleştirilen bir görüşmeyi izlemiş ve daha sonra kendisi bir görüşme gerçekleştirmiştir. Böylece araştırmacı görüşme sürecine yönelik gerekli deneyimi kazanmıştır.

2.3.2. Görüşme İlkeleri

Görüşme formundaki sorular kesinleştikten sonra görüşmenin amaçlarına uygun olarak sıraya konulmuş ve soruların görüşme yapılacak her öğretmen ve veliye aynı sırayla sorulması kararlaştırılmıştır. Ancak, görüşmeler sırasında öğretmen ve velinin herhangi bir soruya verdiği yanıt, aynı zamanda bir sonraki sorunun yanıtını da kapsıyorsa o sorunun tekrar sorulmamasına karar verilmiştir. Araştırmacının, sorduğu sorunun anlaşılmadığını hissetmesi durumunda hazırladığı sondalardan yararlanması ve sorunun anlaşılır biçime getirilmesini sağlaması kararlaştırılmıştır. Görüşme yapılan öğretmen ve velilerin açıklama yapılmasını istedikleri sorular olduğunda, onları yönlendirmeden gerekli açıklamaların yapılması uygun görülmüştür.

2.3.3. Görüşmelerin Yapılması

Araştırmacı, görüşmenin yürütüleceği okulların idarecileri ile görüşmüş, gerekli izin yazılarını sunmuş, öğretmen ve velilerinden randevu almış ve belirttiği gün ve saatlerde okullara giderek görüşme yapmıştır. Öğretmen ve velilerle yapılan görüşmeler 14.05.2007–25.05.2007 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, görüşme yapılan öğretmen ve velinin bilgisi doğrultusunda önceden kararlaştırılan mekân ve zamanda gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler öğretmenlerin görev yaptığı bağımsız anaokullarında gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin 15'i öğretmenler odasında, 6'sı dinlenme odasında, 2'si müdür yardımcısı odasında, 2'si beslenme amaçlı kullanılan bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Velilerle yapılan görüşmelerin 5'i müdür odasında, 12'si öğretmenler odasında, 7'si dinlenme odasında, 1'i müzik atölyesinde gerçekleştirilmiştir. Görüşme sürecinde görüşme yapılan yerde, araştırmacı ve görüşme yapılan öğretmen ve veli dışında hiç kimse bulunmamıştır.

Görüşmelerin tümü araştırmacı tarafından ve birebir gerçekleştirilmiştir. Her bir öğretmen ve veli görüşme yönergesini okuduktan sonra, görüşmelere başlanmıştır. Görüşme soruları her öğretmen ve veliye görüşme formunda belirlenen sırada

solunulmuştur. Görüşmeler sırasında gerek öğretmenlere gerek velilere, ses kaydı alınmasına dair yazılı ve sözlü izin alınarak, 11'er soru yöneltilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 6–15 dakika arasında sürmüştür.

2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumu

Yarı yapılandırılmış görüşmede, öğretmen ve velilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlar, betimsel analiz tekniği ile çözümlenerek, her bir soruya verilen yanıtların dökümü yapılmıştır. Elde edilen bulgular sayısallaştırılmış, daha sonra yorumlanmıştır.

Betimsel analiz, elde edilen verilerin daha önce belirlenen temalar doğrultusunda özetlenmesi ve yorumlanması yaklaşımıdır. Betimsel analizde, görüşme yapılan ya da gözlenen bireylerin görüşlerini uygun bir biçimde yansıtabilmek için doğrudan alıntılara yer verilir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunulur. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur. Birinci aşama, *betimsel analiz için çerçeve oluşturma* aşamasıdır. Bu aşamada, araştırmanın soruları, nitel araştırma yönteminin çeşidi ve araştırmanın kavramsal boyutu göz önünde bulundurularak bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin temalar halinde nasıl düzenleneceği belirlenir. *Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi* aşamasında, veriler okunur, tanımlama amacıyla seçilir; anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilir. *Bulguların tanımlanması* aşamasında, anlamlı bir biçimde bir araya getirilen veriler anlaşılır bir biçimde tanımlanır ve doğrudan alıntılarla desteklenir. *Bulguların yorumlanması* aşamasında, tanımlanan bulgular açıklanır, ilişkilendirilir ve anlamlandırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2004, ss.171–172).

Betimsel analiz için çerçeve oluşturma aşamasında, öğretmen ve veli görüşme kayıtlarının dökümü yapılmıştır. Kayıtların dökümü yapılırken, her öğretmen ve veli için ayrı bir görüşme döküm formu kullanılmış ve formlara görüşme numarası verilmiştir. Bilgisayardan alınan görüşme dökümü formlarından öğretmen ve veli olmak üzere üçer tanesi yansız atama yöntemi ile seçilmiş; daha sonra alandan bir uzman tarafından bu görüşme döküm formları ile ses kaydının karşılaştırılması yapılmıştır. Görüşme formlarının ses kayıtları ile karşılaştırılmasında, görüşme formunda eksiklikler

varsa düzeltilmiştir. Daha sonra, görüşmelerde sorulara verilen yanıtlar ilgili soru altında toplanmış ve “Görüşme Kodlama Anahtarı” hazırlamak için uygun biçime getirilmiştir. Görüşme döküm formlarının bu biçimde düzenlenmesindeki amaç, “Görüşme Kodlama Anahtarı” hazırlarken araştırmacıya, güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılırken araştırmacı ve uzmana kolaylık oluşturmaktır.

Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi aşamasında, görüşme döküm formundan elde edilen veriler yeniden okunmuş ve düzenlenmiştir. Görüşme yapılan öğretmen ve velilerin tümünün sorulara verdikleri yanıtlar doğrultusunda seçenekler sıralanmıştır. Bu değerlendirmeler sonucunda, temalar, ilgili soru altında yazılmış ve “Görüşme Kodlama Anahtarı” kayıt formu oluşturulmuştur. Görüşme kodlama anahtarında, görüşme yapılan öğretmen ve velilerin tümünün görüşlerini yansıtan temaların ilgili sorular altında seçenek olarak sıralanmasından sonra yanıt seçeneklerinin güvenilirliğini belirlemek için üçer adet öğretmen ve veli görüşme dökümü yansız atama yöntemiyle seçilmiştir. Seçilen altı adet öğretmen ve veli görüşme kodlama anahtarı çoğaltılarak alandan bir uzmana verilmiştir. Araştırmacı ve uzman, birbirlerinden bağımsız olarak görüşme döküm formlarını ve görüşme kodlama anahtarlarını değerlendirmiştir. Değerlendirme, görüşme yapılan öğretmen ve velilerin görüşüne uygun bulunan seçeneğin ilgili görüşme kodlama anahtarına işaretlenmesi biçiminde yapılmıştır.

Araştırmacı ve uzmanın görüşme kodlama anahtarlarına yaptıkları işaretlemelerin tutarlılığını belirlemek amacıyla her sorunun yanıtı tek tek kontrol edilerek uzmanlar arası “Görüş Birliği” ya da “Görüş Ayrılığı” biçiminde işaretlemeler yapılmıştır. Araştırmacı ve uzman ilgili soruda aynı yanıt seçeneğini işaretlemişse uzmanlar arası “Görüş Birliği” kabul edilmiştir. Araştırmacı ve uzman ilgili soruda farklı yanıt seçenekleri işaretlemişlerse bu durum “Görüş Ayrılığı” olarak değerlendirilmiş ve araştırmacının işaretlediği seçenek temel alınmıştır.

Gerçekleştirilen çalışmanın güvenilirlik hesaplaması Türnüklü’nün (2000), Robson (1993, s.222), Bakeman ve Gottman’dan (1997, s.60) aktardığı “Uyuşum Yüzdesi Formülü (Agreement Percentage)” kullanılarak yapılmıştır.

$$P = \frac{Na}{Na + Nd} \times 100$$

P:Uyuşum Yüzdesi

Na: Uyum Miktarı

Nd: Uyuşmazlık Miktarı

Çizelge 3 ve 4'te görüşme kodlama anahtarlarında yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri güvenilirliği en yüksek sorudan güvenilirliği en düşük olan soruya doğru sıralı olarak verilmiştir.

Çizelge 3'te görüldüğü gibi, öğretmen görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında güvenilirlik, 9. soruda en düşük % 92,56 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik, 5. soruda % 95,88, 6. soruda % 96,65, 3. soruda 96,75, 8. soruda 97,33, 11. soruda 97,52, 1. soruda 98,45, 10. soruda 98,61, 2. soruda 98,79, 7. soruda 99,66 olarak hesaplanmıştır. Öğretmen görüşme kodlama anahtarının güvenilirliği en yüksek sorusu 4. soru olup % 100,00 olarak hesaplanmıştır. Tüm soruların güvenilirlik ortalaması % 97,47 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 3

Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 4	100,00
Soru 7	99,66
Soru 2	98,79
Soru 10	98,61
Soru 1	98,45
Soru 11	97,52
Soru 8	97,33
Soru 3	96,75
Soru 6	96,65
Soru 5	95,88
Soru 9	92,56

Çizelge 4'te görüldüğü gibi, veli görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında güvenilirlik, 2. soruda en düşük % 92,45 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik, 8. soruda % 92,75, 1. soruda % 94,75, 4. soruda 95,79, 11. soruda 96,62, 7. soruda 96,65, 10. soruda 97,75, 9. soruda 98,45, 5. soruda 98,65, 6. soruda 98,99 olarak hesaplanmıştır. Öğretmen görüşme kodlama anahtarının güvenilirliği en yüksek sorusu 3. soru olup % 100,00 olarak hesaplanmıştır. Bütün soruların güvenilirlik ortalaması % 96,61 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 4

Veli Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 3	100,00
Soru 6	98,89
Soru 5	98,65
Soru 9	98,45
Soru 10	97,75
Soru 7	96,65
Soru 11	96,62
Soru 4	95,79
Soru 1	94,75
Soru 8	92,75
Soru 2	92,45

Bulguların tanımlanması aşamasında, veriler anlaşılır ve kolay okunabilir duruma getirilmiştir. Nitel veriler sayılarla ifade edilmiş; verilerin sayısal analizinde frekans kullanılmıştır.

Nitel verilerin sayılarla ifade edilmesindeki amaç, güvenilirliği artırmak, yanlılığı azaltmak, temalar ve kategoriler arasında karşılaştırma yapmak, küçük çapta yapılan bir araştırmanın daha sonra daha büyük çapta nicel araştırmalarla yeniden sınanmasına olanak verebilmektir. Bu nedenle, nitel araştırmalarda frekans hesaplarının

yapılmasında; nicel araştırmalarda görüldüğü gibi istatistiksel genelleme ve değişkenler arasında ilişki kurma amacı yoktur (Yıldırım ve Şimşek, 2004, ss.188–189).

Bulguların yorumlanmasında, elde edilen bulgular açıklanmış, görüşme yapılan öğretmen ve velilerin bulgulara yönelik görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmış, bulguların kendi aralarında karşılaştırılmasına yer verilmiş ve bulgular başka araştırma bulguları ile desteklenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmen ve velilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bulgu ve yorumlar, önce öğretmen görüşleri daha sonra veli görüşleri dikkate alınarak sunulmuştur.

3.1. Öğretmenlerin “ Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları” Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, görüşme yapılan öğretmenlerin, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmaları konusunda görüşlerini almak amacıyla, yarı yapılandırılmış görüşme ve betimsel analiz tekniği kullanılarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1.1. Öğretmenlerin “Çalıştığınız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere birinci soru olarak “Çalıştığınız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenliyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 5’te gösterilmiştir.

Çizelge 5’te görüldüğü gibi, düzenlenen çalışmalar konusunda kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 19’u “Velilerin eğitim etkinliklerinden bazılarını sınıfta uygulamalarını sağlama” ve 16’sı “Aile katılım formu ile gereksinim duyulan konuların belirlenmesi” biçiminde görüş bildirirken, 11’i “Veli toplantıları yapma”, 10’u “Bilgilendirme broşürleri ve bültenler gönderme”, 10’u “Bilgilendirme panosu ile iletişim kurma” biçiminde görüş bildirmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenlerden 7’si “Anne-baba eğitimi çalışmaları yapma”, 7’si “Her aile ile dönemde birkaç kere birebir görüşmeler yapma”, 7’si “Aileye çocukla birlikte yapması için eve etkinlik ödevi verme”, 6’sı “Aileyi sınıf dışında gezi, sinema, tiyatro vb. etkinliklere katma” biçiminde görüş bildirmiştir.

Ayrıca, öğretmenlerden 4'ü “Çocukla ilgili kısa not gönderme” ve 4'ü “Velilerin sınıfa gelip mesleklerini tanıtmaları” biçiminde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 5

Öğretmenlerin “Çalıştığımız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Çalıştığımız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenliyorsunuz?	f
a. Velilerin eğitim etkinliklerinden bazılarını sınıfta uygulamalarını sağlama	19
b. Aile katılımı formu ile gereksinim duyulan konuların belirlenmesi	16
c. Veli toplantıları yapma	11
d. Bilgilendirme broşürleri ve bültenler gönderme	10
e. Bilgilendirme panosu ile iletişim kurma	10
f. Anne-baba eğitimi çalışmaları yapma	7
g. Her aile ile dönemde birkaç kere birebir görüşmeler yapma	7
h. Aileye çocukla birlikte yapması için eve etkinlik ödevi verme	7
i. Aileyi sınıf dışında gezi, sinema, tiyatro vb. etkinliklere katma	6
j. Çocukla ilgili kısa not gönderme	4
k. Velilerin sınıfa gelip mesleklerini tanıtmaları	4
Görüşler Toplamı	101

Öğretmenlerden Mine Hanım, “Valla ben bu yıl bütün etkinlikleri kattım. Fen ve doğa, oyun etkinliği, müzik etkinliği, sanat etkinliği hepsinde her hafta olmak kaydıyla bir veliyi veya iki veliyi çağırıyorum sınıfa ve sınıfta her etkinliği yapıyorlar. Önceden planlıyorum işte şu etkinliği yapacaksın diyorum ama şunu yapacaksın demiyorum. Araştırıyor, getiriyor ve sınıfta uyguluyor.” (st. 10–15), biçiminde görüş bildirirken, yine öğretmenlerden Burcu Hanım “Velilere sınıfta yapılacak etkinlikleri paylaştırdım öncelikle. Sonra sırası gelen velinin sınıfa gelip etkinliği uygulamasına yardımcı oldum.” (st. 431–433) biçiminde görüş bildirerek, aile katılımı çalışmaları olarak velilerin sınıfta eğitim etkinliklerini uygulamalarını sağladıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Yeliz Hanım “Biz önce okul başlarken aile katılımı ile ilgili form gönderdik ailelere hani hangi konuda bize yardımcı olabilirsiniz hangi konuda bize katılabilirsiniz gibilerinden. Onlar kendilerine göre bize formu cevapladılar. Bizde ona

istinaden listeledik işte kimisi geziye giderken kimisi bizim sanat etkinliğimize, kimisi hikâyede yardımcı oldu, kimisi de işte evde sanat faaliyeti yaparak bize o konuda yardımcı oldular.” (st. 91–97), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarını belirlemeye yönelik olarak aile katılım formu oluşturduğunu ve çalışmalarını bu forma uygun olarak gerçekleştirdiğine dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden Ayşe Hanım *“Gerektiğinde veli toplantılarına alıyorum o ayki konuyu anlatıyorum onlara neler yapmaları gerektiğini, nasıl çalışmalar planlamamız gerektiğini anlatıyorum onlara ve zamanı geldiğinde o çalışmalarını yapıyoruz.”* (st. 192–195), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarını belirlemeye ve uygulamaya yönelik olarak veli toplantıları yaptığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Tuğba Hanım *“Diğer çalışmaların yanında yazılı olarak bülten hazırlayıp gönderebiliyoruz, o ay ki konu ile ilgili broşürler gönderebiliyoruz. Yazılı olarak yaptığımız etkinlikler de genelde bu tarz.”* (st. 273–276), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmaları olarak bülten hazırlama ve broşür gönderme çalışmaları yaptığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Sinem Hanım, *“Eğitim panomuz var. Orayı o ay üzerinde durmamız gereken konuyla ilgili, velilerden yapmasını beklediğimiz çalışmalarla ilgili ya da sene başında belirlediğimiz çalışmalara uygun olarak, sırası gelen veliye hatırlatmak istediğimiz yazılarla doldurup veliye ulaşılmaya çalışıyoruz.”* (st. 331–335), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmaları olarak bilgilendirme panosu ile iletişim kurma çalışmaları gerçekleştirdiğini belirtmiştir.

Çizelge 5, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını; veliler tarafından eğitim etkinliklerinin bazılarını sınıfta uygulama, aile katılım formu ile gereksinim duyulan konuların belirlenmesi, veli toplantıları yapma, bilgilendirme broşürleri ve bültenler gönderme, bilgilendirme panosu ile iletişim kurma olarak açıklamışlardır. Yine, öğretmenler düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını; anne-baba eğitimi çalışmaları yapma, her aile ile dönemde birkaç kere birebir görüşmeler yapma, aileye çocukla

birlikte yapması için eve etkinlik ödevi verme, velilerin sınıfa gelip mesleklerini tanıtmaları, çocukla ilgili kısa not gönderme, aileyi sınıf dışında gezi, sinema, tiyatro vb. etkinliklere katma biçiminde açıkladıkları görülmektedir.

3.1.2. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Seçerken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere ikinci soru olarak “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Seçerken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 6’da gösterilmiştir.

Çizelge 6

Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Seçerken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Seçerken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?	f
a. Çocukların gelişim ve yaş seviyelerine	18
b. Gereksinim belirleme formu doğrultusunda velinin gereksinimlerine	15
c. Çocukların gereksinimlerine	13
d. Velinin eğitim düzeyine ve aile yapısına	12
e. Velinin isteklilik durumuna	8
f. Anne-baba-çocuk üçgeninin oluşmasına	3
g. Özgün ve yaratıcı çalışmalar çıkarabilecekleri etkinlikler olmasına	1
h. Kalıcı davranış kazandırabilecek etkinlikler olmasına	1
i. Yıllık planla uyumlu olmasına	1
Görüşler Toplamı	72

Çizelge 6’da görüldüğü gibi, aile katılımı konusunda düzenlenen çalışmaları seçerken, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden, 18’i “Çocukların gelişim ve yaş seviyelerine”, 15’i “Gereksinim belirleme formu doğrultusunda velinin gereksinimlerine”, 13’ü “Çocukların gereksinimlerine”, 12’si “Velinin eğitim düzeyine ve aile yapısına”, 8’i “Velinin isteklilik durumuna” dikkat ettikleri biçiminde görüş bildirmiştir. Yine kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 3’ü “Anne-baba-çocuk üçgeninin oluşmasına”, 1’i

“Özgün ve yaratıcı çalışmalar çıkarabilecekleri etkinlikler olmasına”, 1’i “Kalıcı davranış kazandırabilecek etkinlikler olmasına” ve 1’i “Yıllık planla uyumlu olmasına” dikkat ettikleri biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Burcu Hanım, *“Bu etkinlikleri seçerken daha çok çocukların gelişim seviyelerine ve yaş seviyesine uygun olmasına dikkat ediyorum. Onların dikkatini çekmeli, çok kolay algılayabilmeliler ve bu etkinlikleri aldıklarında faydalanabilmeliler yani her etkinlik onlara öğretici olmalı.”* (st. 458–462), biçiminde görüş bildirirken, yine öğretmenlerden Hülya Hanım, *“Etkinlikleri seçerken tabî ki en çok dikkat ettiğim şey çocukların gelişim seviyeleri, yaş seviyeleri. Bunlara uygun olması her şeyden önemli diye düşünüyorum. Eğer çocuklara uygun etkinlikler seçmezsek başarılı olamayız.”* (st. 1240–1242) biçiminde görüş bildirerek, çalışmalarını seçerken çocukların yaş ve gelişim seviyelerine dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Fatma Hanım, *“Sene başında velilerin doldurup gönderdiği formlar ihtiyaç belirleme formlarına göre veli ne istediye ona göre etkinlik hazırlıyoruz.”* (st. 547–550), biçiminde görüş bildirirken, çalışmalarını seçerken gereksinim belirleme formu doğrultusunda velinin gereksinimlerine dikkat ettiğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Aygül Hanım, *“Etkinlikleri seçerken çoğunlukla çocukların ihtiyaçlarını düşünüyorum, veli ile ne yaparsak çocuk için daha faydalı olur diye. Çünkü çocuk ihtiyacını karşılamayan hiçbir şeye dikkat etmiyor bu yüzden.”* (st. 628–632), biçiminde görüş bildirirken, çalışmalarını seçerken çocukların gereksinimlerini göz önünde bulundurduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Esin Hanım, *“Tabi daha çok ailenin yapısına, düzeyine bakıyorsun yani bu tür faaliyetleri yapabilecekler mi onu düşünüyorum yani. Yapabilirler mi diye düşünüyorum. Ailenin eğitim durumuna bakıyorum. Yani onun dışında ailenin yapısına bakıyorum bazen anne-baba ayrı oluyor. O tür ailelerde aile katılımını çok fazla başarılı yapamıyoruz yani.”* (st. 788–792), biçiminde görüş bildirirken, çalışmalarını seçerken velinin eğitim düzeyine ve aile yapısına dikkat ettiğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Sibel Hanım, “*Bu etkinlikleri seçerken, yani okuldaki etkinliklerin anne-baba-çocuk üçgeni içerisinde paylaşılmasına dikkat ediyorum. Örneğin senelik proje çalışmaları yapıyoruz ailelerle, anne-baba ve çocuğun mutlaka üçünün de birlikte katılmış oldukları.*” (st. 865–868), biçiminde görüş bildirirken, çalışmaları seçerken anne-baba-çocuk üçgeninin oluşması gerektiğine dikkat ettiğini belirtmiştir.

Çizelge 6, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını seçerken daha çok, çocukların gelişim ve yaş seviyelerine, gereksinim belirleme formu doğrultusunda velinin gereksinimlerine, çocukların gereksinimlerine, velinin eğitim düzeyine ve aile yapısına dikkat ettiklerini açıklamışlardır. Yine, öğretmenlerin düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını seçerken; velinin isteklilik durumuna, anne-baba-çocuk üçgeninin oluşmasına, özgün ve yaratıcı çalışmalar çıkarabilecekleri çalışmalar olmasına, yıllık planla uyumlu olmasına, kalıcı davranış kazandırabilecek çalışmalar olmasına dikkat ettiklerini açıkladıkları görülmektedir.

3.1.3. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Uygularken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Görüşmeler sırasında öğretmenlere üçüncü soru olarak “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Uygularken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 7’de gösterilmiştir.

Çizelge 7’de görüldüğü gibi, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 19’u “Çocukların ilgi ve gereksinimlerine”, 18’i “Velilerin çocukların yaş ve gelişim seviyelerine inmelerine”, 15’i “Kullanılan araç-gerece”, 12’si “Çocukların bireysel yeteneklerine”, 11’i “Velinin gereksinimlerine karşılık vermesine” dikkat ettikleri biçiminde görüş bildirmiştir. Yine, kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 8’i “Velilerin sınıf düzenini bozmamasına”, 7’si “Velinin mesleğine ve sosyo-ekonomik düzeyine”, 6’sı “Çocukları sıkımsamasına ve bir şeyler kazandırmasına”, 4’ü “Aileye müdahale etmemeye” dikkat ettikleri biçiminde görüş bildirmiştir.

Çizelge 7

Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Uygularken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Uygularken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?	f
a. Çocukların ilgi ve gereksinimlerine	19
b. Velilerin çocukların yaş ve gelişim seviyelerine inmelerine	18
c. Kullanılan araç-gerece	15
d. Çocukların bireysel yeteneklerine	12
e. Velinin gereksinimlerine karşılık vermesine	11
f. Velilerin sınıf düzenini bozmamasına	8
g. Velinin mesleğine ve sosyo-ekonomik düzeyine	7
h. Çocukları sıkı tutmasına ve bir şeyler kazandırmasına	6
i. Aileye müdahale etmemeye	4
Görüşler Toplamı	100

Öğretmenlerden Sibel Hanım, “*Tabii ki çocukların ilgilerine, ihtiyaçlarına uygun ilgilerini, dikkat sürelerini göz önünde bulundurarak, onların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde, sorularına cevap bulacakları şekilde yapılıyor tüm etkinlikler.*” (st. 888–891), biçiminde görüş bildirirken, yine öğretmenlerden Sezen Hanım “*Uygularken çocukların ilgilerini karşıladı mı, ihtiyaçlarına cevap verdi mi diye düşünerek uyguluyoruz etkinlikleri. Eğer çocukların bu ihtiyaçlarına cevap veremezsek uygulamamızın bir amacı olmaz.*” (st. 1977–1980) biçiminde görüş bildirerek, çalışmaları uygularken çocukların ilgi ve gereksinimlerine dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerden Nükhet Hanım, “*Mesela mesleklerini tanıtmak için gelen velilerim anlatıp gidiyorlar. Çocuklar anladı mı anlamadı mı bilmiyorlar tabii ki . O yüzden velilerime katıldıklarından yani aile katılımına geldiklerinde uyarılarda bulunuyorum, çocuklarınızın kaç yaşında olduğunu unutmayın, anlayacağı şekilde anlatın, yoksa bir faydasını göremeyiz diye. Önemli bence bu.*” (st. 961–966), biçiminde görüş bildirirken, çalışmaları uygularken velilerin çocukların yaş ve gelişim seviyelerine inmelerine dikkat ettiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Sevgi Hanım, “Etkinlikleri uygularken daha çok sınıfın düzenine, kullanılan araç-gereçlere dikkat ediyorum ben. Çünkü veli ne kadar çok araç-gereç kullanmışsa ya da ben veli ile çalışırken ne kadar çok araç-gereç kullanmışsam çocuklar o oranda daha çok faydalanıyorlar. Çocuklar kendileri de yapma şansı bulunduğu için etkili oluyor yani.” (st. 1078–1083), biçiminde görüş bildirirken, çalışmalarını uygularken kullanılan araç-gerece dikkat ettiğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Nergis Hanım, “Mesela benim üç ve beş yaş arası çocuğum var. Her çocuğun yeteneği doğrultusundaki aile katılımlarını tercih ediyoruz. Mesela bir aile katılımı yapılırken bir çocuğum dramada çok iyi rol almayabiliyor. Ama bir çocuğum çok güzel yapıyor mesela ona o aile katılımında yer veriyorum. Bir dramada iyi rol yapan çocuğumu onda kullanıyorum. Yani hepsini kendi yetenekleri doğrultusunda yapmaları için teşvik ediyorum.” (st. 1168–1174), biçiminde görüş bildirirken, çalışmalarını uygularken çocukların bireysel yeteneklerine dikkat ettiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Hülya Hanım, “Mesela sosyo-ekonomik düzeyine ve mesleğine dikkat ediyorum özellikle velinin. Örneğin bir hikâyeye etkinliğinin daha verimli olması için velimin öğretmen olmasına dikkat ediyorum ki anlatırken çocuklarla diyalogu daha iyi olsun gibi.” (st. 1254–1257), biçiminde görüş bildirirken, çalışmalarını uygularken velinin mesleğine ve sosyo-ekonomik düzeyine dikkat ettiğini ifade etmiştir.

Çizelge 7, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını uygularken daha çok, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına, velilerin çocukların yaş ve gelişim seviyelerine inmelerine, kullanılan araç-gerece, çocukların bireysel yeteneklerine, velinin ihtiyaçlarına karşılık vermesine dikkat ettiklerini açıklamışlardır. Yine, öğretmenlerin düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını uygularken, velilerin sınıf düzenini bozmamasına, velinin mesleğine ve sosyo-ekonomik düzeyine, çocukları sıkıymasına ve bir şeyler kazandırmasına, aileye müdahale etmemeye de dikkat ettiklerini açıkladıkları görülmektedir.

3.1.4. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Değerlendirirken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere dördüncü soru olarak “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Değerlendirirken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 8’de gösterilmiştir.

Çizelge 8

Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Değerlendirirken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Değerlendirirken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?	f
a. Velilerin görüşlerine	14
b. Çocukların kazanımlarına	12
c. Çocukların tepkilerine	11
d. Çocuk ve ailenin birlikte katılımına	10
e. Çalışmanın çocukların seviyelerine uygun olup olmadığına	10
f. Çalışmanın amacına ulaşip ulaşmadığına	6
g. Velilerinin yaptığı uygulamalara	4
h. Çocukla ailenin iletişimine	2
Görüşler Toplamı	69

Çizelge 8’de görüldüğü gibi, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 14’ü “Velilerin görüşlerine”, 12’si “Çocukların kazanımlarına”, 11’i “Çocukların tepkilerine”, 10’u “Çocuk ve ailenin birlikte katılımına” ve 10’u “Çalışmanın çocukların seviyelerine uygun olup olmadığına” dikkat ettikleri biçiminde görüş bildirmiştir. Bunların yanı sıra kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 6’sı “Çalışmanın amacına ulaşip ulaşmadığına”, 4’ü “Velilerinin yaptığı uygulamalara” ve 2’si “Çocukla ailenin iletişimine” dikkat ettikleri biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Hülya Hanım, “Değerlendirirken tabii ki velilerin bana sunduğu dönütler çok önemli. Çünkü onlardan gelen görüşlere göre tepkilere göre

etkinliklerimizi yeniden gözden geçiyoruz yani bir nevi onların değerlendirmesi altında.” (st. 1258–1261), biçiminde görüş bildirirken çalışmalarını değerlendirirken velinin görüşlerini dikkate aldığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Sema Hanım, *“Değerlendirmede çocukların görüşünü alıyoruz, etkinliği nasıl bulduklarını, aileyi burada görmekten mutlu olup olmadıklarını, neler hissettiklerini, neler öğrendiklerini, bir de dışardan bakıp da ne kadar verimli geçip geçmediğini, çocukların kazanımlarını oradan bakarak tespit ediyoruz. Çünkü kazanımlar asıl amacımız zaten.”* (st. 1351–1356), biçiminde görüş bildirirken, çalışmalarını değerlendirirken çocukların kazanımlarını dikkate aldığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden İnci Hanım, *“Sonucu değerlendirirken çocukların tepkilerine bakıyorum. Etkinlik sırasında nasıldılar, ailenin sınıfta olmasından memnun mu oldular, yoksa memnun kalmadılar mı, aile etkinliği yaparken gerçekten aileye katılıyorlar mı bunun gibi şeyler yani. Bunlara bakarak, çocukların tepkilerine bakarak değerlendirebiliyorum yani.”* (st. 1485–1489), biçiminde görüş bildirirken, çalışmalarını değerlendirirken çocukların tepkilerini dikkate aldığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Güler Hanım, *“Etkinlikleri değerlendirirken, evde yapılan bir etkinlikse gerçekten anne-baba-çocuk birlikte mi yaptı ona bakıyorum ya da okulda ailenin katıldığı veya yaptığı bir etkinlikse gerçekten çocukların tamamını etkinliğin içine katabildi mi ona bakıyorum. Benim için en iyi değerlendirme bu olur, bana göre yani en azından.”* (st. 1579–1583), biçiminde görüş bildirirken, çalışmalarını değerlendirirken çocuk ve ailenin birlikte katılımına dikkat ettiğini belirtmiştir.

Çizelge 8, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını değerlendirirken daha çok, velilerin görüşlerine, çocukların kazanımlarına, çocukların tepkilerine, etkinliğin çocukların seviyelerine uygun olup olmadığına, çocuk ve ailenin birlikte katılımına dikkat ettiklerini açıklamışlardır. Yine, öğretmenler, düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını değerlendirirken, etkinliğin amacına ulaşp ulaşmadığına, velilerinin yaptığı uygulamalara, çocukla ailenin iletişimine de dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

3.1.5. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaların Amacına Ulaştığını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere beşinci soru olarak “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaların Amacına Ulaştığını Düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 9’da gösterilmiştir.

Çizelge 9

Öğretmenlerin “Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaların Amacına Ulaştığını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaların Amacına Ulaştığını Düşünüyor musunuz?	f
a. Ulaştığını düşünüyorum	18
b. Tam olmasa da ulaştığını düşünüyorum	4
c. Velilerin tümü katılmadığı için tümüyle ulaştığını düşünmüyorum	3
Görüşler Toplamı	25

Çizelge 9’da görüldüğü gibi, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 18’i “Ulaştığını düşünüyorum”, 4’ü “Tam olmasa da ulaştığını düşünüyorum”, 3’ü “Velilerin tümü katılmadığı için tümüyle ulaştığını düşünmüyorum” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Özlem Hanım, “*Ulaştığını tabii ki düşünüyorum. Zaten amaç velinin katılımını sağlamaksa bunu zaten yapıyoruz. Çocuk da zaten etkinliğin içinde rol aldığından bir de aileyle çocuğu bir araya getirip etkinliği yaptığımızdan amacına ulaşmaması için hiçbir neden kalmıyor bence.*” (st. 1689–1692), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarının amacına ulaştığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Selcan Hanım, “*Amacına ulaştığını... Yani çoğu ulaşıyor aslında çocukların mutlu olması ya ailelerin gelip çocuklarını bu ortamda da görmesi bundaki amaç. Bence tam olmasa da ulaşıyor yani.*” (st. 1772–1774), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarının tam olmasa da ulaştığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Macide Hanım, “*Amacına... Ulaşmıyor aslında. Neden dersiniz şu anki uygulamaların yeterli olmadığını düşünüyorum. Çünkü çok fazla aile katılımı olmuyor, aileler katılmıyorlar yani. O nedenle bence ulaşmıyor amacına.*” (st. 1836–1839), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarının, veli katılımı tam olmadığından dolayı, amacına ulaşmadığına dikkat çekmiştir.

Çizelge 9, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, düzenledikleri aile katılımı çalışmalarının amacına ulaştığını düşünmektedirler. Ancak öğretmenlerin çok azı, aile katılımı çalışmaları ile ilgili olarak istenilen düzeyde veli katılımı sağlanamadığı için amaca ulaşmada güçlük çektiklerini ifade etmiştir.

3.1.6. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Anne-Babalar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere altıncı soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarının Anne-Babalar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 10’da gösterilmiştir.

Çizelge 10’da görüldüğü gibi, aile katılımı çalışmalarının anne-babalar üzerindeki etkileri konusunda, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 24’ü “Ailelerin memnun olması”, 22’si “Kendilerine olan güvenlerinin artması”, 21’i “Okulu ve eğitim ortamını daha iyi tanınması”, 20’si “Çocuğunu daha iyi tanınması”, 15’i “Çocukla doğru iletişim kurmayı öğrenmesi” ve 13’ü “Çocuğunun gelişimi için neler yapması gerektiğini öğrenmesi” biçiminde etkilerine ilişkin görüş bildirmiştir. Yine kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 7’si “Öğretmene empatik yaklaşma”, 5’i “Velilerin araştırma yapmasını, öğrenmesini sağlaması” biçiminde etkilerine ilişkin görüş bildirmiştir.

Çizelge 10

Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Anne-Babalar Üzerindeki Etkileri Sizde Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarının Anne-Babalar Üzerindeki Etkileri Sizde Nelerdir?	f
a. Ailelerin memnun olması	24
b. Kendilerine olan güvenlerinin artması	22
c. Okulu ve eğitim ortamını daha iyi tanınması	21
d. Çocuğunu daha iyi tanınması	20
e. Çocukla doğru iletişim kurmayı öğrenmesi	15
f. Çocuğunun gelişimi için neler yapması gerektiğini öğrenmesi	13
g. Öğretmene empatik yaklaşması	7
h. Velilerin araştırma yapmasını, öğrenmesini sağlaması	5
Görüşler Toplamı	127

Öğretmenlerden Gaye Hanım, “Valla çok beğendiler. Çünkü çocuklarıyla birlikte bir şeyler yaptılar. Çocuklarına vakit ayırabildikleri için çok memnundular. Çünkü evde bile bazen yeterince vakit ayıramadıkları için üzüldüklerini söylüyorlardı. Burada çocuklarıyla öyle veya böyle bir şeyler yapınca çok seviniyorlar anlayacağınız. Memnunlar yani.” (st. 1897–1901), biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Aygül Hanım, “Sınıfta ya da okulda bir şeyler yapmaktan, daha doğrusu çocuklarıyla birlikte bir şeyler yapmaktan çok memnundular bence.” (st. 681–682) biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının anne-babaları çok memnun ettiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Sezen Hanım, “Anne-baba çocuğunun ne yaptığını görüyor bir kere, gelişimi için neler yapması gerektiğini biliyor bir kere. Öyle veliler var ki fen ve doğa etkinliği için tıptan laboratuarlardan araştırma yapıyorlar. Velinin gelişimine katkı sağlıyor bir kere. Çocukla iletişimini çok daha iyi ayarlayabiliyor artık. Velinin kendine olan güveni bir kat daha artıyor bir kere.” (st. 1987–1991), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarının anne-babaların kendilerine olan güvenlerini artırdığına dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden Nezahat Hanım, “Bir kere okulu çok daha yakından tanıma fırsatı buluyor. Eğitim ortamını tanıyor, bu ortam içerisinde çocuğunu birebir gözlemleme

fırsatı bulabilir. Bu yüzden hem okulu hem eğitim ortamını tanıyabiliyor. Yani okul onlar için bakım yeri olmaktan çıkıp eğitim yeri haline gelebiliyor.” (st. 2045–2048), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarının ailelere, okulu ve eğitim ortamını daha iyi tanıma fırsatı verdiğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Emine Hanım, *“İşte sınıfa gelerek, görerek neler yaptıklarını, neler ettiklerini, sınıftaki davranışları nasıldır, arkadaş iletişimleri nasıldır. Zaten veli gelirken tamam bir şey yapacak ama en çok da dikkat ettiği konu da kendi çocuğunun özellikleridir. Sınıfta nasıldır onlara dikkat ediyor. Sınıfa gelip bir şeyler yaptıkça çocuğunu daha iyi tanıma fırsatı buluyor. Bu yönden iyi bence.”* (st. 2097–2101), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarının ailelere, çocuklarını daha iyi tanıma fırsatı verdiğini vurgulamıştır.

Öğretmenlerden Çağrı Hanım, *“Veliler bu sayede yani çocuklarını burada gördükleri için bizi daha iyi anlama olanağı oluyor. Etkinlikleri uygularken karşılaştıkları zorlukları gördükçe bizi daha iyi anlıyorlar, empati kuruyorlar yani bizimle.”* (st. 2186–2188), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmaları ile ailelerin, öğretmenlere empatik yaklaştığını ifade etmiştir.

Çizelge 10, bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarının anne-babalar üzerindeki etkileri ile ilgili olarak, ailelerin memnun olması, kendilerine olan güvenlerinin artması, okulu ve eğitim ortamını daha iyi tanınması, çocuğunu daha iyi tanınması, çocukla doğru iletişim kurmayı öğrenmesi, çocuğunun gelişimi için neler yapması gerektiğini öğrenmesi biçiminde görüş bildirmişlerdir. Yine, öğretmenlerin aile katılımı çalışmalarının anne-babalar üzerindeki etkileri ile ilgili olarak, öğretmene empatik yaklaşma ve velilerin araştırma yapmasını ve öğrenmesini sağlaması biçiminde görüş bildirdikleri görülmektedir. Görüşlerin tümü incelendiğinde aile katılımı çalışmalarının anne-babalar üzerindeki etkileri ile ilgili olarak öğretmenlerin, olumlu bir yaklaşım içerisinde oldukları ve anne-babaların aile katılımı çalışmalarından anlamlı bir biçimde faydalandıklarını ifade ettikleri görülmektedir.

3.1.7. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere yedinci soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 11’de gösterilmiştir.

Çizelge 11

Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?	f
a. Aileyi sınıfta görmekten memnun olması	20
b. Ailesinin kendisiyle daha çok ilgilendiğini düşünmesi	15
c. Yardımlaşmayı, paylaşmayı öğrenmesi	12
d. İyi kazanımlar elde etmesi	8
e. Kendilerine güvenlerinin artması	7
f. Aileleriyle birlikte bir şeyler yapmayı öğrenmesi	5
g. Sınıfta aile olduğunda davranışlarının olumsuz yönde değişmesi	4
h. Anne-babası ayrı olan çocukların babaları katılmadığında üzülmeleri	2
Görüşler Toplamı	73

Çizelge 11’de görüldüğü gibi, aile katılımı çalışmalarının çocuklar üzerindeki etkileri konusunda, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 20’si “Aileyi sınıfta görmekten memnun olması”, 15’i “Ailesinin kendisiyle daha çok ilgilendiğini düşünmesi”, 12’si “Yardımlaşmayı, paylaşmayı öğrenmesi” biçiminde görüş bildirmiştir. Yine kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 8’i “İyi kazanımlar elde etmesi”, 7’si “Kendilerine güvenlerinin artması”, 5’i “Aileleriyle birlikte bir şeyler yapmayı öğrenmesi” 4’ü “Sınıfta aile olduğunda davranışlarının olumsuz yönde değişmesi”, 2’si “Anne-babası ayrı olan çocukların babaları katılmadığında üzülmeleri” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Çağrı Hanım, “Çok memnun oluyorlar yani özellikle bu birebir okula katılmada işte annesini ya da babasını öğretmen gibi karşısında görmek çocuğu çok çok

mutlu ediyor. Zaten bir veli katıldı mı diğer çocuklar da hemen evdekilere iletiyorlar. Çocukların isteği olduğu içinde aileler katılıyor yani.” (st. 2194–2197), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarının çocukları çok memnun ettiğini vurgulamıştır.

Öğretmenlerden Selcan Hanım, *“Yani çocuklar diyor ki, ailem benimle daha fazla ilgileniyor. Demek ki benim ailem beni dikkate alıyor, benimle ilgileniyor diye düşünüyor.”* (st. 1173–1775), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmaları ile çocukların, ailelerinin kendileriyle daha çok ilgilendiğini düşündüğünü ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Sema Hanım, *“Aile katılımı ile okulda bir kere yardımlaşmayı öğreniyorlar ve paylaşmayı birleşme ve iş birliğini öğreniyorlar, paylaşmayı ve aile olarak bir şey çıkartmayı öğreniyorlar.”* (st. 1395–1397), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmaları ile çocukların, yardımlaşma ve paylaşmayı öğrendiklerine dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden Aygül Hanım, *“Çocuklar bazen üzülebiliyorlar. Çünkü annesi, babası ayrı olan çocukların, diğerlerinin babası geldiğinde kendi babalarını da aradıklarını görebiliyoruz. Tabii ki annede çocuğuyla birlikte üzüliyor o anda. Ama bu da çocuğu iyi bir şekilde motive ederek giderebileceğimiz bir sorun olarak görüyorum ben.”* (st. 688–691), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmaları uygulamalarında, anne-babası ayrı olan çocukların babaları katılmadığında üzüldüğünü vurgulamıştır.

Çizelge 11, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarının çocuklar üzerindeki etkileri ile ilgili olarak en çok, aileyi sınıfta görmekten memnun olmasını belirtmişlerdir. Bunu, yardımlaşmayı ve paylaşmayı öğrenmesi ve ailesinin kendisiyle daha çok ilgilendiğini düşünmesi izlemektedir. Yine öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının çocuklar üzerindeki etkileri ile ilgili olarak, iyi kazanımlar elde etmesi, kendilerine güvenlerinin artması, aileleriyle birlikte bir şeyler yapmayı öğrenmesi, anne-babası ayrı olan çocukların babaları katılmadığında üzülmeleri, sınıfta aile olduğunda davranışlarının olumsuz yönde değişmesini de vurgulamışlardır. Görüşlerin tümü incelendiğinde öğretmenlerin, aile

katılımı çalışmalarının çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

3.1.8. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere sekizinci soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 12’de gösterilmiştir.

Çizelge 12

Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?	f
a. Çalışmalara katılmadıkları için diğer aile bireylerini gözlemleme şansının olmaması	15
b. Katılmaktan mutlu olmaları	9
c. Öğretmenlerin herhangi bir dönüt almaması	2
d. Okulun çocuk üzerindeki etkilerini daha iyi anlamaları	2
Görüşler Toplamı	28

Çizelge 12’de görüldüğü gibi, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 15’i “Çalışmalara katılmadıkları için diğer aile bireylerini gözlemleme şansının olmaması”, 9’u “Katılmaktan mutlu olmaları” biçiminde etkilerine ilişkin görüş bildirmiştir. Yine kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 2’si “Öğretmenlerin herhangi bir dönüt almaması”, 2’si “Okulun çocuk üzerindeki etkilerini daha iyi anlamaları” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Burcu Hanım, “Diğer aile bireyleri üzerinde... Gözlemleme şansım olmadı, genelde tek kişi anne ya da baba geldiği için gözlemleme şansım olmadı genelde tek kişi geliyor. Yani diğer aile bireylerinden bu şekilde katılan olmadı.” (st.

478–480), biçiminde görüş bildirirken, diğer aile bireylerinin aile katılımı çalışmalarına katılım göstermediği için gözleme şansının olmadığına dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden Aygül Hanım, “*Şimdi aynı ev içerisindeyse tabii mutlaka onlarda bana göre bence mutlu oluyorlardır. Bir de sınıfta yaptığımız çalışmalara katılabiliyorlarsa yine mutlu olduklarını düşünüyorum. Çünkü sonuçta ortaya çok güzel şeyler çıkıyor. Hatta bazen okulun verdiği etkinlik dışında da kendileri yaratıcılıklarını geliştirmeye başlayıp farklı etkinlikler ortaya koyabiliyorlar.*” (st. 697–700), biçiminde görüş bildirirken, diğer aile bireylerinin aile katılımı çalışmaları içerisinde olmaktan mutlu olduklarını ifade etmiştir.

Çizelge 12, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarının diğer aile bireyleri üzerindeki etkileri ile ilgili olarak, katılmadıkları için gözleme şansının olmadığını belirtmiştir. Yine öğretmenlerin birçoğu, diğer aile bireylerinin katılmaktan mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Öte yandan, öğretmenlerin aile katılımı çalışmalarının diğer aile bireyleri üzerindeki etkileri ile ilgili olarak, öğretmenlerin herhangi bir dönüt almaması, okulun çocuk üzerindeki etkilerini daha iyi anlamaları biçiminde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Görüşlerin tümü incelendiğinde aile katılımı çalışmalarının diğer aile bireyleri üzerindeki etkileri ile ilgili olarak öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarına diğer aile bireylerinin katılmadığı ve bu nedenle çok fazla gözleme şanslarının olmadığını ifade ettikleri görülmektedir. Ancak, diğer aile bireylerinin, aile katılımının sağlandığında ise mutlu oldukları anlaşılmaktadır.

3.1.9. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere dokuzuncu soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 13'te gösterilmiştir.

Çizelge 13

Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?	f
a. Çocukları daha iyi tanıyabilme	25
b. Kişisel ve mesleki gelişimin artması	20
c. Kendini mutlu etmesi	19
d. Velilerle daha çok iletişim kurma ve birbirini tanıma	15
Görüşler Toplamı	79

Çizelge 13'te görüldüğü gibi, aile katılımı çalışmalarının kendileri üzerindeki etkileri konusunda, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 25'i “Çocukları daha iyi tanıyabilme”, 20'si “Kişisel ve mesleki gelişimin artması”, 19'u “Kendini mutlu etmesi”, 15'i “Velilerle daha çok iletişim kurma ve birbirini tanıma” biçiminde etkilerine ilişkin görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Emine Hanım, “Bizim için valla çocukları daha iyi tanımak için bir fırsat oluyor. Çünkü çocuklar okulda ve aile içinde daha farklı davranabiliyorlar biliyorsunuz. Aile sınıfa gelince çocukların aileyle birlikteyken nasıl olduklarını da gözlemleme şansımız oluyor. O bakımdan benim için oldukça etkili.” (st. 2145–2148), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmaları ile çocukları daha iyi tanıma fırsatını yakaladığını vurgulamıştır.

Öğretmenlerden Mine Hanım, “Aile katılımı çalışmalarını araştırırken kendim de bir şeyler öğrenmiş oluyorum. Bize de tabî ki katkısı var. Mesleki olarak öğreniyoruz en azından. İnsan olarak iletişimimizi artırma fırsatı doğuyor bize. Bilmediklerimizi de öğrenmiş oluyoruz. Mutlu ediyor yani.” (st. 55–58), biçiminde görüş bildirerek, aile katılımı çalışmaları ile kişisel ve mesleki anlamda kendisini geliştirebildiğine dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden Aygül Hanım, “Benim üzerimdeki etkisi beni mutlu ediyor yani ben mutluyum kendimce kendi açımdan, en azından bir takım bir şeyler verebildiğinizi hissettiğinizdeki o mutluluk, bir şeyleri paylaştığınızda veya paylaşılmasına neden olduğunuzda ki mutluluk elimizden geleni yaptığınıza inandığınızdaki o içinizdeki huzur tabî ki de birçok şeyi kazandırıyor en azından. Hatta düşünüyorsunuz daha ne yapabilirim, daha ne olabilir, daha nasıl bir şeyler gerçekleştirilebilir diye.” (st. 708–711), biçiminde görüş bildirerek, aile katılımı çalışmalarını gerçekleştirirken mutlu olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Macide Hanım, “Bende çok memnunum. Hem veliyi tanıyorum onun işte gelip benim yanımda olması tabî ki daha çok etkileşim içinde oluyoruz, görüşüp iletişim kuruyoruz. Hem onları karşılıklı daha iyi anlıyorum. Öğretmenliği bir anne olarak da bakabiliyorum yani objektif oluyorum daha doğrusu. Onları daha iyi tanıma fırsatım oluyor.” (st. 1852–1855), biçiminde görüş bildirerek, aile katılımı çalışmaları ile velilerle daha çok iletişim kurduğunu ve onları daha iyi tanıdığını ifade etmiştir.

Çizelge 13 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarının, çocukları daha iyi tanıyabilme, kişisel ve mesleki gelişimin artması, velilerle daha çok iletişim kurma ve birbirini tanıma ve kendini mutlu hissetmesi gibi önemli etkilerinin olduğunu düşünmektedirler.

3.1.10. Öğretmenlerin “Anne-Babaların Aile Katılımı Çalışmalarına Katılma Durumları Konusundaki Görüşleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğretmenlere onuncu soru olarak “Anne-Babaların Aile Katılımı Çalışmalarına Katılma Durumları Konusundaki Görüşleriniz Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 14’te gösterilmiştir.

Çizelge 14’te görüldüğü gibi, anne-babaların aile katılımı çalışmalarına katılma durumları konusunda, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 25’i “Babaların katılmak istememesi”, 24’ü “Katılan velilerin çok az olması”, 19’u “Çalışan velilerin katılım

göstermemesi” biçiminde görüş bildirmişlerdir. Yine kendisi ile görüşülen öğretmenlerin, 9’u “Velilerin katılımı gerekli görmemesi” ve 7’si “Katılımın oldukça fazla olması” biçiminde anne-babaların aile katılımı çalışmalarına katılma durumlarına ilişkin görüş bildirmiştir.

Çizelge 14

Öğretmenlerin “Anne-Babaların Aile Katılımı Çalışmalarına Katılma Durumları Konusundaki Görüşleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Anne-Babaların Aile Katılımı Çalışmalarına Katılma Durumları Konusundaki Görüşleriniz Nelerdir?	f
a. Babaların katılmak istememesi	25
b. Katılan velilerin çok az olması	24
c. Çalışan velilerin katılım gösterememesi	19
d. Velilerin katılımı gerekli görmemesi	9
e. Katılımın oldukça fazla olması	7
Görüşler Toplamı	84

Öğretmenlerden Nergis Hanım, “*Babalar çok katılmıyorlar. Her zaman bir bahaneleri var bununla ilgili olarak. Sınıfta olmak çocuklarla birlikte bir şeyler yapmak pek işlerine gelmiyor yani. Genelde annenin çocukla ilgilenmesi gerektiğini düşünüyorlar. O yüzden pek katılmak istemiyorlar.*” (st. 1208–1211), biçiminde görüş bildirirken, yine öğretmenlerden Yeliz Hanım, “*Babalar nedense katılmamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Sanırım sınıfta bizden çekiniyorlar diye düşünüyorum. Babalar kesinlikle katılmıyorlar, anneler bir nebze ama.*” (st. 147–149) biçiminde görüş bildirerek, aile katılımı çalışmalarına babaların katılmak istemediğini vurgulamışlardır.

Öğretmenlerden Güler Hanım, “*Katılma durumları çok fazla değil. Benim her etkinliğime iki üç tane velim geldi herhalde çok fazla velim gelmedi. O kâğıtları da gönderdiğim zamanda velilerimin çoğu da zaten gelemem yazdılar. İşaret falan koymamışlar. Çoğu artık bilmiyorum çekiniyor mu sınıfa gelmekten, yapamam edemem diye mi düşünüyor bilmiyorum ama. En olumsuz yönü o oluyor. Gelmiyor çoğu.*” (st.

1636–1641), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmaları aile katılımının çok az olduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Fatma Hanım, “*Şimdi bizim okulumuz için baktığımda aslında genel olarak da bakabiliriz. Çalışan velilerimizden çoğunlukta çalıştıkları sebebiyle gelemeyenler ve bundan hakikaten üzgün olan insanlar var ama yine de katılım sağlamaya çalışıyoruz.*” (st. 571–574), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarına çalışan anne-babaların katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Sinem Hanım, “*Aslında katılma durumuna baktığımızda iki grup var. Birincisi katılmaya çalışanlar, diğeri ise katılmayı bile gerekli görmeyenler. Yani aile katılımının onlara yarar sağlayıp sağlamadığının bile farkında değiller. Üzücü bir durum tabî ki ama zorla da katılmalarını sağlayamayız maalesef.*” (st. 409–412), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarına anne-babaların katılmayı gerekli görmediğini vurgulamıştır.

Çizelge 14 bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, anne-babaların aile katılımı çalışmalarına katılma durumlarına ilişkin olarak, babaların katılmak istemediği, çalışan velilerin katılım göstermediği ve katılan velilerin çok az olduğunu bildirmişlerdir. Yine kendisi ile görüşme yapılan öğretmenlerin kimi, velilerin katılımı gerekli görmediğini, kimi, katılımın oldukça fazla olduğunu ifade etmişlerdir.

Görüşlerin tümü incelendiğinde öğretmenlerin, anne-babaların aile katılımı çalışmalarına katılma durumları ile ilgili olarak, katılımın yeterli düzeyde olmadığını ifade ettikleri; bu kapsamda, babaların katılmak istememesi, çalışan velilerin çok az katılması ve velilerin katılımı gerekli görmemesini birer neden olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

3.1.11. Öğretmenlerin “Çalıştığımız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Anne-Babalardan Beklentileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere onbirinci soru olarak “Çalıştığımız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Anne-Babalardan Beklentileriniz Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 15’te gösterilmiştir.

Çizelge 15

Öğretmenlerin “Çalıştığımız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Anne-Babalardan Beklentileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Çalıştığımız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Anne-Babalardan Beklentileriniz Nelerdir?	f
a. Anne-babaların daha çok katılımında bulunması	25
b. Babaların bu çalışmaların içinde daha çok yer alması	24
c. Anne-babaların aile katılımı çalışmalarını daha çok dikkate alması	13
d. Okulun anne ve babayı içine alan bir yer olarak görülmesi	10
Görüşler Toplamı	72

Çizelge 15’te görüldüğü gibi, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 25’i “Anne-babaların daha çok katılımında bulunması”, 24’ü “Babaların bu çalışmaların içinde daha çok yer alması”, 13’ü “Anne-babaların aile katılımı çalışmalarını daha çok dikkate alması” biçiminde görüş bildirmişlerdir. Yine kendisi ile görüşülen öğretmenlerin, 10’u “Okulun anne ve babayı içine alan bir yer olarak görülmesi” biçiminde görüş bildirirken aile katılımı çalışmaları konusunda anne-babalardan beklentilerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerden Sinem Hanım, “Ailelerden beklediğimiz... Yani çocuklarına ilgili olmaları yani bu tür aile katılımı faaliyetlerine karşı duyarlı daha katılımcı olmalarını isterim. Çünkü o bunlara zarar değil yarar getirecek. Çocuklarını yakından tanıyacaklar, çocuklarının gördüğü eğitimi yakından takip etme şansı doğuyor onlara.

Yani daha fazla katılmalarını bekliyoruz. Kendilerine de araştırma, inceleme fırsatı doğuyor belki böyle bir fırsatı başka türlü yakalayamıyorlar. Yani duyarlı olmalarını bekliyorum yardımcı olmalarını.” (st. 416–424), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarına anne-babaların daha çok katılması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Yeliz Hanım, *“Babalar kesinlikle babaların daha çok katılması gerektiğini düşünenlerdenim. Çünkü babaların birçoğu çok özel günlerde bile gelmiyorlar. Bunu gözlemliyorum kendi sınıfımda da başka sınıflarda da. Onlarda katılırsa bu seviye daha çok artabilir herhalde.”* (st. 154–157), biçiminde görüş bildirerek, aile katılımı çalışmalarına babaların daha çok katılması gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmenlerden Ayşe Hanım, *“Aile katılımının içeriği konusunu anne-babanın bu etkinlikleri daha çok dikkate almalarını, ilgiyle katılmalarını beklerim yani bu çalışmaların gerçekten çocuklar için yararlı olacağını bilmelerini isterim. Çocuklarına değer veren her anne-baba gibi. Yani bu çalışmaların gelip çocuğunu yalnızca burada görmekten çok daha önemli olduğunu bilmeli bence.”* (st. 237–240), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarını anne-babaların daha çok dikkate alması gerektiğini ifade etmiştir.

Çizelge 15, bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmaları konusunda anne-babalardan beklentilerine ilişkin olarak, en başta, anne-babaların daha çok katılımında bulunması, babaların bu çalışmaların içinde daha çok yer alması, anne-babaların aile katılımı çalışmalarını daha çok dikkate almasını istemektedir. Yine kendisi ile görüşme yapılan öğretmenler, okulun anne ve babayı içine alan bir yer olarak görülmesinin önemine işaret etmişlerdir.

3.2. Velilerin “Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları” Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, görüşme yapılan velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmaları konusundaki görüşlerine yer verilmiştir.

3.2.1. Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Eğitim Programı Hakkında Neler Biliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere birinci soru olarak “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Eğitim Programı Hakkında Neler Biliyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 16’da gösterilmiştir.

Çizelge 16

Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Eğitim Programı Hakkında Neler Biliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Eğitim Programı Hakkında Neler Biliyorsunuz?	f
a. İlköğretime hazırlama	22
b. Öğretmenin etkinlikleri program doğrultusunda düzenlemesi	15
c. Sınıfta çocuklarla etkinlikler yapıldığını bilme	12
d. Programla ilgili bilgi sahibi olmama	4
Görüşler Toplamı	53

Çizelge 16’da görüldüğü gibi, uygulanan eğitim programı hakkında kendisi ile görüşülen velilerden 22’si “İlköğretime hazırlama”, 15’i “Öğretmenin etkinlikleri program doğrultusunda düzenlemesi”, 12’si “Sınıfta çocuklarla etkinlikler yapıldığını bilme” biçiminde görüş bildirmiştir. Yine, uygulanan eğitim programı hakkında kendisi ile görüşülen velilerden 4’ü “Programla ilgili bilgi sahibi olmama” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrenci velilerinden Berna Hanım, “*Valla biz kendi araştırmamızı yapmıştık okula yazdırmadan önce işte o zaman öğrendik. İlköğretime gerçi tabiî ki kendileri de bir şeyler yapıyorlar ama etkinlik falan gibi ama ilköğretime de hazırlıyor çocukları, işte çizgi çalışıyorlar, boya yapıyorlar kalem tutabilsin diye.*” (st. 4319–4321), biçiminde görüş bildirirken, yine öğrenci velilerinden Nuriye Hanım, “*Valla çocukları ilköğretime hazırlıyorlar aslında. Çünkü parmakları gelişiyor çocuğumun ilkokulda kalem tutsun diye, matematik falan da çalışıyorlar ilkokula hazırlık olması için.*” (st. 3510–3512) biçiminde görüş bildirerek, okulöncesi eğitim programının ilköğretime hazırlık içeriğine sahip olduğunu vurgulamışlardır.

Öğrenci velilerinden İrfan Bey, “*Ben şunu biliyorum öğretmen sınıfta faaliyetler, etkinlikler falan yaptırıyor, çalışmalar yaptırıyor, eve bize gönderiyor çalışmalarını beraber yapın diye. Bizde gidiyoruz bazen mesela. Herhalde onları da sizin dediğiniz o kendi programına göre yapıyorlardır. Çünkü ben de öğretmenim bizde sonuçta kendi programımıza göre derslerimizi işliyoruz.*” (st. 2230–2235), biçiminde görüş bildirirken, etkinliklerin okulöncesi eğitim programı doğrultusunda düzenlendiğini ifade etmiştir.

Öğrenci velilerinden Nefide Hanım, “*Okulda neler yaptıklarıyla ilgili kendimiz öğretmenimize sorarak, sınıfa gelip yaptıklarını görerek bilgi ediniyoruz yani. Sınıfta mutlaka her gün etkinlikler yapıldığını biliyoruz. Çocuklarımız söylüyor bize yani. En azından sergilendiğinde görebiliyoruz biz.*” (st. 3414–3417), biçiminde görüş bildirirken, eğitim programı ile ilgili olarak sınıfta eğitim etkinlikleri yapıldığını belirtmiştir.

Öğrenci velilerinden Ahmet Bey, “*Valla okulda neler yapıyorlar tam bilmiyorum. Sınıfa pek girmiyorum da ben. Öğretmenimiz bize bir şeyler söylerse onları yapıyoruz sadece. O yüzden bilmiyorum açıkçası.*” (st. 2668–2670), biçiminde görüş bildirirken, eğitim programı ile ilgili bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Çizelge 16, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin büyük çoğunluğu, uygulanan eğitim programının, ilköğretime hazırladığını

düşünmektedirler. Yine, öğretmenin etkinlikleri program doğrultusunda düzenlemesi ve sınıfta çocuklarla etkinlikler yapılması da velilerin programlar ilgili görüşleri arasında bulunmaktadır. Ayrıca, velilerin bir kısmının, uygulanan eğitim programı ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları da anlaşılmaktadır.

3.2.2. Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenleniyor?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere ikinci soru olarak “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenleniyor?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 17’de gösterilmiştir.

Çizelge 17

Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenleniyor?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenleniyor?	f
a. Sınıf dışında yapılan sinema, tiyatro, gezi vb. çalışmalara katılma	25
b. Evde haftalık çalışma ödevleri ve dönemlik projeler yapma	24
c. Sınıfta uygulanan eğitim etkinliklerini uygulama	22
d. Sınıfta kurabiye, pasta, yoğurt vb. çalışmalar yapma	17
e. Okulda aile katılımı çalışmalarının yapılmaması	5
Görüşler Toplamı	93

Çizelge 17’de görüldüğü gibi, aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenlendiğine ilişkin kendisi ile görüşülen velilerden 25’i “Sınıf dışında yapılan sinema, tiyatro, gezi vb. çalışmalara katılma”, 24’ü “Evde haftalık çalışma ödevleri ve dönemlik projeler yapma”, 22’si “Sınıfta uygulanan eğitim etkinliklerini uygulama” biçiminde görüş bildirmiştir. Yine aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenlendiğine ilişkin kendisinden görüş alınan velilerden 17’si “Sınıfta kurabiye, pasta, yoğurt vb. çalışmalar

yapma” yanıtını verirken, 5’i de “Okulda aile katılımı çalışmalarının yapılmaması” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrenci velilerinden Meral Hanım, “*Valla ben kendi adıma hepsine katıldım. Yeri geldi biletlerini ayarladık sinemaya tiyatroya gittik yeri geldi siz de biliyorsunuzdur çocukları aldık at çiftliğine gittik. Birde şeye postaneye götürdük. Yapıyoruz yani bunları öğretmenimiz istediği sürece bizde katılıyoruz yani.*” (st. 2874–2877), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenlendiği ile ilgili olarak, sinema, tiyatro, gezi vb. çalışmalar düzenlendiğini dile getirmiştir.

Öğrenci velilerinden İrfan Bey, “*Aile katılımında çeşitli projeler, çeşitli ev ödevleri yapıldı. Her gün getirdi nerdeyse çocuğumuz biz de beraber yaptık mesela. Özellikle sömestre tatilinde evde beraber yaptığımız bir proje ödevimiz vardı. Onu da çocuğumuzun yaparak-yaşayarak öğrenmesine, çocuğun bizimle birlikte olmasını sağlayarak, yaratıcı düşünmesini sağlayarak yaptığımızı düşünüyorum.*” (st. 2238–2243), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenlendiği ile ilgili olarak, evde haftalık çalışma ödevleri ve dönemlik projeler ile ilgili çalışmalar düzenlendiğini belirtmiştir.

Öğrenci velilerinden İlke Hanım, “*Okulda neler yapıyorlarsa. İşte öğretmen sene başında bize form doldurttu onda yazmıştım ben mesela. Geldim sonra bu sene mesela şarkı söyledim çocuklara, evden bir sürü malzeme getirdim faaliyet yaptırдыm. Ondan sonra deney yaptık mesela böyle şeylerle katılmaya çalıştık işte.*” (st. 4861–4864), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenlendiği ile ilgili olarak, sınıfta uygulanan eğitim etkinliklerini uygulama ile ilgili çalışmalar düzenlendiğini ifade etmiştir.

Çizelge 17, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğu, aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenlendiği ile ilgili olarak, sınıf dışında yapılan sinema, tiyatro, gezi vb. çalışmalara katılma, evde haftalık çalışma ödevleri ve dönemlik projeler yapma, sınıfta uygulanan eğitim etkinliklerini uygulama ve sınıfta kurabiye, pasta, yoğurt vb. çalışmalar yapma gibi çalışmalar

düzenlendiğini ifade ettikleri görülmektedir. Bunların yanı sıra, velilerin bir kısmı da, okulda aile katılımı çalışmalarının yapılmadığını belirtmişlerdir.

3.2.3. Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarına Katılıyor Musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere üçüncü soru olarak “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarına Katılıyor Musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 18’de gösterilmiştir.

Çizelge 18

Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarına Katılıyor Musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarına Katılıyor musunuz?	f
a. Evet, her zaman katılıyoruz	15
b. Evet, ara sıra katılıyoruz	6
c. Evet, nadiren katılıyoruz	4
Görüşler Toplamı	25

Çizelge 18’de görüldüğü gibi, aile katılımı çalışmalarına katılma durumlarına ilişkin kendisi ile görüşülen velilerden 15’i “Evet, her zaman katılıyoruz”, 6’sı “Evet, ara sıra katılıyoruz”, 4’ü “Evet, nadiren katılıyoruz” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrenci velilerinden Nuriye Hanım, “*Biz katılıyoruz evet her zaman katılıyoruz hatta. Zaten okula kayıt zamanında öyle bir soru vardı bize verdikleri formda, ev hanımı mısınız, katılmayı düşünüyor musunuz çağırdığımızda gelir misiniz diye. Bizde evet diye işaretlemiştik üstümüze düşeni de yapıyoruz diye düşünüyorum.*” (st. 3516–3519), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarına katılma durumları ile ilgili olarak, her zaman katıldığını vurgulamıştır.

Öğrenci velilerinden Şükran Hanım, “*Ara da sırada da olsa katılmaya çalışıyoruz. Hepsine gelmemiz lazım ama olmuyor işte bazılarında gelebiliyoruz, bazılarında gelemeyebiliyoruz sonuçta.*” (st. 4445–4447), biçiminde görüş bildirirken, aile katılımı çalışmalarına katılma durumları ile ilgili olarak ara sıra zamanlarda katıldığına dikkat çekmiştir.

Çizelge 18, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarına, her zaman katıldıklarını ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Yine, öğrenci velilerinin az bir kısmı aile katılımı çalışmalarına katılma durumları ile ilgili olarak, ara sıra katılıyoruz, yine bir kısmının da nadiren katılıyoruz biçiminde görüş bildirdikleri görülmektedir. Buradan, velilerin, aile katılımı çalışmalarına genelde katıldıkları söylenebilir.

3.2.4. Velilerin “Hangi Çalışmalara Katılım Gösteriyorsunuz ve Neler Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere dördüncü soru olarak “Hangi Çalışmalara Katılım Gösteriyorsunuz ve Neler Yapıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 19’da gösterilmiştir.

Çizelge 19’da görüldüğü gibi, hangi çalışmalar açısından katılım gösterdikleri ve neler yaptıklarına ilişkin kendisi ile görüşülen velilerden, 23’ü “Sınıf dışı çalışmalara katılma-sinema, tiyatro, gezi, ağaç dikme vb. yapma”, 21’i “Evde uygulanan çalışmalara katılma-çalışma ödevleri ile projeler yapma”, 20’si “Sınıf içi çalışmalara katılma-egitim etkinliklerini uygulama”, 17’si “Sınıf içi çalışmalara katılma-artık malzemelerden projeler yapma” biçiminde görüş bildirmiştir.

Çizelge 19

Velilerin “Hangi Çalışmalara Katılım Gösteriyorsunuz ve Neler Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Hangi Çalışmalara Katılım Gösteriyorsunuz ve Neler Yapıyorsunuz?	f
a. Sınıf dışı çalışmalara katılma - sinema, tiyatro, gezi, ağaç dikme vb. yapma	23
b. Evde uygulanan çalışmalara katılma - çalışma ödevleri ile projeler yapma	21
c. Sınıf içi çalışmalara katılma- eğitim etkinliklerini uygulama	20
d. Sınıf içi çalışmalara katılma- artık malzemelerden projeler yapma	17
Görüşler Toplamı	81

Öğrenci velilerinden Ahmet Bey, “İşte dedim ya öğretmenimiz ne zaman çağırırsa geliyoruz, beraber gidiyoruz sinemada, tiyatrodada onların yanında olmaya çalışıyoruz. Spor yaptırıyoruz havalar güzel olunca, jimnastik falan yaptırıyoruz. Ağaç dikmeye gittik yine beraber. Bu açıdan yani katıldıklarımız. Yoksa diğer bazı arkadaşlar gibi okula gelip de bir şeyler yapamadık yoksa.” (st. 2675–2679), biçiminde görüş bildirirken, hangi çalışmalar açısından katılım gösterdikleri ve neler yaptıkları ile ilgili olarak, sınıf dışı çalışmalardan, sinema, tiyatro, gezi, ağaç dikme vb. çalışmalara katıldığını ifade etmiştir.

Öğrenci velilerinden Dilek Hanım, “Biz bir projeye katıldık mesela evde çocuğumla birlikte yaptık. Hatta iki tane olacak yakında. Onun dışında öğretmenin verdiği ödevleri de yaptık tabii ki. Ha birde şey oluyor mesela çocuklar kitap çalışıyorlar ya öğretmen onlardan bazı şeyleri çalışmamızı istiyor çocuğumuzla mesela, işte kitaptan veriyor üç sayfa yapın, beş sayfa yapın diye, yapıyoruz yani.” (st. 2568–2573), biçiminde görüş bildirirken, hangi çalışmalar açısından katılım gösterdikleri ve neler yaptıkları ile ilgili olarak, evde uygulanan çalışmalar açısından katılım gösterdiklerini ve çalışma ödevleri ile projeler yaptıklarını belirtmiştir.

Çizelge 19, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğunun, sınıf dışı çalışmalara katılma-sinema, tiyatro, gezi, ağaç dikme vb. yapma, evde uygulanan çalışmalara katılma-çalışma ödevleri ile projeler yapma, sınıf içi çalışmalara katılma-egitim etkinliklerini uygulama, Sınıf içi çalışmalara katılma-artık malzemelerden projeler yapma biçiminde görüş bildirdikleri görülmektedir. Buna göre, velilerin, gerek sınıf içi gerek sınıf dışı çalışmalara katılım gösterdikleri söylenebilir.

3.2.5. Velilerin “Hangi Ortamlarda Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere beşinci soru olarak “Hangi Ortamlarda Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 20’de gösterilmiştir.

Çizelge 20

Velilerin “Hangi Ortamlarda Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Hangi Ortamlarda Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?	f
a. Okul dışında farklı ortamlarda gerçekleştirme	23
b. Ev ortamında gerçekleştirme	21
c. Okul ortamında gerçekleştirme	20
Görüşler Toplamı	64

Çizelge 20’de görüldüğü gibi, hangi ortamlarda bu katılımı gerçekleştirdiklerine ilişkin olarak kendisi ile görüşülen velilerden, 23’ü “Okul dışında farklı ortamlarda gerçekleştirme”, 21’i “Ev ortamında gerçekleştirme”, 20’si “Okul ortamında gerçekleştirme” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrenci velilerinden Seda Hanım, “Okul dışında ben çocuğumla ilgili kendi kültürel etkinliklerimizle ilgili sinema, tiyatro, sergi mesela, müzeye götürme konusunda bunlara çok dikkat ediyorum yani. Okul dışında oldu daha çok yani biz onlara katılabildik” (st. 3244–3247), biçiminde görüş bildirirken, hangi ortamlarda bu katılımı

gerçekleştirdikleri ile ilgili olarak, okul dışında farklı ortamlarda bu etkinliklere katıldığını açıklamıştır.

Öğrenci velilerinden Hasan Bey, “*Çoğu ev ortamında yapıldı bizim katılabildiklerimizin. Diğerleri okulda yapıldı, ben okulda yapılanlara katılamadım pek yani. Bir ara anneler, babalar çağırıldı okula sanırım ama katılamadım çalıştığımndan dolayı.*” (st. 2687–2691), biçiminde görüş bildirirken, hangi ortamlarda bu katılımı gerçekleştirdikleri ile ilgili olarak, ev ortamında bu etkinliklere katıldığını ifade etmiştir.

Öğrenci velilerinden İrem Hanım, “*Yani yapılırsa zaten okulda yapılıyor çoğu. Bizde onlara katılabiliyoruz ancak. İşte sınıfta etkinlik yapıyoruz ya da ne bileyim işte okulda projeler falan yapıyorlar öğretmenler bizi de çağırıyorlar onlara katılıyoruz yani.*” (st. 4684–4686), biçiminde görüş bildirirken, hangi ortamlarda bu katılımı gerçekleştirdikleri ile ilgili olarak, okul ortamında bu etkinliklere katıldığını dile getirmiştir.

Çizelge 20, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğunun, hangi ortamlarda bu katılımı gerçekleştirdiklerine ilişkin olarak, okul ortamında gerçekleştirme, ev ortamında gerçekleştirme ve okul dışında farklı ortamlarda gerçekleştirme biçiminde görüş bildirdikleri görülmektedir.

3.2.6. Velilerin “Hangi Sıklıkla Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere altıncı soru olarak “Hangi Sıklıkla Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 21’de gösterilmiştir.

Çizelge 21’de görüldüğü gibi, hangi sıklıkla bu katılımı gerçekleştirdiklerine ilişkin olarak kendisi ile görüşülen velilerden, 14’ü “Yıl boyunca her etkinliğe”, 4’ü “Çok nadiren”, 4’ü “Yılda yalnızca bir kez”, 3’ü “Ayda en az iki kere” biçiminde görüş bildirmiştir.

Çizelge 21

Velilerin “Hangi Sıklıkla Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Hangi Sıklıkla Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?	f
a. Yıl boyunca her çalışmaya	14
b. Çok nadiren	4
c. Yılda yalnızca bir kez	4
d. Ayda en az iki kere	3
Görüşler Toplamı	25

Öğrenci velilerinden Nihal Hanım, “*Genelde sene boyunca bütün etkinliklere katılmaya çalışıyoruz. Kaçtırmamaya çalışıyoruz yani. Zaten oğlum da sevdiği için böyle etkinlikleri bende bulunuyorum sürekli onunla beraber.*” (st. 4764–4766), biçiminde görüş bildirirken, hangi sıklıkla bu katılımı gerçekleştirdikleri ile ilgili olarak, yıl boyunca her çalışmaya katıldığına dikkat çekmiştir.

Öğrenci velilerinden Taner Bey, “*Çok nadir. Çalıştığımız için çok nadiren işte katıldım diyebilirim evdekilere, evde yapılanlara.*” (st. 2968–2969), biçiminde görüş bildirirken, hangi sıklıkla bu katılımı gerçekleştirdikleri ile ilgili olarak, çok nadiren bu çalışmalara katıldığını ifade etmiştir.

Öğrenci velilerinden Defne Hanım, “*Valla bir kez katıldım aslında. Bunu yaptığımız bir proje olarak değerlendirsek sene başından beri bir kez katıldım diyebilirim.*” (st. 2478–2479), biçiminde görüş bildirirken, hangi sıklıkla bu katılımı gerçekleştirdikleri ile ilgili olarak, yılda yalnızca bir kez bu çalışmalara katıldığını belirtmiştir.

Çizelge 21, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğunun, yıl boyunca her çalışmaya katıldığı, ancak bir kısmının da çok nadiren, ayda en az iki kere ya da yılda yalnızca bir kez katıldığı anlaşılmaktadır. Buradan, velilerin çoğunluğunun, yıl boyunca her çalışmaya katılım gösterdikleri söylenebilir.

3.2.7. Velilerin “Aile Katılımının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere yedinci soru olarak “Aile Katılımının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 22’de gösterilmiştir.

Çizelge 22

Velilerin “Aile Katılımının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?	f
a. Kişisel anlamda çok geliştirici olması	25
b. Çok mutlu etmesi	23
c. Öğretmeni daha iyi tanıma fırsatı vermesi	22
d. Çocuklarını daha iyi tanıma fırsatı vermesi	18
e. Çalışmalar sık yapılmadığı için memnun etmemesi	6
Görüşler Toplamı	94

Çizelge 22’de görüldüğü gibi, bu çalışmalara katılımlarının, kendileri üzerindeki etkilerine ilişkin olarak kendisi ile görüşülen velilerden, 25’i “Kişisel anlamda çok geliştirici olması”, 23’ü “Çok mutlu etmesi”, 22’si “Öğretmeni daha iyi tanıma fırsatı vermesi”, 18’i “Çocuklarını daha iyi tanıma fırsatı vermesi”, 6’sı “Çalışmalar sık yapılmadığı için memnun etmemesi” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrenci velilerinden Melek Hanım, “Aslında çok geliştirici bence. Çocuklarla bir şeyler yapalım derken, öğretmen istedi yapalım derken bir sürü şey öğreniyoruz yani. İnsanın kendine öz güveni geliyor, ben de yapabilirim dedirtiyor, kendimize bir sürü şey kattık yani bu şekilde. Ben kendimi geliştirdiğini düşünüyorum bu çalışmaların.” (st. 4593–4597), biçiminde görüş bildirirken, bu çalışmalara katılımlarının, kendileri üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, kişisel anlamda çok geliştirici olduğunu vurgulamıştır.

Öğrenci velilerinden Gurbet Hanım, “*Valla ben çok memnunum, mutluyum yani, çocuklarla birlikte olmak hoş, kızım çok mutlu oluyor mesela sınıfa giriyorum. Ay benim annem gelmiş diyor mesela beni çok mutlu ediyor onu mutlu etmek.*” (st. 2792–2794), biçiminde görüş bildirirken, bu çalışmalara katılımlarının, kendileri üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, çok mutlu ettiğini ifade etmiştir.

Öğrenci velilerinden Leman Hanım, “*Öğretmeni mesela tanıma fırsatımız oluyor. Çünkü sene başında bırakıyoruz çocuğumuzu ama öğretmeni tanımıyoruz o zaman. Ama bunlara katılınca bir arada oluyoruz, o bizi tanıyor biz onu tanıyoruz. Bu da beni rahatlatıyor, nasıl yapıyor neler yapıyor sınıfta görme şansımız oluyor hiç olmazsa.*” (st. 5181–5184), biçiminde görüş bildirirken, bu çalışmalara katılımlarının, kendileri üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, öğretmeni daha iyi tanıma fırsatı verdiğini belirtmiştir.

Çizelge 22, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğu, bu çalışmalara katılımlarının kendileri üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, kişisel anlamda çok geliştirici olması, çok mutlu etmesi ve öğretmeni ve çocuklarını daha iyi tanıma fırsatı vermesi biçiminde görüş bildirmişlerdir. Buna karşın, velilerin az bir kısmı da çalışmalar sık yapılmadığı için memnun olmadığı biçiminde görüş belirtmiştir.

3.2.8. Velilerin “Aile Katılımının Çocuklarınız Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere sekizinci soru olarak “Aile Katılımının Çocuklarınız Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 23’te gösterilmiştir.

Çizelge 23’te görüldüğü gibi, aile katılımının, çocukları üzerindeki etkilerine ilişkin olarak kendisi ile görüşülen velilerden, 23’ü “Özgüvenlerinin artması”, 21’i “Çok mutlu olmaları”, 14’ü “Yaratıcılıklarının gelişmesi” biçiminde görüş bildirirken, yine kendisi

ile görüşülen velilerden, 7'si “Anne-babasıyla gurur duyma” biçiminde görüş bildirmiştir.

Çizelge 23

Velilerin “Aile Katılımının Çocuklarınız Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımının Çocuklarınız Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?	f
a. Özgüvenlerinin artması	23
b. Çok mutlu olması	21
c. Yaratıcılıklarının gelişmesi	14
d. Anne-babasıyla gurur duyma	7
Görüşler Toplamı	65

Öğrenci velilerinden Murat Bey, “*Valla çocuklar nasıl diyeyim inanılmaz oluyorlar biz sınıfa gelince. Normalde sınıfta normal bir durum sergileyen çocuk biz geldiğimizde sanki yeteneklerini sergilemek için yer arıyor yani. Özgüvenleri artıyor, annem var sınıfta babam var diye. Bizden çok destek aldıklarını görüyorum ben, biz sınıfta olunca her şey daha iyi geliyor onlara.*” (st. 4178–4182), biçiminde görüş bildirirken, bu katılımın, çocukları üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, özgüvenlerinin arttığını ileri sürmüştür.

Öğrenci velilerinden Gülçin Hanım, “*O çok mutlu bu durumdan emin olun. Onu mutlu etmek o kadar kolay oluyor ki sınıfa gelip çocuklarla yoğurt yaptığımızda görmeniz lazımdı, kızım annem yoğurt yapıyor diye havalara uçuyordu.*” (st. 3694–3697), biçiminde görüş bildirirken, bu katılımın, çocukları üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, çok mutlu olduklarını ifade etmiştir.

Öğrenci velilerinden Osman Bey, “*Yaratıcılıklarını geliştiriyor. Mesela çocuğum farklı malzemelerden neler yapabileceğini düşünüyor. Bundan ne yapabilirim diyor mesela bana. Geliştiriyor yani hayal gücünü geliştiriyor. Kişisel becerisi varsa belki o ön plana çıkıyor. Çocuğun farklı şeyler yapabilmesini sağlıyor en azından bu etkinlikler.*” (st. 4277–4280), biçiminde görüş bildirirken, bu katılımın, çocukları üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, yaratıcılıklarının gelişmesine katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

Çizelge 23, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğunu, aile katılımının, çocuklarının özgüvenlerini artırdığını, çok mutlu olduklarını, yaratıcılıklarının geliştiğini ileri sürmektedir. Yine kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velileri, aile katılımının, çocukların anne-babasıyla gurur duymalarını sağladığını belirtmektedirler.

3.2.9. Velilerin “Aile Katılımının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere dokuzuncu soru olarak “Aile Katılımının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 24’te gösterilmiştir.

Çizelge 24’te görüldüğü gibi, bu katılımın, diğer aile bireyleri üzerindeki etkilerine ilişkin olarak kendisi ile görüşülen velilerden, 22’si “Çok mutlu olmaları”, 19’u “Çocuklarla gurur duymaları”, 11’i “Çalışmalarda farklı şeyler öğrenmeleri” biçiminde görüş bildirirken, yine kendisi ile görüşülen velilerden, 8’i “Uzakta oldukları için katılmamaları” biçiminde görüş bildirmiştir.

Çizelge 24

Velilerin “Aile Katılımının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Nelerdir?	f
a. Çok mutlu olmaları	22
b. Çocuklarla gurur duymaları	19
c. Çalışmalarda farklı şeyler öğrenmeleri	11
d. Uzakta oldukları için katılmamaları	8
Görüşler Toplamı	60

Öğrenci velilerinden Hatice Hanım, “*Tabi onlarda mutlu oluyorlar. Düşünsenize çocuğumu sınıfta görünce onlarda torunlarının nasıl güzel şeyler yaptığını düşünüyorlar. Mutlu oluyorlar yani onlarda.*” (st. 4994–4996), biçiminde görüş

bildirirken, bu katılımın, diğer aile bireyleri üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, çok mutlu olduklarını ifade etmiştir.

Öğrenci velilerinden Haldun Bey, “*Valla onlar zaten her zaman destektir bu çalışmalara, ayrıca mesela bütün ailemiz buradaydı 23 Nisan da mesela, babaanne, anneanne bol bol gurur duyuyorlar, çocuğumuzu o şekilde görmekten.*” (st. 3287–3290), biçiminde görüş bildirirken, bu katılımın, diğer aile bireyleri üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, çocuklarla gurur duyduklarını ifade etmiştir.

Çizelge 24, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğu, aile katılımının, diğer aile bireyleri üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, diğer aile bireylerinin çok mutlu olmaları, çocuklarla gurur duymaları, çalışmalarda farklı şeyler öğrenmeleri biçiminde görüş bildirdikleri görülmektedir. Buna karşın kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin az bir kısmı, diğer aile bireylerinin uzakta oldukları için katılamadıklarını belirtmişlerdir.

3.2.10. Velilerin “Aile Katılımının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere onuncu soru olarak “Aile Katılımının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 25’te gösterilmiştir.

Çizelge 25

Velilerin “Aile Katılımının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Aile Katılımının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri Nelerdir?	f
a. Öğretmenlerin çok mutlu olmaları	24
b. Öğretmenlerin çalışmaları yeterli bulmamaları	13
c. Öğretmenlerin velilerin sınıfta olmasından rahatsız olması	5
d. Velilerin öğretmenleri gözlemlene şanslarının olmaması	1
Görüşler Toplamı	43

Çizelge 25'te görüldüğü gibi, bu katılımın, öğretmenler üzerindeki etkilerine ilişkin olarak kendisi ile görüşülen velilerden, 24'ü “Öğretmenlerin çok mutlu olmaları”, 13'ü “Öğretmenlerin çalışmaları yeterli bulmamaları” biçiminde görüş bildirirken, yine kendisi ile görüşülen velilerden, 5'i “Öğretmenlerin velilerin sınıfta olmasından rahatsız olması”, 1'i “Velilerin öğretmenleri gözlemlene şanslarının olmaması” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrenci velilerinden Nuriye Hanım, “*Öğretmenler mi? Öğretmenler mutlu oluyorlar bana göre. Çünkü bütün sene çocuklarla bir şeyler yapıyorlar sonra onların bir şeyler yaptığını görmek onları sevindiriyor yani. Mesela sene sonu gösterilerinde emeğinin karşılığını alması onu mutlu ediyor.*” (st. 3577–3580), biçiminde görüş bildirirken, bu katılımın, öğretmenler üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, çok mutlu olduklarını belirtmiştir.

Öğrenci velilerinden Dilek Hanım, “*Aslında bizden daha fazla şey bekliyorlar. Yeterli olmadığını düşünüyor olabilir yaptıklarımızın. Gerçi hepimiz katılmaya çalışıyoruz ama sanki yaptıklarımız yetmiyor gibi ona ama olmuyor işte her zaman. Daha çok katılsak daha çok faaliyet yapsak çocuklarla beraber daha çok mutlu edecektir ama biraz daha bizi yönlendirmeye çalışıyorlar aslında bizim biraz daha bu yöne eğilmemiz gerekecek diye düşünüyorum.*” (st. 2611–2516), biçiminde görüş bildirirken, bu katılımın, öğretmenler üzerindeki etkilerine ilişkin olarak, çalışmaları yeterli bulmadıklarını ifade etmiştir.

Çizelge 25, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğu, aile katılımının, öğretmenlerin çok mutlu olmalarını sağladığını belirttikleri görülmektedir. Öte yandan velilerin önemli bir kısmının, öğretmenlerin çalışmaları yeterli bulmadıkları biçiminde görüş bildirdikleri görülmektedir. Ayrıca, velilerin az bir kısmının, öğretmenlerin velilerin sınıfta olmasından rahatsız olduğunu düşündükleri görülmektedir.

3.2.11. Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Öğretmenlerden ve Yöneticilerden Beklentileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında velilere onbirinci soru olarak “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Öğretmenlerden ve Yöneticilerden Beklentileriniz Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları, Çizelge 26’da gösterilmiştir.

Çizelge 26

Velilerin “Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Öğretmenlerden ve Yöneticilerden Beklentileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Öğretmenlerden ve Yöneticilerden Beklentileriniz Nelerdir?	f
a. Çalışmaların artırılması	23
b. Çalışmaların çeşitlendirilmesi	22
c. Herhangi bir beklentilerinin olmaması	2
Görüşler Toplamı	47

Çizelge 26’da görüldüğü gibi, öğretmenler ve yöneticilerden beklentilerine ilişkin olarak kendisi ile görüşülen velilerden, 23’ü “Çalışmaların artırılması”, 22’si “Çalışmaların çeşitlendirilmesi” biçiminde görüş bildirmişlerdir. Buna karşın, yine kendisi ile görüşülen velilerden, 2’si “Herhangi bir beklentilerinin olmadığı” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrenci velilerinden Şükran Hanım, “*Beklentilerimiz... Daha çok etkinlik olabilir aslında, daha fazla etkinlik yapılabilir. Çocuklar doymuyor mesela bizim okulda olmamıza falan. Çünkü ne kadar çok faaliyet olursa o kadar mutlu oluyorlar. Arttırılabilir yani bizim için bir sakıncası yok hepsine katılırız yani.*” (st. 4532–4535),

biçiminde görüş bildirirken, öğretmenler ve yöneticilerden beklentilerine ilişkin olarak, çalışmaların artırılması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğrenci velilerinden İrfan Bey, “*Valla beklentilerimiz çok. Okul müdüründen özellikle sosyal etkinliklere katılmamız gibi, drama çalışmalarını çocuklarımızla birlikte bizim de yapmamız gibi. Yani değişik faaliyetlerin yapılmasını, çeşitlendirilmesini istiyoruz. Yani yalnızca öğretmenin özverili çalışması yeterli olamayabiliyor. Yani ben okul idarecileri çok önemli onlardan bekliyorum daha çok.*” (st. 2283–2288), biçiminde görüş bildirirken, öğretmenler ve yöneticilerden beklentilerine ilişkin olarak, çalışmaların çeşitlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Çizelge 26, bir bütün olarak incelendiğinde kendileriyle görüşme yapılan öğrenci velilerinin çoğunluğu, çalışmaların artırılmasını ve çalışmaların çeşitlendirilmesini istedikleri anlaşılmaktadır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya konulan sonuçlara, sonuçların alanyazındaki okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının değerlendirilmesi ile ilgili araştırma bulgularıyla tartışılmasına ve gerek gerçekleştirilen araştırmaya gerek ileride yapılabilecek benzer nitelikteki araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

Öğretmenlerin ve velilerin, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının değerlendirilmesine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular ve bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- Öğretmenler, okulöncesi eğitim kurumlarında uyguladıkları aile katılımı çalışmaları ile ilgili olarak, öncelikle, velileri eğitim etkinliklerine kattıklarını ifade etmişlerdir. Ardından sırasıyla; gereksinim belirleme formu ile ailelerin gereksinimlerini ortaya koyma, veli toplantıları yapma, bilgilendirme broşürleri ve bültenler gönderme, anne-baba eğitim çalışmaları yapma, bireysel görüşmeler yapma, evde uygulanması için çalışma ödevleri verme, sınıf dışı gezi, sinema, tiyatro vb. çalışmalara katma, velileri sınıfa davet ederek mesleklerini tanıtmalarını sağlama ve kısa notlar gönderme gibi çalışmalar düzenlediklerini belirtmişlerdir.
- Öğretmenler, aile katılımı konusunda düzenlenen çalışmaları seçerken, öncelikle, çocukların gelişim ve yaş seviyelerine dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, gereksinim belirleme formu doğrultusunda ailelerin gereksinimlerine, çocukların gereksinimlerine, ailenin eğitim düzeyine ve aile yapısına, ailenin isteklilik durumuna ve anne-baba-çocuk üçgeninin oluşmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.
- Öğretmenler, aile katılımı konusunda düzenlenen çalışmaları uygularken, öncelikle, çocukların ilgi ve gereksinimlerine ve ailelerin çalışmaları uygularken, çocukların yaş ve gelişim seviyelerine inmeleri gerekliliğine dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

Ayrıca, kullanılan araç-gerece, çocukların bireysel yeteneklerine ve uygulamanın ailenin gereksinimlerine karşılık vermesine dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir.

- Öğretmenler, aile katılımı konusunda düzenlenen çalışmalarını değerlendirirken, öncelikle ailenin görüşlerine dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Ardından sırasıyla, çocukların elde ettikleri kazanımlara, çocukların tepkilerine, çocuk ve ailenin birlikte katılımına ve etkinliklerin çocukların seviyelerine uygun olup olmadığına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.
- Öğretmenler, aile katılımı konusunda düzenlenen çalışmaların amacına ulaşması ile ilgili olarak, öncelikle, olumlu bir yaklaşım içerisinde olduklarını ifade etmişlerdir. Öte yandan, ailelerin istenilen düzeyde katılım sağlamadığı için, çalışmalarını amacına ulaştırmada güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir.
- Öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının, anne-babalar, çocukları, diğer aile üyeleri ve kendileri üzerinde etkileri konusunda, genel olarak katılım gösteren her bireyin mutlu olduğunu ve öğretmen olarak kendilerinin de bu durumdan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerden bir kısmı, aile katılımı çalışmalarının, anne-babası ayrı olan çocuklar üzerinde kimi zaman olumsuz etkileri olduğunu da belirtmişlerdir.
- Öğretmenler, anne-babaların aile katılımı çalışmalarına katılma durumları konusunda, babaların pek katılmak istemediğini, katılan ailenin çok az olduğunu, çalışan ailelerin katılamadıklarını, ailelerin katılımı gerekli görmediğini ifade etmişlerdir. Öte yandan öğretmenlerin bir kısmı ise, aile katılımı çalışmalarına katılımın oldukça fazla olduğunu da belirtmiştir.
- Öğretmenler, okulöncesi eğitim kurumunda uygulanan aile katılımı çalışmaları konusunda anne-babalardan beklentilerine ilişkin olarak, anne-babaların daha çok katılımında bulunmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerden bir kısmı, özellikle babaların aile katılımı çalışmalarına daha çok zaman ayırması ve katılması gerektiğini belirtmişlerdir.
- Anne-babalar, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmaları olarak, sınıf dışında yapılan sinema, tiyatro, gezi vb. çalışmalar, evde uygulanmak üzere verilen haftalık çalışma ödevleri ve dönemlik projeler, sınıfta uygulanan eğitim etkinlikleri gibi çalışmalar düzenlendiğini belirtmişlerdir. Ayrıca anne-

babaların bir kısmı, çocuklarının devam ettiği okulöncesi eğitim kurumunda, aile katılımı çalışmalarının uygulanmadığını da belirtmiştir.

- Anne-babalar, aile katılımı çalışmalarına katılma durumları ile ilgili olarak, okul ya da öğretmen tarafından belirlenen her ortamda ve zamanda katılım sağladıklarını ifade etmişlerdir.
- Anne-babalar, aile katılımı çalışmalarına katılım gösterdikleri ortamlar ile ilgili olarak, öncelikle, okul dışında farklı ortamlarda katılım gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, katılımı okul içerisinde ya da ev ortamında gerçekleştirdiklerini de belirtmişlerdir.
- Anne-babalar, aile katılımı çalışmalarına katılım sıklıkları ile ilgili olarak, yıl boyunca her etkinliğe katılım gösterdiklerini belirtmişlerdir. Ardından sırasıyla, çok nadiren, yılda yalnızca iki kez ve ayda en az iki kere katılım gösterdiklerini ifade etmişlerdir.
- Anne-babalar, aile katılımı çalışmalarına katılımın kendileri, çocukları, diğer aile üyeleri ve öğretmenler üzerinde etkileri konusunda, genel olarak öğretmenlerle aynı görüşler doğrultusunda, katılımı bulan her bireyin mutlu olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak, anne-babaların bir kısmı, öğretmenlerin, aile katılımı çalışmaları uygulamalarında, ailelerin sınıfta olmasından rahatsız olduklarını da belirtmişlerdir.
- Anne-babalar, okulöncesi eğitim kurumunda uygulanan aile katılımı çalışmaları konusunda öğretmenlerden ve yöneticilerden beklentilerine ilişkin olarak, aile katılımı çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların kapsam ve çeşitlilik açısından artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca velilerden bir kısmı, öğretmenlerden ve yöneticilerden herhangi bir beklentilerinin olmadığını da belirtmişlerdir.

4.2. Tartışma

Bu araştırma sonucunda aile katılımına yönelik olarak öğretmenlerin, çeşitli çalışmalar düzenledikleri, ailelerin bu çalışmalara daha çok katılım göstermeleri gerektiği, aynı zamanda, ailelerin çalışmaların kapsamı ve çeşidinin artırılmasını istedikleri belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusu, Kaya, Dinç ve Cihangir (2004) aile katılımı ile ilgili yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin, çalıştıkları kurumda aile katılımına yönelik olarak çeşitli çalışmalar düzenlediği ve ailelerin çalışmalarda daha çok sorumluluk

alması gerektiği ve bunun yanı sıra aile katılımı çalışmaları konusunda, ailelerin, öğretmenlerden daha çok destek bekledikleri bulgusu ile örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan aileler, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan program ile ilgili bilgi sahibi olduklarını ve aile katılımı çalışmalarına genellikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, Kaya'nın (2002) ailelerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara karşı ilgili ve işbirliğine açık, aynı zamanda, ailelerin programa katılımı konusunda istekli ve işbirliğine hazır olduklarına ilişkin bulgusu ile örtüşmektedir.

Araştırma da gerek öğretmen, gerek ailelerden elde edilen bulgular, aile katılımının yararlı olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu, Arabacı ve Aksoy'un (2005), okul öncesi eğitimde annelere uygulanan okulöncesi eğitime katılım programının, annelerin okulöncesi eğitim hakkında bilgilenmelerine katkı sağladığı bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada, öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, aile katılımı çalışmalarını, öncelikli olarak velilerin eğitim etkinliklerinden bazılarını sınıfta uygulamalarını sağlama ve aile katılımı formu ile gereksinim duyulan konuların belirlenmesi biçiminde gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda, öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarını seçerken çocukların gelişim ve yaş seviyelerine, uygularken, çocukların ilgi ve gereksinimlerine ve değerlendirirken de velilerin görüşlerine dikkat ettikleri belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı konusunda düzenlenen çalışmaların amacına ulaştığını ancak katılma durumları ile ilgili olarak, katılımın çok az olduğunu, özellikle babaların katılmak istemediğini ifade ettikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan aileler, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programı ile ilgili olarak, en çok ilköğretime hazırlama yönünü vurgulamışlardır. Aynı zamanda ailelerin, aile katılımı çalışmalarına her zaman katıldıkları, okul dışında farklı ortamlarda katılım gösterdikleri ve en çok sınıf dışında yapılan sinema, tiyatro, gezi vb. etkinliklere katıldıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler ve aileler, aile katılımı çalışmalarının, öğretmenler, çocuklar, aileler ve diğer aile bireyleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu vurgulamıştır. Bunun yanı sıra, aile katılımına yönelik beklentiler olarak, öğretmenlerin; anne-babaların daha çok katılımında bulunması ve babaların bu katılımın içerisinde daha çok yer alması, ailelerin ise etkinliklerin artırılması ve çeşitlendirilmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür.

4.3. Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda, uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik önerilerde bulunulabilir.

4.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Aile katılımı çalışmalarına gereken önem verilmelidir.
- Aile katılımı çalışmalarına anne-babaların katılımının artırılması için çalışmaların sayısı ve çeşidi artırılmalıdır.
- Aile katılımı konusunda düzenlenen çalışmalar uygulanırken, anne-babası ayrı olan çocukların, bu durumdan olumsuz etkilenmemesi için gerekli önlemler alınmalıdır.
- Aile katılımı çalışmalarına babaların daha fazla katılımına yönelik gerekli önlemler alınmalıdır.
- Öğretmenlerin aile katılımı çalışmalarına yönelik olarak gerçekleştirdikleri örnek uygulamalar diğer öğretmenlerle paylaşılmalıdır.

4.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Aile katılımı çalışmalarının her biri için ayrı araştırmalar yapılabilir.

- Aile katılımı çalışmalarının, okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan eğitim etkinliklerine etkisi araştırılabilir.
- Aile katılımı çalışmalarının, öğretmenler üzerindeki etkisi deneysel ve gözleme dayalı araştırmalarla belirlenebilir.
- Aile katılımı için programlar düzenlenebilir ve bu programların etkisi araştırılabilir.

EKLER

EK	Sayfa
1. VALİLİK İZİN BELGESİ.....	95
2. ÖĞRETMEN ve VELİ GÖRÜŞME FORMU.....	96
3. GÖRÜŞME ÇÖZÜMLEME FORMU.....	99
4. GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI.....	107

EK-1

EK-2**ÖĞRETMEN ve VELİ GÖRÜŞME FORMU****1. SÖZLEŞME**

Merhaba,

Öncelikle görüşmeye ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Bu araştırmayı Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden almış olduğum resmi izinle yürütüyorum. Okulöncesi dönemde gerçekleştirilen aile katılımı çalışmaları üzerine bir araştırma yapıyorum ve okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmaları konusunda görüş ve önerilerinizi almak istiyorum.

Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve veli görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi konusunda görüş ve önerilerinizi almak için sizinle kişisel olarak görüşmeler yapmayı planlıyorum. Görüşmemiz yaklaşık 20 dakika sürecektir. Görüşmemiz sırasında zamanı daha iyi kullanabilmek ve sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutabilmek için ses kaydı almak istiyorum. Görüşmemizde elde edilen veriler yalnızca bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.

Araştırma verileri siz istediğiniz takdirde size tarafımdan ulaştırılacaktır.

Araştırmaya gönüllü olarak katıldığınıza ve benim de görüşme kayıtları konusunda verdiğim sözü tutacağıma dair bu sözleşmeyi imzalamamızın uygun olacağını düşünüyorum.

Araştırmacı

Mehmet AKKAYA

Görüşülen

.....

Görüşme Tarihi:

İmza :

2. GÖRÜŞME SORULARI

A) Öğretmenler İçin Görüşme Soruları

1. Çalıştığınız okulöncesi eğitim kurumunda aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenliyorsunuz?
  - Bu çalışmaları seçerken nelere dikkat ediyorsunuz?
  - Bu çalışmaları uygularken nelere dikkat ediyorsunuz?
  - Bu çalışmaları değerlendirirken nelere dikkat ediyorsunuz?
  - Bu çalışmaların amacına ulaştığını düşünüyor musunuz?
2. Aile katılımı çalışmalarının;
  - Anne-babalar üzerindeki etkileri sizce nelerdir?
  - Çocuklar üzerindeki etkileri sizce nelerdir?
  - Diğer aile bireyleri üzerindeki etkileri sizce nelerdir?
  - Sizin üzerinizdeki etkileri nelerdir?
3. Anne-babaların aile katılımı çalışmalarına katılma durumları konusundaki görüşleriniz nelerdir?
4. Çalıştığınız okulöncesi eğitim kurumunda uygulanan aile katılımı çalışmaları konusunda anne-babalardan beklentileriniz nelerdir?

B) Anne-Babalar İçin Görüşme Soruları

1. Çocuğunuzun devam ettiği okulöncesi eğitim kurumunda uygulanan eğitim programı hakkında neler biliyorsunuz?
  - Bu konuda herhangi bir fikriniz yoksa bunun nedeni sizce neler olabilir?
2. Çocuğunuzun devam ettiği okulöncesi eğitim kurumunda aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenleniyor?
3. Çocuğunuzun devam ettiği okulöncesi eğitim kurumunda uygulanan aile katılımı çalışmalarına katılıyor musunuz?

Yanıtınız evet ise;

- Hangi çalışmalar açısından katılım gösteriyorsunuz ve neler yapıyorsunuz?
- Hangi ortamlarda bu katılımı gerçekleştiriyorsunuz?
- Hangi sıklıkla bu katılımı gerçekleştiriyorsunuz?
- Bu katılımın sizin üzerinizdeki etkileri nelerdir?
- Bu katılımın çocuklarınızın üzerindeki etkileri nelerdir?
- Bu katılımın diğeri aile bireyleri üzerindeki etkileri nelerdir?
- Bu katılımın öğretmenler üzerindeki etkileri nelerdir?

Yanıtınız hayır ise;

- Bu katılımı gerçekleştirilememeye nedenleriniz sizce nelerdir?
4. Çocuğunuzun devam ettiği okulöncesi eğitim kurumunda uygulanan aile katılımı çalışmaları konusunda öğretmenlerden ve yöneticilerden beklentileriniz nelerdir?

EK-4

GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI**Görüşme numarası:**

Kodlamaları ilgili seçenekleri (a, b, c...) © yuvarlak içine alarak yapınız.

1. Çalıştığınız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenliyorsunuz?
  - a) Velilerin eğitim etkinliklerinden bazılarını sınıfta uygulamalarını sağlama
  - b) Aile katılımı formu ile gereksinim duyulan konuların belirlenmesi
  - c) Veli toplantıları yapma
  - d) Bilgilendirme broşürleri ve bültenler gönderme
  - e) Bilgilendirme panosu ile iletişim kurma
  - f) Anne-baba eğitimi çalışmaları yapma
  - g) Her aile ile dönemde birkaç kere birebir görüşmeler yapma
  - h) Aileye çocukla birlikte yapması için eve etkinlik ödevi verme
  - i) Aileyi sınıf dışında gezi, sinema, tiyatro vb. çalışmalara katma
  - j) Çocukla ilgili kısa not gönderme
  - k) Velilerin sınıfa gelip mesleklerini tanıtması

2. Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Seçerken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?
  - a) Çocukların gelişim ve yaş seviyelerine
  - b) Gereksinim belirleme formu doğrultusunda velinin gereksinimlerine
  - c) Çocukların gereksinimlerine
  - d) Velinin eğitim düzeyine ve aile yapısına
  - e) Velinin isteklilik durumuna
  - f) Anne-baba-çocuk üçgeninin oluşmasına
  - g) Özgün ve yaratıcı çalışmalar çıkarabilecekleri çalışmalar olmasına
  - h) Kalıcı davranış kazandırabilecek çalışmalar olmasına
  - i) Yıllık planla uyumlu olmasına

3. Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Uygularken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?
- Çocukların ilgi ve gereksinimlerine
  - Velilerin çocukların yaş ve gelişim seviyelerine inmelerine
  - Kullanılan araç-gerece
  - Çocukların bireysel yeteneklerine
  - Velinin gereksinimlerine karşılık vermesine
  - Velilerin sınıf düzenini bozmamasına
  - Velinin mesleğine ve sosyo-ekonomik düzeyine
  - Çocukları sıkıymasına ve bir şeyler kazandırmasına
  - Aileye müdahale etmemeye
4. Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaları Değerlendirirken Nelere Dikkat Ediyorsunuz?
- Velilerin görüşlerine
  - Çocukların kazanımlarına
  - Çocukların tepkilerine
  - Çocuk ve ailenin birlikte katılımına
  - Çalışmanın çocukların seviyelerine uygun olup olmadığına
  - Çalışmanın amacına ulaşmış olup olmadığına
  - Velilerinin yaptığı uygulamalara
  - Çocukla ailenin iletişimine
5. Aile Katılımı Konusunda Düzenlenen Çalışmaların Amacına Ulaştığını Düşünüyor musunuz?
- Ulaştığını düşünüyorum
  - Tam olmasa da ulaştığını düşünüyorum
  - Velilerin tümü katılmadığı için tamamıyla ulaştığını düşünmüyorum
6. Aile Katılımı Çalışmalarının Anne-Babalar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?
- Ailelerin memnun olması
  - Kendilerine olan güvenlerinin artması

- c) Okulu ve eğitim ortamını daha iyi tanınması
- d) Çocuğunu daha iyi tanınması
- e) Çocukla doğru iletişim kurmayı öğrenmesi
- f) Çocuğunun gelişimi için neler yapması gerektiğini öğrenmesi
- g) Öğretmene empatik yaklaşması
- h) Velilerin araştırma yapmasını, öğrenmesini sağlaması

7. Aile Katılımı Çalışmalarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?

- a) Aileyi sınıfta görmekten memnun olması
- b) Ailesinin kendisiyle daha çok ilgilendiğini düşünmesi
- c) Yardımlaşmayı, paylaşmayı öğrenmesi
- d) İyi kazanımlar elde etmesi
- e) Kendilerine güvenlerinin artması
- f) Aileleriyle birlikte bir şeyler yapmayı öğrenmesi
- g) Sınıfta aile olduğunda davranışlarının olumsuz yönde değişmesi
- h) Anne-babası ayrı olan çocukların babaları katılmadığında üzülmesi

8. Aile Katılımı Çalışmalarının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Sizce Nelerdir?

- a) Katılmadıkları için öğretmenlerin gözlemlene şansının olmaması
- b) Katılmaktan mutlu olmaları
- c) Öğretmenlerin herhangi bir dönüt almaması
- d) Okulun çocuk üzerindeki etkilerini daha iyi anlamaları

9. Aile Katılımı Çalışmalarının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?

- a) Çocukları daha iyi tanıyabilme
- b) Kişisel ve mesleki gelişimin artması
- c) Kendini mutlu etmesi
- d) Velilerle daha çok iletişim kurma ve birbirini tanıma

10. Anne-Babaların Aile Katılımı Çalışmalarına Katılma Durumları Konusundaki Görüşleriniz Nelerdir?

- a) Babaların pek katılmak istememesi

- b) Katılan velilerin çok az olması
- c) Çalışan velilerin katılım gösterememesi
- d) Velilerin katılımı gerekli görmemesi
- e) Katılımın oldukça fazla olması

11. Çalıştığınız Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Anne-Babalardan Beklentileriniz Nelerdir?

- a) Anne-babaların daha çok katılımında bulunması
- b) Babaların bu çalışmaların içinde daha çok yer alması
- c) Anne-babaların aile katılımı çalışmalarını daha çok dikkate alması
- d) Okulun anne ve babayı içine alan bir yer olarak görülmesi

12. Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Eğitim Programı Hakkında Neler Biliyorsunuz?

- a) İlköğretime hazırlama
- b) Öğretmenin etkinlikleri program doğrultusunda düzenlenmesi
- c) Sınıfta çocuklarla etkinlikler yapıldığını bilme
- d) Programla ilgili bilgi sahibi olmama

13. Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Aile Katılımı Konusunda Ne Tür Çalışmalar Düzenleniyor?

- a) Sınıf dışında yapılan sinema, tiyatro, gezi vb. çalışmalara katılma
- b) Evde haftalık çalışma ödevleri ve dönemlik projeler yapma
- c) Sınıfta uygulanan eğitim etkinliklerini uygulama
- d) Sınıfta kurabiye, pasta, yoğurt vb. çalışmalar yapma
- e) Okulda aile katılımı çalışmalarının yapılmaması

14. Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarına Katılıyor Musunuz?

- a) Evet, her zaman katılıyoruz
- b) Evet, ara sıra katılıyoruz
- c) Evet, nadiren katılıyoruz

15. Hangi Çalışmalar Açısından Katılım Gösteriyorsunuz ve Neler Yapıyorsunuz?

- a) Sınıf dışı çalışmalara katılma-sinema, tiyatro, gezi, ağaç dikme vb. yapma
- b) Evde uygulanan çalışmalara katılma-çalışma ödevleri ile projeler yapma
- c) Sınıf içi çalışmalara katılma-eğitim etkinliklerini uygulama
- d) Sınıf içi çalışmalara katılma-artık malzemelerden projeler yapma

16. Hangi Ortamlarda Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?

- a) Okul dışında farklı ortamlarda gerçekleştirme
- b) Ev ortamında gerçekleştirme
- c) Okul ortamında gerçekleştirme

17. Hangi Sıklıkla Aile Katılımını Gerçekleştiriyorsunuz?

- a) Yıl boyunca her çalışmaya
- b) Çok nadiren
- c) Yılda yalnızca bir kez
- d) Ayda en az iki kere

18. Aile Katılımının Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?

- a) Kişisel anlamda çok geliştirici olması
- b) Çok mutlu etmesi
- c) Öğretmeni daha iyi tanıma fırsatı vermesi
- d) Çocuklarını daha iyi tanıma fırsatı vermesi
- e) Etkinlikler sık yapılmadığı için memnun etmemesi

19. Aile Katılımının Çocuklarınız Üzerindeki Etkileri Nelerdir?

- a) Özgüvenlerinin artması
- b) Çok mutlu olması
- c) Yaratıcılıklarının gelişmesi
- d) Anne-babasıyla gurur duymaları

20. Aile Katılımının Diğer Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Nelerdir?

- a) Çok mutlu olmaları
- b) Çocuklarla gurur duymaları
- c) Çalışmalarda farklı şeyler öğrenmeleri
- d) Uzakta oldukları için katılmamaları

21. Aile Katılımının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri Nelerdir?

- a) Öğretmenlerin çok mutlu olmaları
- b) Öğretmenlerin etkinlikleri yeterli bulmamaları
- c) Öğretmenlerin velilerin sınıfta olmasından rahatsız olması
- d) Velilerin öğretmenleri gözleme şanslarının olmaması

22. Çocuğunuzun Devam Ettiği Okulöncesi Eğitim Kurumunda Uygulanan Aile Katılımı Çalışmaları Konusunda Öğretmenlerden ve Yöneticilerden Beklentileriniz Nelerdir?

- a) Çalışmaların artırılması
- b) Çalışmaların çeşitlendirilmesi
- c) Herhangi bir beklentilerinin olmaması

KAYNAKÇA

Arabacı, Nalân ve Ayşe B. Aksoy. “Okulöncesi Eğitime Katılım Programının Annelerin Bilgi Düzeylerine Etkisi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29: 18–26, 2005.

Akkök, Füsün, Beyza Öğetürk ve Hülya Kökdemir. “İlköğretimde Aile Katılımı”, Ankara: TED Anakara Koleji Eğitim Vakfı Yayını, 1: 14–18, 1997.

Altınköprü, Tuncel. **Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?** İstanbul: Hayat Yayınları, 2000.

Altunışık, Remzi, Recai Coşkun, Engin Yıldırım ve Serkan Bayraktaroğlu. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri.** Sakarya: Sakarya Kitabevi, 2002.

Aral, Neriman, Adalet Kandır ve Münevver Can Yaşar. **Okulöncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları.** İstanbul: YA-PA Yayınları, 2000.

_____. **Okulöncesi Eğitim ve Okulöncesi Eğitim Programı.** İstanbul: YA-PA Yayınları, 2002.

Arı, Meziyet, Pınar Bayhan ve İsmihan Artan. “Farklı Anne-Baba Tutumlarının 4–11 Yaş Grubu Çocuklarında Görülen Problem Durumlarına Etkisinin Araştırılması”, **10. YA-PA Okulöncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri.** İstanbul: YA-PA Yayınları, ss.23–38, 1997

“Bakeman, R. ve J. M. Gottman. *Observing Interaction: Introduction to Sequential Analysis.* (2.Ed). Cambridge: Cambridge University Pres. 1997” (Türnüklü, 2000, s.561’deki alıntı).

Balcı, Ali. **Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler.** Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2001.

Başaran, Semra ve Filiz Koç. **Ailenin Çocuğun Okuldaki Eğitimine Katılım Sorunları ve Katılımın Sağlanması İçin Alternatif Bir Model**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2000.

Bergman, Fulya. “Okulöncesinde Aile”, **Yaşadıkça Eğitim Dergisi**. 12: 12–23, 1990.

Cavkaytar, Atilla. “Okulöncesi Eğitimde Okul, Aile, Çevre İşbirliği”, **Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri**. (Edt: Şefik Yaşar) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, ss.133–143, 2000.

Coleman, Mary Sue. “Families and Schools: In Search Of Common Ground”, **Young Children**. Michigan: 1997.

Coleman, Mary Sue, Sally Churchill. “Challenges to Family Involvement”, **Childhood Education**. Michigan: 1997.

Çağdaş, Aysel. **Anne-Baba-Çocuk İletişimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002.

_____. “**İletişim Dilinin 4–5 Yaş Çocuklarının Sosyal Gelişimine Etkileri**”, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Çimen, Serap. “Okulöncesi Eğitimde Analoji (Benzetme) Tekniğinin Kullanılması”, **A.Ü. Ev Ekonomisi Yüksekokulu Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı**. İstanbul: YA-PA Yayınları, 2000.

Dönmezer, İbrahim. **Ailede İletişim ve Etkileşim**. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2001.

Ersoy, Özlem. “Aile Katılımı Etkinlikleri”, **36–72 Aylık Çocuklar İçin Yıllık Plan Örnekleri ve Aile Katılım Çalışmaları**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2003.

- Eryorulmaz, Ani. “Kurumsal Okulöncesi Eğitimde Ailenin Rolü”, **9. YA-PA Okulöncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri**. İstanbul: YA-PA Yayınları, 1993.
- Fidan, Nurettin. **Eğitimde Yeni Kavramlar ve İlkeler**. Ankara: Rehber Yayınevi, 1997.
- Genç, Salih Zeki. “İlköğretim I. Kademedeki Okul-Aile İşbirliği İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri”, *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2:3:18–26, 2005
- Gorham J. Peter, Nuttall Pamela Nason. “Why Make Teachers- Work More Visible to Parents?”, **Young Children**. Michigan: 1997.
- Gürkan, Tanju. “Okulöncesi Eğitimin Tanımı, Kapsamı ve Önemi”, **Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri**. (Edt: Şefik Yaşar) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, ss.1–10, 2000.
- Hildebrand, Verna. “Teacher-Parent Relation”, **Introduction to Early Childhood Education**. New York : Mcmillan Publishing Co., 1981.
- Hohmann, Martin, David P. Weikart. **Küçük Çocukların Eğitimi**. İstanbul: Hisar Eğitim Vakfı Yayınları, 2000.
- Hornby, Garry. **Improving Parental Involvement**. Cassell Wellington Hause, London, 2000.
- İşmen Esra, Armağan Yıldız. “Okulöncesi Dönemde Aile-Okul İşbirliği ve Ebeveynin Eğitime Katılım”, **Yaşadıkça Eğitim Dergisi**. 44: 30–32, 1996.
- Jersild, Arthur T. **Çocuk Psikolojisi**. Çev: Gülseren Günce. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1985.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem. “Okulöncesi Eğitim Programlarının Uygulanmasında Ailelerle Yeterince İşbirliği Yapılmakta mıdır?”, **Milli Eğitim Dergisi**. 132: 25–26, 1996.

_____. “Aile İçi Etkileşim ve Çocuk Gelişimi”, **Türkiye’de Çocuğun Durumu**. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Sosyal Planlama Başkanlığı ve Unicef İşbirliği, ss.195–209, 1989.

Kandır, Adalet. **36–72 Aylık Çocuklar İçin Okulöncesi Eğitim Programlarının Hazırlanması**. Ankara: Kök Yayıncılık, 2002.

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayınları, 2002.

Kaya, Özlem Melek. “Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailelerin İlgi ve Katılımları İle Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne Baba Görüşleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2002.

Kaya, Özlem Melek, Seviye Cihangir ve Berrin Dinç. “Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımına Yönelik Bir Model Önerisi”, **1. Uluslararası Okulöncesi Eğitim Kongresi**. İstanbul: YA-PA Yayınları, ss.379–397, 2004.

Kuşin, İclal. “Okulöncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliği”, **7. YA-PA Okulöncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri**. İstanbul: YA-PA Yayınları, 1991.

Mağden, Duyan, “Okulöncesi Eğitim Programlarında Yeni Yaklaşımlar”, **9. YA-PA Okulöncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri**. İstanbul: YA-PA Yayınları, 1993.

Manning, David, Jean-Paul Schindler. “Communicating With Parents When Their Children Have Difficulties”, **Young Children**. Ohio: July Press, 1997.

Milli Eğitim Bakanlığı. **Okulöncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği**. Ankara, 2002.

Morrison, George. **Early Childhood Education Today.**, New Jersey, USA: Merrill Press, 1998.

Navaro, Leyla. **Beni Duyuyor musun?** İstanbul: YA-PA Yayınları, 1987.

Nural, Eşref. “Velilerin Okul Yöneticilerinden Beklediği Davranışlar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.

Oğuzkan, Şükran, Güler Oral. **Okulöncesi Eğitim.** İstanbul: MEB. Basımevi, 1987.

Oktay, Ayla. **Yaşamın Sihirli Yılları.** İstanbul: Epsilon Yayıncılık, 1999.

Ömeroğlu, Esra, Zafer Yazıcı ve Hale Dere. “Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Ebeveynin Eğitime Katılımı”, **Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar.** İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2003.

Ömeroğlu, Esra, Ayşe Aksoy ve Ayşe Turla. “Anne-Çocuk Eğitimi Programı”, **Okulöncesi Eğitim Sempozyumu; Okulöncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar.** (Edt: Gelengül Haktanır) Ankara: ss.89–91, 1997.

Ömeroğlu, Esra, Fatma Tezel Şahin, Ayşe Turla ve Münevver Can Yaşar. “Çocukluk Döneminde Ev Ortamının Çocuğun Eğitimine Etkisi”, **I. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi.** Ankara: ss.316–335, 1997.

Özgüven, İbrahim Ethem. **Görüşme İlke ve Teknikleri.** Ankara: Odak Ofset Matbaacılık, 1990.

Pehlivan, İnyet. “Okula Aile Katılımı”, **Yaşadıkça Eğitim Dergisi.** 53: 4–7, 1997.

Poyraz, Hatice ve Hale Dere. **Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri.** Ankara: Anı Yayıncılık, 2001.

“Robson, C. Real World Research. Oxford: Blackwell Puplichers Ltd., 1993”
(Türnükli, 2000, s.561’deki alıntı).

Savran, Canan ve İclal Kuşin. “Anne-Babalar İle Onların Anne-Babaları Arasındaki Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutum İlişkileri”, **10. YA-PA Okulöncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri**. İstanbul: YA-PA Yayınları, 1997.

Saylan, Nevin. “Okul-Aile İşbirliğinin Çocuğun Eğitimine Etkileri”, **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 6-2: 139-143, 1991.

Seçkin, Nezahat ve Gürcü Koç. “Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Program”, **Yaşadıkça Eğitim Dergisi**. 57: 6-9, 1997.

Sucuka, Nur, Suzan Ü. Özkök ve Banu Vardar. “Anne-Çocuk Eğitim Programı: Uygulama ve Değerlendirme”, **Okulöncesi Eğitim Sempozyumu; Okulöncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar**. (Edt: Gelengül Haktanır) Ankara: ss.51-57, 1997.

Tezcan, Mahmut. **Eğitim Sosyolojisi**. Ankara: Bilim Yayınları, 1998.

Titiztınar, Mustafa. **Ezbersiz Eğitim Yol Haritası**. Ankara: PegemA Yayıncılık, 2001.

Türnükli, Abbas. “Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme,” **Kuram ve Uygulamaları ile Eğitim Yönetimi**. 24: 543-559, 2000.

Unutkan, Özgül Polat. “5-6 Yaş Grubu Aile Katılımlı Sosyalleşme Programı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1998.

Üstünoğlu, Ülkü. “Okulöncesi Dönemdeki Aile Eğitiminde Benimsenebilecek Farklı Yaklaşımlar”, **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 1-2: 121-133, 1991.

_____. **Okulöncesi Öğretmenlerinin Uzaktan Öğretim Yöntemi İle Yetiştirilmesine Yönelik Program Modeli.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1987.

Yaşar, Münevver Can. “Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı”, **Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı 2001–2002 Ders Yılı Rehber Kitaplar Dizisi**, İstanbul: YA-PA Yayınları, 2001.

Yaşar, Şefik. “Okulöncesi Eğitim Öğrencilerinde Fene Yönelik Duyuşsal Özelliklerin Geliştirilmesi”, **9. YA-PA Okulöncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri.** İstanbul: YA-PA Yayınları, 1993.

Yavuzer, Haluk. **Çocuk Psikolojisi.** İstanbul: Remzi Kitabevi, 1999.

_____. **Anne-Baba-Çocuk.** İstanbul: Remzi Kitabevi, 1998.

Yıldıran, Güzver. “Okulöncesi Eğitimde Okul, Anne-Baba ve Çevre Arasında İşbirliğinin Sağlanması”, **Okulöncesi Eğitim ve Sorunları.** Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1993.

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.** Ankara: Seçkin Yayınları, 2004.

Yörükoğlu, Atalay. **Çocuk Ruh Sağlığı.** İstanbul: Özgür Yayınları, 1998.

Zembat, Rengin ve Özgül Polat Unutkan. **Okulöncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri.** İstanbul: YA-PA Yayınları, 2001.

_____. “Okulöncesinde Çocuğun Sosyal Gelişiminde Aile Katılımının Önemi”, **Marmara Üniversitesi Anaokulu Öğretmeni El Kitabı.** YA-PA Yayınları, 1999.